

Analyse van de dossiers

Aan elk van de grote pensioendiensten is een aparte bespreking gewijd: de Rijksdienst voor Pensioenen, de Pensioendienst voor de Overheidssector, het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen en de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven bij de Administratie van de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst Financiën.

Voor de Rijksdienst voor Pensioenen is een onderscheid gemaakt tussen de toekenningsdiensten en de betalingsdiensten.

De commentaren en de opmerkingen in verband met de kleinere pensioendiensten zijn gegroepeerd.

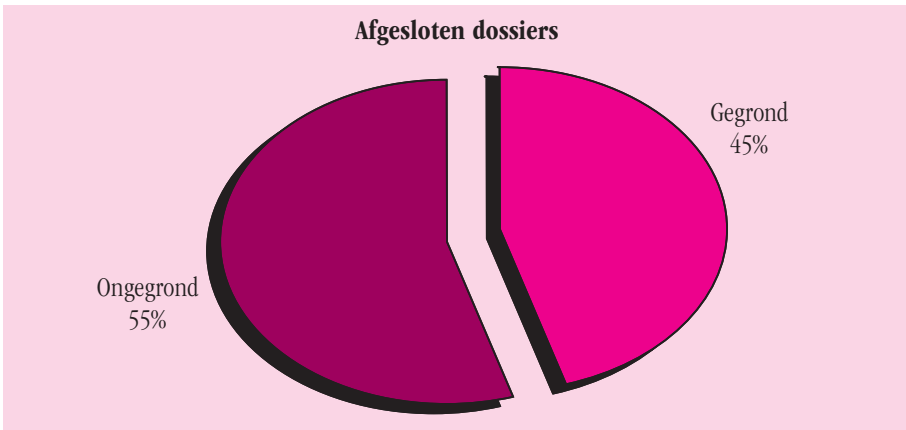
Enkel de meest opmerkelijke dossiers worden besproken. Het zijn dossiers die aanleiding geven tot specifieke commentaren en sommige typegevallen die illustreren welke resultaten de Ombudsdienst Pensioenen bereikt. Soms worden meerdere dossiers samen besproken omdat zij handelen over een gelijkaardige problematiek.

Wanneer verschillende pensioendiensten bij een zelfde klacht betrokken zijn, wordt de klacht slechts in één van de afdelingen besproken. In de andere afdelingen wordt ernaar verwezen.

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de toekenningsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Fout in de pensioenbeslissing – Laattijdige rechtzetting – Achterstallen betaald na de ingangsdatum van het pensioen

Dossier 10615

De feiten

De heer Hirsch zou in principe zijn pensioen ontvangen vanaf 1 januari 2006. De RVP zendt hem reeds op 5 september 2005 zijn pensioenbeslissing. Er wordt hem gemeld dat in zijn geval de toekenning van het gezinspensioen op 1 januari 2006 voordeliger is en dat bijgevolg het rustpensioen van zijn echtgenote vanaf die datum zal geschorst worden.

In januari 2006 verandert er echter helemaal niets. De RVP stort het pensioen van de heer Hirsch niet en blijft het persoonlijk pensioen aan zijn echtgenote verder betalen. De heer Hirsch wacht nog een maand (tevergeefs zo blijkt) alvorens hij beroep doet op de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

In de regeling voor werknemers en zelfstandigen kan het rustpensioen toegekend worden op basis van het gezinsbedrag of op basis van het bedrag als alleenstaande. Wanneer in een gezin (gehuwd koppel) beide partners recht hebben op een rustpensioen (Belgisch of buitenlands) moet de toekenningdienst een vergelijking maken van de toekenbare bedragen op gezinsbasis en als alleenstaande.

Aan het koppel wordt het meest voordelige pensioen toegekend, aan beiden het bedrag als alleenstaande of aan één van hen het gezinsbedrag.

Hier duikt in dit geval een probleem op in de beslissing van de RVP. De RVP heeft bij de vergelijking van de pensioenvoordelen geen rekening gehouden met het Spaans pensioen van de echtgenote van de heer Hirsch. Nochtans was de RVP reeds meerdere jaren op de hoogte van dit Spaans voordeel.

Door dit Spaans pensioen verandert de situatie helemaal. Niet de betaling van het gezinspensioen van de heer Hirsch is voor het gezin de meest voordelige situatie maar wel de betaling van twee afzonderlijke pensioenen.

Een snelle herzieningsbeslissing drong zich op. Echter, in januari 2006 was er nog niets gebeurd.

Conclusie

Op 13 februari 2006 betekent de RVP de correcte beslissing aan de heer Hirsch. Zijn pensioen wordt uiteindelijk begin maart betaald.

Noch de vergissing op zich, noch de tijd nodig om dit recht te zetten zijn te verantwoorden. Enerzijds was het buitenlands voordeel van de echtgenote bij de RVP gekend, anderzijds had de RVP eind september zijn vergissing van begin september opgemerkt. Blijkbaar volstonden drie maanden niet om aan het euvel te verhelpen.

Eenheid van loopbaan – Opeenvolgende onderwerping aan het stelsel der zeevarenden en aan dat van de werknemers – Vergelijking van twee situaties: berekening van het pensioen op basis van het stelsel der werknemers of berekening op basis van beide stelsels – Toekenning van het voordeligste pensioen

Dossier 11459 – 12290

De feiten

De heer Schiller vraagt zijn pensioen vanaf de leeftijd van 60 jaar. Op zijn zeventiende begon hij zijn loopbaan als zeevarende (gedurende 8 jaren) om vervolgens tewerkgesteld te worden als werknemer (algemene regeling).

Omdat het pensioen nogal laag ligt, verandert hij van mening en zet hij zijn loopbaan verder tot 65 jaar. Hij wil zo een hoger pensioen bekomen.

In april 2006 ontvangt hij de pensioenbeslissing waarbij hem een pensioen toegekend wordt vanaf 1 april 2007. De heer Schiller is teleurgesteld over het bedrag omdat dit amper hoger ligt dan het bedrag dat vijf jaar eerder berekend werd. Hij heeft dan ook het gevoel dat hij de laatste vijf jaren bijna voor niets gewerkt heeft.

Als reactie op zijn grieven zegt de RVP hem dat zijn loopbaan de eenheid overschreden heeft (hij presteerde 48 jaren terwijl het pensioen maximaal op 45 jaren berekend kan worden) en dat het pensioenbedrag vastgesteld wordt op de meest voordelige jaren.

Bedenkingen

De pensioenreglementering voorziet dat het pensioen wordt toegekend op basis van een breuk per kalenderjaar. Deze breuk heeft als teller het aantal gepresteerde jaren en als noemer 45¹. Dit betekent dat elk gepresteerd jaar telt voor 1/45 in de berekening van het pensioen.

Wanneer het totaal aantal gepresteerde loopbaanjaren meer bedraagt dan 45 worden enkel de jaren die het grootste pensioenvoordeel opleveren voor de berekening van het pensioen weerhouden².

Dit is vrij eenvoudig in het geval van een loopbaan als werknemer. Het wordt iets ingewikkelder indien de gepensioneerde naast zijn loopbaan als werknemer ook nog een tewerkstelling bewijst in een voordeliger stelsel zoals dat van de mijnwerkers of de zeevarenden.

In tegenstelling met het pensioen als werknemer wordt het pensioen als mijnwerker berekend in 30sten en dit als zeevarende in 40sten (in de plaats van 45sten)³.

In het geval de loopbaan de eenheid overschrijdt (45/45) voorziet de wetgeving dat de jaren gepresteerd als werknemer kunnen toegekend worden voor maximum 45 jaren, verminderd met de breuk als mijnwerker of zeevarende (omgezet in 45sten).

De eventuele beperking tot de eenheid moet in dergelijke gevallen gebeuren op de loopbaan als werknemer.

Dit is echter slechts de eerste stap. De RVP moet nog een bijkomende berekening maken. In deze tweede berekening moeten de jaren als mijnwerker of zeevarende beschouwd worden als zijnde jaren als werknemer. Indien deze tweede berekening voordeliger is, wordt deze aan de betrokkene betekend.

In ons geval had de RVP deze tweede berekening uit het oog verloren. Wij hebben dan ook aan de RVP gevraagd om het dossier te herzien in toepassing van de wet.

¹ Artikel 3, § 1 van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn

² Artikel 3, § 1, b) 3de lid van de wet van 20 juli 1990

³ Artikel 3, § 2 (mijnwerkers) en § 3 (zeevarenden) van de wet van 20 juli 1990

Conclusie

De RVP heeft het dossier herzien en een nieuwe voordeliger beslissing aan de betrokkene betekend.

Bij de eerste berekening werd hem een pensioen van 19.221,59 euro per jaar toegekend op basis van een loopbaan van 8/40 als zeevarende en van 36/45 als werknemer.

De tweede beslissing kent hem een pensioen toe van 20.086,14 euro per jaar op basis van een loopbaan van 45/45 als werknemer.

Dit betekent voor de heer Schiller een meeropbrengst van 864,55 euro per jaar.

In een tweede gelijkaardig dossier bedroeg de verhoging 263,63 euro per jaar.

Pensioenleeftijd en de toegelaten grenzen inzake de cumulatie van een pensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit – Werkwijze van de RVP niet in overeenstemming met de wetten en reglementen – Officiële aanbeveling

Dossier 9825

De feiten

Mevrouw Antoine werd geboren op 25 juni 1941. Zij geniet een rustpensioen en een overlevingspensioen sedert 1 september 2002. Zij oefent nog een zelfstandige activiteit uit.

Zij vraagt aan de RVP en het RSVZ welke jaargrens inzake toegelaten arbeid in haar geval van toepassing is voor het jaar 2004. Zij ontvangt twee verschillende antwoorden.

Het RSVZ meldt haar dat de toepasselijke jaargrens in 2004 deze is die voorzien is voor gepensioneerden die de pensioenleeftijd bereikt hebben, namelijk 10.845,34 euro.

De RVP deelt haar mee dat in haar geval de toepasselijke jaargrens 8.931,30 euro bedraagt. Dit bedrag wordt als volgt bekomen:

- Vóór de pensioenleeftijd (1 tot 6/2004): $5.937,26 \times 6/12 = 2.968,63$
- Na de pensioenleeftijd (7 tot 12/2006): $10.845,34 \times 6/12 = 5.422,67$

Mevrouw Antoine komt bij de Ombudsman te rade omdat zij niet begrijpt dat er een verschillende grens op haar van toepassing is en dit voor haar problemen schept.

Bedenkingen

De wetteksten⁴ voorzien dat de pensioenleeftijd voor mannen en vrouwen 65 jaar is. Voor vrouwen is er echter een overgangperiode voorzien. Tijdens deze periode wordt de pensioenleeftijd verhoogd.

De pensioenleeftijd voor vrouwen is:

- 61 jaar indien het rustpensioen daadwerkelijk en voor de eerste keer ingaat ten vroegste op 1 juli 1997 en ten laatste op 1 december 1999;
- 62 jaar indien het rustpensioen daadwerkelijk en voor de eerste keer ingaat ten vroegste op 1 januari 2000 en ten laatste op 1 december 2002;
- 63 jaar indien het rustpensioen daadwerkelijk en voor de eerste keer ingaat ten vroegste op 1 januari 2003 en ten laatste op 1 december 2005;
- 64 jaar indien het rustpensioen daadwerkelijk en voor de eerste keer ingaat ten vroegste op 1 januari 2006 en ten laatste op 1 december 2008.

Tijdens deze overgangperiode wordt de pensioenleeftijd vastgesteld op basis van de ingangsdatum van het pensioen.

De wetteksten verwijzen nergens, noch impliciet, noch expliciet naar de geboortedatum om de pensioenleeftijd vast te stellen.

Het pensioen van mevrouw Antoine gaat in op 1 september 2002. Op dat ogenblik is de pensioenleeftijd bijgevolg 62 jaar.

Zij bereikt deze leeftijd op 25 juni 2003. Hieruit kan men dus afleiden dat zij de pensioenleeftijd reeds bereikt heeft bij het begin van 2004.

Hieruit volgt dat voor het jaar 2004 in haar geval de toepasselijke jaargrens 10.845,34 euro bedraagt, de grens toepasselijk voor gepensioneerden die de pensioenleeftijd bereikt hebben. Deze redenering wordt ook door het RSVZ aangehouden.

De RVP heeft een andere redenering. Hij vertrekt niet van de ingangsdatum van het pensioen maar van de geboortedatum van de betrokkene. De RVP besluit hieruit dat zij de pensioenleeftijd slechts bereikt op 25 juni 2004 (of 63 jaar).

De RVP vertrekt van het principe dat alle vrouwelijke gerechtigden geboren tussen 1 december 1940 en 30 november 1941 de pensioenleeftijd bereiken op 63 jaar. Dit uitgangspunt is deels fout.

⁴ Koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, § 1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese en Monetaire Unie, Koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenen

Het is inderdaad zo dat de pensioenleeftijd 63 jaar is voor de vrouwen die tijdens deze periode geboren zijn maar niet aan de voorwaarden voldoen om een vervroegd pensioen te bekomen (er is geen andere keuze). Voor de anderen geldt dit niet.

Voor de vrouwen die een voldoende loopbaan bewezen hebben om een vervroegd pensioen te kunnen bekomen en dus de mogelijkheid hebben om hun pensioen te laten ingaan vóór hun 63ste wordt de pensioenleeftijd niet vastgesteld in functie van hun geboortedatum maar in functie van de ingangsdatum van hun pensioen.

De wettelijke bepalingen verwijzen immers nergens naar de geboortedatum van een betrokkene om de pensioenleeftijd vast te stellen. Wij hebben dit reeds aangehaald in ons Jaarverslag 2000, p.131-136. In dezelfde problematiek maar in een andere context hebben wij ook het gebrek aan harmonisatie aangehaald tussen de wettelijke bepalingen en het verschil in behandeling dat hieruit voortvloeit bij de toepassing door de PDOS enerzijds en de RVP en het RSVZ anderzijds (Jaarverslag 2004, p. 99-102 en JV 2005, p. 94-97).

De RVP heeft ons ter ondersteuning van zijn stelling en bij wijze van voorbeeld een vonnis voorgelegd van de Arbeidsrechtbank in een gelijkaardig geval. Nochtans spreekt de argumentatie van de rechter de onze niet tegen; in tegendeel, hij baseert zijn vonnis ook op de ingangsdatum van het voordeel en niet op de geboortedatum van de betrokkene.

Conclusie 1

Wij blijven ervan overtuigd dat de werkwijze van de RVP ingaat tegen de wetten en reglementen.

Bovendien draagt dit bij tot het in stand houden van een juridische onzekerheid omdat zijn manier van werken tegengesteld is aan de werkwijze van het RSVZ.

Aangezien de lange en moeilijke gesprekken met de RVP er niet toe geleid hebben dat hij zijn standpunt verandert, hebben wij aan de RVP een drievoudige officiële aanbeveling gericht in overeenstemming met artikel 16 van het koninklijk besluit van 27 april 1997 tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen zodat hij:

1. de inhoud van de dienstnota 2004/11 herziet en in overeenstemming brengt met de wet zonder voorwaarden die verband houden met de geboortedatum toe te voegen om de pensioenleeftijd te bepalen;
2. de dossiers opzoekt en verbetert waarin de foutieve interpretatie nadeel berokkend heeft;
3. de aan de gepensioneerden verspreide informatie aanpast.

Als gevolg van onze officiële aanbeveling heeft de RVP inmiddels beslist om zijn interpretatie van het begrip pensioenleeftijd te herzien. De verwijzing naar de geboortedatum om de toegelaten grenzen van de beroepsactiviteiten voor de vrouwen te bepalen tijdens de overgangperiode van 1 juli 1997 tot 1 januari 2009 valt weg.

De RVP zal de dienstnota 2004/11 op het punt van de beroepsactiviteit herzien. De brochure en de website van de RVP zullen eveneens herzien worden zodat de informatie aan de sociaal verzekerden correct wordt verstrekt.

Inzake de herziening van de betreffende dossiers, zal in de gesignaleerde gevallen een verbeterde beslissing getroffen worden indien een nadeel voor de belanghebbende zou vastgesteld worden.

Hierdoor is op korte termijn aan de drie punten van de aanbeveling tegemoetgekomen.

Conclusie 2

In dit dossier wijken de toepasselijke bepalingen in de regeling voor werknemers en zelfstandigen niet van elkaar af. Andere wettelijke bepalingen doen dit echter wel. De rechtzekerheid van de gepensioneerde die in beide stelsels een pensioen geniet, komt hierdoor onder druk te staan.

In zijn Algemene beleidsnota, deel pensioenen van 23 november 2006 stelt de Minister van Leefmilieu en Pensioenen:

“De pensioenregelgeving is constant in beweging. Dat is op zich een goede zaak, want dat toont aan dat de regelgeving levend is en inspelt op actuele gebeurtenissen en demografische veranderingen. Het nadeel daarvan is evenwel dat de regelgevende teksten hopeloos verspreid zijn geraakt en zelfs voor deskundigen langzaam onoverzichtelijk worden. Daarom zal nog dit jaar aan de regering voorgesteld worden over te gaan tot een coördinatie van het bestaande Belgische recht inzake werknemers- en zelfstandigenpensioenen.”

In de Ministerraad van 26 januari 2007 werd beslist om een werkgroep op te richten voor de coördinatie van de reglementering inzake werknemers- en zelfstandigenpensioenen.

Verlies van 11 maanden pensioen ingevolge de uitoefening van een niet toegelaten activiteit gedurende 1 maand – Probleem verbonden met de stapsgewijze verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen

Dossier 10812

De feiten

Mevrouw Fabry is onderwijzeres. Zij is niet vast benoemd en valt dus onder het stelsel van de werknemers.

In november 2003 bereikt zij de pensioenleeftijd (63 jaar). Dit is inderdaad de wettelijk voorziene leeftijd voor de vrouwen die hun rustpensioen aanvragen tussen 1 januari 2003 en 1 december 2005⁵.

⁵ Artikel 3 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenen

Zij moet in principe van haar rustpensioen genieten vanaf 1 december 2005. Haar schooldirectie vraagt haar echter aan te blijven tot het einde van het eerste trimester, dus tot eind december 2005. Na mondeling van de RVP een geruststellend antwoord bekomen te hebben, beslist zij nog één maand langer in dienst te blijven.

Omdat haar inkomsten voor de maand december 2005 het toegelaten grensbedrag overschrijden, wordt de ingangsdatum van het pensioen met één maand verdaagd en vastgesteld op 1 januari 2006.

Onder normale omstandigheden zou dit geen enkel gevolg gehad hebben op haar pensioen. In tegendeel zelfs, gelet op het feit dat het jaar 2005 als een volledig jaar van tewerkstelling kon beschouwd worden, zou dit in de berekening van het pensioen kunnen opgenomen worden.

Mevrouw Fabry heeft echter minder geluk. Voor de pensioenen toegekend vanaf 1 januari 2006 wordt de pensioenleeftijd op 64 jaar gebracht. Zij bereikt deze leeftijd pas in november 2006.

Mevrouw Fabry bevindt zich hierdoor in een situatie waarbij zij gedurende 11 maanden geen pensioen en geen inkomsten meer heeft. Dit betekent voor haar een verlies van meer dan 550 euro per maand.

Zij vraagt hulp aan de Ombudsman.

Bedenkingen

Onze grondige analyse van de houding van de RVP die haar elk pensioen weigert vóór 1 december 2006 brengt ons tot de conclusie dat de RVP volledig in overeenstemming met de wettelijke bepalingen heeft gehandeld.

De reglementering voorziet sedert 1 juli 1997 een verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen volgens een vastgesteld schema: elke 3 jaren wordt de pensioenleeftijd met 1 jaar opgetrokken. De wijziging op 1 januari 2006 is de voorlaatste. Vanaf 1 januari 2009 is de pensioenleeftijd voor mannen en vrouwen gelijk, met name 65 jaar.

Tijdens de overgangperiode die overigens 12 jaren duurt, zijn het de scharnierdata waarop de leeftijd wordt opgetrokken die het meeste problemen kunnen opleveren. 1 januari 2006 is zo'n datum.

In tegenstelling tot de gepensioneerden zijn de pensioendiensten voldoende vertrouwd met deze wijzigingen en het is dan ook vrij onbegrijpelijk dat de RVP in dit geval niet de aandacht van mevrouw Fabry zou getrokken hebben op het risico dat zij liep door haar loopbaan met 1 maand te verlengen.

Een verkeerde of slecht begrepen informatie heeft hier ernstige gevolgen. Enerzijds heeft de betrokkene geen werk meer, zij gaf haar ontslag en kan op dit punt niet meer terug. Anderzijds is zij niet zeker dat zij in de tussentijd een vervangingsinkomen kan bekomen. Zij werd immers niet ontslagen maar gaf zelf haar ontslag.

Conclusie

De wettelijke bepalingen zijn van openbare orde. Wij kunnen niet anders dan de gegrondheid van de beslissing van de RVP vaststellen.

Vanuit onze bezorgdheid om de financiële nadelen voor mevrouw Fabry tot een minimum te beperken, namen wij in het kader van behoorlijk bestuur contact op met het werkloosheidsbureau waarvan mevrouw Fabry afhangt. Het doel van deze interventie was om na te gaan of mevrouw Fabry recht kon hebben op werkloosheidsuitkeringen in afwachting van haar rustpensioen vanaf 1 december 2006.

Ingevolge de overgangperiode waarbij de pensioenleeftijd voor vrouwen wordt opgetrokken werden de werkloosheidsdiensten geconfronteerd met bijzondere situaties waarvoor een oplossing diende gevonden te worden.

Bij wijze van voorbeeld geven wij hieronder zo'n situatie.

Een vrouw wordt 60 jaar in november 1998. Zij kan verder blijven genieten van een werkloosheidsvergoeding omdat inmiddels sedert 1 juli 1997 de pensioenleeftijd voor vrouwen opgetrokken werd tot 61 jaar. Zij wordt 61 jaar in november 1999 en kan gelet op haar leeftijd geen werkloosheidsvergoeding meer krijgen in december 1999. In principe wordt zij gepensioneerd op 1 december 1999. De werkloosheidsbureaus aanvaardden evenwel dat de betrokkene indien zij niet wenst gepensioneerd te worden vanaf januari 2000 opnieuw kan genieten van werkloosheidsvergoedingen omdat vanaf die datum de pensioenleeftijd voor vrouwen 62 jaar is. In dit geval verliest de vrouw een maand werkloosheidsvergoeding (december 1999) maar krijgt verder haar werkloosheidsvergoeding tot november 2000.

Twee belangrijke opmerkingen. Wanneer een vrouw beslist om haar pensioen te nemen, het ook werkelijk geniet en eraan verzaakt na de verhoging van de vereiste leeftijd kan zij geen werkloosheidsvergoeding meer ontvangen. Ten tweede, in de mate dat het verdagen van de pensionering het resultaat is van een overeenkomst tussen de werkgever en de werkneemster beschikt het werkloosheidsbureau over een discretionaire bevoegdheid om de situatie te beoordelen in het kader van een vrijwillige werkloosheid en de gevolgen ervan. In een dergelijk geval zal de betrokkene er alle belang bij hebben aan te tonen dat het een uitdrukkelijke vraag van haar werkgever betreft en niet een persoonlijke keuze.

Na het indienen van het dossier door de betrokkene bij het werkloosheidsbureau⁶ volgt er een positieve beslissing, zonder verdere zorgen voor de werkgever.

Het doel werd bereikt. Van januari tot november 2006 ontvangt de klaagster een werkloosheidsvergoeding als samenwonende.

⁶ Wij willen hier de luisterbereidheid van de werkloosheidsdiensten (RVA en regionaal kantoor) en de goede wil om tot een oplossing te komen voor het probleem van mevrouw Fabry onderlijnen.

Op 1 december 2006 kent de RVP haar het rustpensioen toe.

Wat kunnen wij hieruit besluiten?

Ten eerste dat de overgangsmaatregelen, hoewel noodzakelijk om een te bruuske overgang te vermijden, soms voor de gepensioneerde een valkuil kunnen zijn. Hieruit blijkt zeker het belang om extra voorzichtig te zijn op de scharnierdata waarop belangrijke wijzigingen in de reglementering gebeuren. De volgende scharnierdatum is 1 januari 2009. Waakzaamheid is geboden om te beletten dat de vrouwen die eind 2008 de pensioenleeftijd bereiken problemen als mevrouw Fabry zouden ondervinden.

Ten tweede, de pensioendiensten die nochtans goed geplaatst zijn om de valkuilen in de wetgeving te kennen antwoorden soms misschien toch nog iets te snel op vragen van (toekomstig) gepensioneerden met eventueel verstreckende gevolgen. Een onberispelijke informatieverstrekking door de pensioendiensten blijft voor ons een fundamentele eis, ook al beseffen wij dat deze taak niet zo eenvoudig is.

Ten derde geeft dit dossier ons de mogelijkheid om terug te komen op één van onze allereerste suggesties, met name de oprichting van een centraal informatiepunt voor pensioenen (zie Jaarverslag 1999, p. 144). Het zou raadzaam zijn dit informatiepunt eventueel uit te breiden tot alle domeinen uit de sociale zekerheid.

Indien in het geval van mevrouw Fabry dergelijk informatiepunt zou bestaan hebben, hadden alle gevolgen van een dergelijke situatie in hun geheel bekeken kunnen worden.

Wij kunnen op dit punt de intenties op politiek vlak bijtreden. Meer in het bijzonder heeft de Minister van Pensioenen in samenspraak met zijn collega's bevoegd voor de andere domeinen van de sociale zekerheid kort geleden de uitwerking van projecten in die zin aangekondigd.

In de algemene beleidsnota op 23 november 2006 voorgelegd in de Kamer van Volksvertegenwoordigers⁷ heeft de Minister de stapsgewijze oprichting van een gemeenschappelijk informatieplatform voor de drie stelsels aangekondigd.

Dit project staat in verband met het initiatief van de RVP en de PDOS om samen met de Kruispuntbank voor de sociale zekerheid, de RSZ en de FOD Sociale zekerheid de VZW SIGeDIS (Sociale individuele gegevens – Données individuelles sociales) te creëren die de huidige taken van CIMIRE inzake de werknemersregeling moet overnemen en op termijn ook de loopbaangegevens in de openbare sector moet beheren.

⁷ Parl. Doc., Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting, 2006-2007, 2706/026, Beleidsnota van de Minister van Leefmilieu en Pensioenen, deel pensioenen, p. 4-5

Ook het RSVZ heeft zijn interesse getoond voor SIGeDIS. De Minister zegt dan ook dat bepaalde gemeenschappelijke communicatie-inspanningen bij SIGeDIS zouden kunnen ondergebracht worden. Dit zou betekenen dat SIGeDIS tot het eerder vernoemde gemeenschappelijk communicatieplatform zou kunnen uitgroeien.

Cumulatie van een overlevingspensioen en één of meerdere rustpensioenen – Overlevingspensioen ten onrechte verminderd met supplement gewaarborgd minimum van de openbare sector – Supplement in de openbare sector herberekend na toepassing van de cumulatie

Dossier 9895

De feiten

Op 6 mei 2005 betekent de RVP aan mevrouw Marconi een voorlopige beslissing waarbij haar een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers wordt toegekend van 4.406,20 euro per jaar vanaf 1 augustus 2004.

Dit pensioen wordt niet betaald omdat de cumulatie met het rustpensioen uit de openbare sector het plafond overschrijdt.

Omdat een voorlopige beslissing niet kan betwist worden voor de rechtbank neemt mevrouw Marconi contact op met de bevoegde pensioendienst om zo vlug mogelijk een definitieve beslissing te bekomen. Half augustus 2005 heeft zij nog geen nader bericht ontvangen.

Bedenkingen

Volgens de RVP kan het dossier niet afgesloten worden omdat er nog inlichtingen ontbreken over de loopbaan in Frankrijk van haar overleden echtgenoot en over de Franse overlevingspensioenen.

Pas in februari 2006 ontvangt de RVP deze inlichtingen. Mevrouw Marconi ontvangt een definitieve beslissing inzake haar overlevingspensioen in de regeling voor werknemers.

Deze beslissing bevestigt de voorlopige beslissing, met name:

Toekenbaar overlevingspensioen	4.406,20 euro per jaar
Cumulatieplafond rust / overleving	11.819,53 euro per jaar
Bedrag van het rustpensioen openbare sector	12.176,35 euro per jaar
Betaalbaar overlevingspensioen werknemer	nul

Wij hebben deze beslissing vergeleken met de stukken uit het dossier. Wij stellen vast dat de pensioendienst ten onrechte rekening heeft gehouden met het globale pensioenbedrag in de openbare sector terwijl dit samengesteld is uit een bedrag op basis van de loopbaan en een supplement gewaarborgd minimum.

In een dergelijk geval moet enkel het bedrag op basis van de loopbaan in rekening gebracht worden om na te gaan of het cumulatieplafond al dan niet bereikt wordt. Indien dit niet het geval is, is het overlevingspensioen samen met het rustpensioen betaalbaar tot dit plafond.

Daarna telt de PDOS alle pensioenen uit de verschillende stelsels samen (werknemer, openbare sector, buitenland) om na te gaan of er nog een supplement minimum in de openbare sector kan toegekend worden.

De berekening op basis van deze gegevens ziet er als volgt uit:

Toekenbaar overlevingspensioen	4.406,20 euro per jaar
Rustpensioen op basis van de loopbaan	6.762,27 euro per jaar
Totaal rust en overleving	11.168,47 euro per jaar
Cumulatieplafond rust / overleving	11.819,53 euro per jaar
Betaalbaar overlevingspensioen werknemer	4.406,20 euro per jaar ⁸

Conclusie

In maart 2006 vragen wij aan de RVP om het dossier van mevrouw Marconi te herzien. Zij ontvangt een wijzigende beslissing op 15 mei 2006.

De achterstallen van het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers ontstaan sedert 1 augustus 2004 bedragen 9.438,20 euro en worden eind juni 2006 betaald.

Het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers moet afgetrokken worden van het supplement minimum toegekend in de openbare sector.

De PDOS licht mevrouw Marconi in over de nieuwe pensioentoestand in de openbare sector in de weken die volgen op de herziening door de RVP.

Deze nieuwe situatie geldt enkel voor de toekomst. De teveel betaalde bedragen worden door de PDOS niet teruggevorderd.

Wij zijn er ons van bewust dat de maandelijkse pensioenbedragen die na de herziening aan mevrouw Marconi worden betaald niet hoger zijn dan deze vóór de herziening. Het verschil zit hem in de verdeling van de bedragen tussen de instellingen. Het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers wordt betaald en het supplement minimum in de openbare sector wordt verminderd.

Deze situatie is overeenkomstig de geest en de letter van de wet. Het supplement minimum wordt aan de betrokkene gratis toegekend (er staan geen prestaties tegenover) maar enkel voor zover hij zijn rechten in de verschillende stelsels waarin hij of zijn echtgenoot onderworpen was laat gelden.

⁸ $11.168,47 - 6.762,27 = 4.406,20$ euro

Bovendien kan deze correcte situatie in het voordeel van de betrokkene spelen. Zodra de pensioenen die in mindering gebracht moeten worden van het supplement minimum in totaal groter zijn dan het supplement minimum kan elke verhoging integraal aan betrokkene toegekend of uitbetaald worden, rekening houdende met het cumulatieplafond uiteraard.

Cumulatie van een overlevingspensioen en een voordeel ten laste van Zwitserland – Regelgeving inzake vermindering of schorsing niet toepasselijk in het geval van een voordeel toegekend ingevolge vrijwillige bijdragen

Dossier 9970

De feiten

Mevrouw Godding ontvangt sedert juli 2003 een overlevingspensioen van de RVP ten bedrage van 7.990,97 euro per jaar. Het betreft hier een voorlopig bedrag in afwachting van meer details over het voordeel dat haar toegekend wordt door de Zwitserse pensioenregeling.

Eind 2004 keert mevrouw Godding terug naar Zwitserland. Zij heeft nog geen definitieve beslissing inzake haar overlevingspensioen ontvangen. Groot is haar verbazing wanneer de RVP haar op 30 juni 2005 de volledige opschorting van de betaling van haar Belgisch pensioen betekent. De toekenningsdiensten baseren zich op het volgende: de Zwitserse pensioenkas kent haar een rustpensioen toe waarvan het bedrag hoger is dan het door de Belgische reglementering vastgestelde plafond⁹.

Mevrouw Godding maakt zich zorgen en zendt twee brieven naar de RVP. Omdat haar vragen onbeantwoord blijven, vraagt zij onze hulp.

Bedenkingen

Wij vragen aan de RVP om betrokkene te antwoorden. Half oktober 2006 beantwoordt de RVP haar vragen. Hiermee is het probleem echter niet opgelost. De RVP blijft bij zijn beslissing om het overlevingspensioen te schorsen.

Wij gaan dan ook over tot een grondig onderzoek van het dossier van mevrouw Godding.

Door ons onderzoek moet de berekening van het overlevingspensioen opnieuw berekend worden. In zijn beslissing van 30 juni 2005 houdt de RVP geen rekening met het feit dat een groot deel van de loopbaan van haar echtgenoot in Zwitserland gevalideerd werd door vrijwillige bijdragen.

Artikel 46 bis van de Europese verordening 1408/71 bepaalt dat voor de vermindering of de schorsing voorzien in een wetgeving van een lidstaat ingeval van cumulatie van voordelen van verschillende aard er geen rekening mag gehouden worden met voordelen verworven op basis van de wetgeving van een andere lidstaat en vastgesteld op basis van een vrijwillige verzekering.

⁹ Artikel 52, § 1 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

Conclusie

De RVP volgt onze argumentatie en herziet het pensioen van mevrouw Godding.

Evenwel is de beslissing die op 29 november 2005 genomen wordt nog niet correct (de periodes van “prepensioen” in België werden niet opgenomen in de loopbaan van de overleden echtgenoot en bijgevolg ook niet in de berekening van het nationale overlevingspensioen).

Het vergt nog zo'n 5 maanden vooraleer alles in orde komt. Op 2 juni 2006 worden haar rechten op het Belgisch overlevingspensioen definitief vastgesteld. Het uiteindelijk toegekende bedrag is hetzelfde als het bedrag van de voorlopige beslissing.

Wij betreuren de wijze waarop het pensioendossier door de RVP behandeld werd. Hierdoor werd iemand van meer dan 85 jaar oud gedurende 7 maanden een deel van haar pensioeninkomen ontzegd.

Het onderzoek van het dossier brengt ons ook tot de vraag over de aard van de voordelen toegekend door Zwitserland.

Deze wetgeving bepaalt dat alle personen die verblijven en/of werken in Zwitserland verplicht zijn om bijdragen te betalen aan de Assurances Vieillesse Survivants (AVS). Verder bepaalt deze bijstandregeling dat het recht op een vergoeding verworven is voor de personen waarvan de echtgenoot ten minste het dubbele van de minimaal vereiste jaarlijkse bijdrage heeft betaald.

Daarenboven voorziet het Zwitsers systeem dat, in tegenstelling tot de Belgische regelingen, een rustpensioen (rente de vieillesse) en een overlevingspensioen niet gelijktijdig kunnen worden uitbetaald. Enkel het voordeligste pensioen wordt uitbetaald. Wanneer een rechthebbende de pensioenleeftijd heeft bereikt, wordt ongeacht of er een rustpensioen of een overlevingspensioen wordt uitbetaald, het begrip rustpensioen (rente de vieillesse) gebruikt.

Deze laatste bepaling kan, gelet op de Belgische cumulatieregels, voor een gepensioneerde ernstige gevolgen hebben.

Immers het Belgisch overlevingspensioen is slechts beperkt cumuleerbaar met een rustpensioen (in principe tot maximum 110 % van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan).

Logischer wijze zouden wij kunnen besluiten dat in dergelijke gevallen, en dit ondanks de door Zwitserland gehanteerde benaming, de RVP dit buitenlands voordeel zou kunnen blijven beschouwen als een overlevingspensioen.

Wij verdedigden deze interpretatie maar de RVP volgde ons hierin nog niet. Wij zetten onze gesprekken met de RVP verder en komen hierop terug in een later jaarverslag.

Bedrag van het pensioen onder de wettelijke drempel – Kapitaal van de ouderdomsrente niet betaalbaar – Wijziging van de wetgeving vanaf 1 januari 2007 – Toekenning en betaling van beide voordelen voortaan mogelijk

Dossier 12317

De feiten

De heer Hermans werkte bijna gans zijn loopbaan in de openbare sector. Hij krijgt dan ook een pensioen in dit stelsel. Hij dient bij de RVP een pensioenaanvraag in voor de 6 maanden dat hij in de privé gewerkt heeft.

In augustus 2006 ontvangt hij de beslissing. Zijn rustpensioen waarop hij theoretisch recht zou hebben vanaf 1 juni 2006 bedraagt 95,34 euro per jaar. Dit pensioen wordt hem evenwel geweigerd in toepassing van de wettelijke bepalingen die stellen dat een pensioen dat lager is dan 97,21 euro per jaar niet mag worden toegekend.

Er ontbreekt eigenlijk slechts 1,87 euro opdat zijn pensioen zou kunnen toegekend worden. Dit is echter nog niet alles. In principe heeft hij nog recht op een ouderdomsrente, betaald onder de vorm van een kapitaal, voor de stortingen die hij verrichte in het kapitalisatiestelsel vóór 1968. Dit kapitaal bedraagt op 1 juni 2006 434,67 euro bruto.

Helaas wordt dit kapitaal hem niet uitbetaald in toepassing van een andere wettelijke bepaling die stelt dat het kapitaal van een ouderdomsrente niet wordt uitbetaald indien het rustpensioen niet daadwerkelijk wordt uitbetaald.

Bijgevolg heeft hij noch een pensioen, noch een kapitaal. De teleurstelling van de heer Hermans is des te groter omdat tijdens zijn contacten met de RVP hem nooit gesproken is over het samengaan van het kapitaal en het pensioen.

Bedenkingen

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen van toepassing tot 31 december 2006 is de toestand van de heer Hermans duidelijk, hoewel aangevoeld als zeer onbillijk. Het rustpensioen kan slechts vanaf een bepaalde drempel worden toegekend. Dit bedrag evolueert met de index en bedraagt op het ogenblik van de aanvraag (juni 2006) 97,21 euro per jaar¹⁰.

Ook al is het verschil kleiner dan twee euro per jaar, het minimumbedrag wordt niet bereikt en zijn pensioen is bijgevolg niet toekenbaar.

Ook wat de ouderdomsrente betreft, zijn de wettelijke bepalingen duidelijk.

¹⁰ Artikel 5, § 9 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenen

Volgens de tekst van toepassing sedert 1 januari 2001¹¹ kunnen de ouderdoms- en weduwenrenten enkel nog betaald worden onder de vorm van een kapitaal. Dit kapitaal wordt betaald door de RVP “in de loop van de maand waarin het rust- of overlevingspensioen voor de eerste maal wordt betaald”. Hieruit volgt automatisch dat indien er geen pensioen betaald wordt het kapitaal ook niet kan betaald worden.

Reeds in ons Jaarverslag 2003, p. 51-53, hebben wij een analyse gemaakt van de wettelijke bepalingen betreffende de minimumdrempel waaronder een pensioen niet kan worden toegekend. Wij hebben toen aanbevolen om de teksten te wijzigen en meer soepelheid in te bouwen¹².

Een arrest van het Arbitragehof van 2005 zegt voor recht dat artikel 5 § 9 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 de grondwet niet schendt¹³.

Wij geven hieronder een aantal belangrijke uittreksels uit dit arrest letterlijk weer:

“B.5. De in het geding zijnde wetskrachtige bepaling voert een verschil in behandeling in tussen categorieën van personen die als werknemer prestaties hebben verricht waarop de toekenning van het recht op wettelijk pensioen wordt gebaseerd, naar gelang van de grootte van het bedrag van het pensioen waarop de geleverde prestaties recht kunnen geven.

Aldus wordt wel degelijk op grond van specifieke criteria een verschil in behandeling tussen pensioengerechtigden ingesteld, waarvan het Hof de bestaanbaarheid met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie kan toetsen.

B.6. Het verschil in behandeling berust op een objectief criterium, namelijk de grootte van het pensioenbedrag op jaarbasis dat aan de werknemers bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zou kunnen worden uitbetaald op grond van de door hen verrichte prestaties.

De belangrijkste doelstelling van de maatregel, sedert hij voor het eerst werd ingevoerd in 1981, bestond erin te beletten dat zeer kleine pensioenen zouden worden toegekend en uitbetaald die in verhouding administratief zeer veel kosten (Parl. St., Senaat, 1980-1981, nr. 564/2, p. 24). Ofschoon het een besparingsmaatregel betrof, werd hij toch aanvaardbaar geacht omdat er niet werd geraakt aan de filosofie van het stelsel (ibid., p. 29). Die doelstelling was en blijft legitiem en de maatregel is pertinent om die doelstelling te bereiken.

¹¹ Wet van 12 augustus 2000 houdende sociale, budgettaire en andere bepalingen, artikel 16 en 17. Koninklijk besluit van 11 december 2000 tot wijziging van het koninklijk besluit van 13 september 1971 houdende uitvoering van hoofdstuk I van de wet van 28 mei 1971 tot verwezenlijking van de eenmaking en de harmonisering van de kapitalisatiestelsels ingericht in het raam van de wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood

¹² Wij suggereerden dat in het geval van een gemengde loopbaan als werknemer en zelfstandige de toekenning van het pensioen in de regeling voor werknemers en zelfstandigen zou mogelijk gemaakt worden zodra het totaal van de pensioenen in deze stelsels het drempelbedrag overschreed.

¹³ Arbitragehof, arrest 145/2005 van 21 september 2005 (Belgisch Staatsblad van 27 oktober 2005)

De maatregel geldt ten slotte slechts voor pensioenen waarvan het bedrag op jaarbasis zeer klein is en heeft als dusdanig geen onevenredige gevolgen, niet ten aanzien van personen met voldoende inkomsten, onder meer uit andere pensioenrechten, zoals dit het geval is voor de eiser in het geding voor de verwijzende rechter, en evenmin ten aanzien van personen met onvoldoende inkomsten, die een beroep kunnen doen op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden”.

In de loop van 2006 kwam de Minister van Pensioenen terug op de aanbeveling van het College naar aanleiding van een vraag gesteld in de Kamer. Wij geven hieronder een uittreksel uit het antwoord van de Minister:

“Wat het minimum toekenbaar pensioen betreft, bepaalt het artikel 5, § 9 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels dat het pensioen, waarvan het jaarlijks bedrag lager is dan 97,21 euro aan index 116,15 (basis 1996 = 100), niet toegekend wordt. In de huidige stand van de reglementering worden de uitkeringen niet opgeteld om dit minimumbedrag te bekomen.

Om de opportuniteit en de haalbaarheid van de totalisering van de uitkeringen ten laste van de verschillende pensioenstelsels, in het kader van dit minimum te beoordelen, moet bijzondere aandacht gaan naar de praktische, juridische en budgettaire problemen.

Wanneer de pensioengerechtigde bij voorbeeld aanspraak kan maken op een rustpensioen als zelfstandige en op een rustpensioen in een andere regeling, mag de gezamenlijke loopbaanbreuk niet groter zijn dan de eenheid van loopbaan.

De jaren boven de eenheid worden in mindering gebracht. Deze vermindering wordt toegepast op de loopbaanbreuk als zelfstandige. Voor deze jaren is er dus geen recht op pensioen als zelfstandige. Dit betekent dat indien elk pensioen van een andere regeling dan deze van de zelfstandigen (dus ook dit waarvan het jaarbedrag lager is dan 97,21 euro) moet uitbetaald worden, dit ertoe kan leiden dat een jaar van zelfstandige activiteit met een gunstiger pensioenopbrengst kan wegvallen.

Een ander voorbeeld betreft de budgettaire impact. De meerkost, zonder uitbreiding van de maatregel naar het stelsel van de publieke sector, werd geraamd (index 116,15) in het stelsel van de werknemers, op:

- 2007:	36.700 euro
- Op kruissnelheid:	389.800 euro

In het stelsel van de zelfstandigen, op:

- 2007:	164.100 euro
- Op kruissnelheid:	1.741.000 euro

Rekening houdend met de complexiteit van deze problematiek, heb ik aan de bevoegde pensioenadministraties opdracht gegeven een gezamenlijke studie te verrichten omtrent de haalbaarheid van de totalisering van de bedragen ten laste van de verschillende pensioenregimes en omtrent de randvoorwaarden, enerzijds, en concrete voorstellen te doen voor de uitvoering daarvan, anderzijds.¹⁴

Onze aanbeveling kent nu een positief gevolg. Immers, door de programmawet van 28 december 2006 (artikel 293) werd de minimumdrempel voor de rust- en overlevingspensioenen afgeschaft¹⁵.

Hieruit volgt dat vanaf de inwerkingtreding van de wet (1 januari 2007) elk pensioen kan toegekend (en betaald) worden.

Conclusie

Rekening houdende met deze nieuwe bepalingen nodigen wij de heer Hermans uit om zo snel mogelijk een nieuwe aanvraag in te dienen tot het bekomen van een rustpensioen als werknemer. Het pensioen zal hem nu niet meer geweigerd kunnen worden omwille van een te laag bedrag.

Zodra het rustpensioen toegekend wordt, zal overigens ook het kapitaal van zijn ouderdomsrente betaald kunnen worden.

Pensioenramingen vanaf de leeftijd van 55 jaar – Vanaf juli 2006 automatische verzending voor de personen die in België wonen – Moeilijkheden ingevolge de nieuwe werkwijze

Dossier 11845 – 11974 en andere

De feiten

Mevrouw Cartuyvels is geboren in 1951. Zij werkte in België en in Nederland. Zij woont in Nederland. In 2006 wordt zij 55 jaar oud. Zij vraagt aan de RVP om een raming van haar pensioenrechten te maken.

Zij ontvangt echter geen enkele informatie. Bij een kort verblijf in België wendt zij zich tot de pensioendienst. Zij verbaast zich erover daar te vernemen dat gelet op het feit dat zij in het buitenland woont geen gevolg aan haar aanvraag kan gegeven worden.

¹⁴ Vr. en Ant., Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 2005 – 2006, vraag nr. 153 van de heer Charles Michel van 16 maart 2006 (Fr) “Maandelijks uitbetaling van de kleine pensioenen”, p. 24626

¹⁵ De eerste zin van artikel 5 § 9 van het koninklijk besluit tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenen is vervangen door de volgende bepaling: “De Koning kan de bijzondere modaliteiten van uitbetaling vaststellen voor de pensioenen waarvan het bedrag kleiner is dan 86,32 euro per jaar aan de index 103,14 (basis 1996 = 100)”

Zij vindt deze houding discriminerend. Zij wendt zich tot de Ombudsdienst.

Een andere dame van 70 jaar is sinds kort feitelijk gescheiden van haar echtgenoot. Zij vraagt aan het RSVZ op welk pensioen zij recht zal hebben na haar echtscheiding. De pensioendienst geeft geen gevolg aan haar aanvraag. Het RSVZ meent dat het geen “hypothetische raming” moet verstrekken indien betrokkene geen “wezenlijk belang” kan aantonen.

Bedenkingen

De situaties zoals hierboven beschreven, zijn slechts enkele voorbeelden tussen andere. In 2006 ontvingen wij herhaaldelijk klachten in verband met de pensioenramingen.

Wat is de huidige stand van zaken op het gebied van ramingen?

De mogelijkheid om een pensioenraming te vragen voor de personen die 55 jaar en ouder waren werd ingevoerd door het koninklijk besluit van 25 april 1997 tot instelling van een “Infodienst Pensioenen” en door het uitvoeringsbesluit van 12 december 1997.

Door het koninklijk besluit van 18 januari 2002 werd de mogelijkheid gecreëerd voor de Infodienst Pensioenen om op vraag een raming te maken van het overlevingspensioen ongeacht de leeftijd van de aanvrager. De raming moet evenwel enkel gemaakt worden wanneer zij van “wezenlijk belang” is voor de betrokkene.

Het enig contactpunt voor de aanvrager was de Infodienst Pensioenen. Deze dienst stuurde de aanvragen door naar de bevoegde diensten (RVP, RSVZ, PDOS). Hij verzamelde de antwoorden en zond deze door naar de aanvrager. De Infodienst Pensioenen antwoordde op eventuele vragen van de personen die een raming ontvangen hadden.

In 2006 werd dit systeem volledig gewijzigd.

De wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact (Titel III, Hoofdstuk II) heeft nieuwe maatregelen voorzien inzake de informatie over de pensioenen met het oog op:

1. een geïndividualiseerde informatieverstrekking over de pensioenrechten mogelijk te maken, zowel wat betreft de wettelijke pensioenen als de aanvullende pensioenen, zowel op verzoek als ambtshalve en dit op de tijdstippen die de Koning bepaalt;
2. de manier te bepalen waarop de betrokken pensioendiensten samenwerken, zowel onderling als met andere instellingen en organisaties.

Deze doelstelling vond uitwerking in het koninklijk besluit van 12 juni 2006. Deze tekst heeft meer bepaald de automatische aflevering van de pensioenraming aan de sociale verzekerde ingesteld. Van een centraal, manueel systeem waarbij de ramingen op vraag verstuurd werden is men in één beweging overgeschakeld op een gedecentraliseerd automatisch systeem dat voorrang geeft aan de

ambtshalve ramingen (zonder echter de ramingen op aanvraag, die nog altijd mogelijk zijn, uit te sluiten). Het eerste gevolg van deze hervorming was de afschaffing van de Infodienst Pensioenen.

Vanaf juli 2006 heeft de RVP automatische ramingen, vergezeld van een loopbaanoverzicht, gestuurd aan alle personen die in België wonen, een beroepsactiviteit als werknemer uitoefenen of uitgeoefend hebben en die de leeftijd van 55 jaar bereikten. Alle personen die in 1951 geboren zijn hebben deze raming ontvangen.

De twee andere betrokken diensten (RSVZ en PDOS) hebben de RVP hierin niet kunnen volgen. De RVP heeft immers het voordeel om alle gegevens over de loopbaan te kunnen putten uit de loopbaangegevens die CIMIRE bijhoudt. Het stelsel der zelfstandigen en van de ambtenaren beschikken niet over een dergelijk instrument. De creatie van een kadaster van de loopbaan wordt op termijn voorzien¹⁶.

Geconfronteerd met de moeilijkheden die onze klagers ervaren, hebben wij de drie grote pensioendiensten geraadpleegd over de manier waarop zij momenteel in hun stelsel de ramingen beheren.

Wij stelden volgende vragen.

1. Op welke wijze wordt binnen uw instelling gereageerd op een vraag tot raming van de toekomstige rechten op een rustpensioen:
 - voor een persoon woonachtig in België;
 - voor een persoon woonachtig in een lidstaat van de Europese Economische Ruimte;
 - voor een persoon woonachtig in een ander land?
2. Hoe reageert uw instelling op een vraag naar de raming van:
 - de toekomstige rechten op een pensioen als feitelijk gescheiden echtgenoot;
 - de toekomstige rechten op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot;
 - de toekomstige rechten op een overlevingspensioen?
3. Wat is de procedure die momenteel gevolgd wordt bij een aanvraag tot raming van de toekomstige pensioenrechten door een toekomstige gepensioneerde met een gemengde loopbaan?
4. Welke afspraken zijn hieromtrent gemaakt met de andere betrokken pensioendiensten?

¹⁶ Zie onze bedenkingen over SIGeDIS, p. 139

5. Op welke wijze wordt er bij de verstrekte raming rekening gehouden met de eventuele cumulatierregels?

Wij vatten de ontvangen antwoorden kort samen.

1. De antwoorden op de eerste vraag waren niet gelijklopend. De PDOS en het RSVZ verzekerden ons dat op alle aanvragen, van waar ook afkomstig (België of het buitenland) een raming volgde, de RVP stelt zich behoedzamer op door te antwoorden dat de uitvoeringsbesluiten van het koninklijk besluit van 12 juni 2006 nog niet gepubliceerd zijn. De RVP verstrekt in dit stadium geen ramingen aan personen die in het buitenland wonen bij gebrek aan een wettelijke basis¹⁷.
 2. De PDOS bevestigde ons ook dat hij ingaat op aanvragen voor raming van een overlevingspensioen. De RVP geeft in principe het gewenste gevolg hieraan, alsook aan de aanvragen in geval van feitelijke scheiding of echtscheiding. De RVP onderstreept hier wel dat dit soort van aanvragen niet onder de toepassing valt van de nieuwe bepalingen en dat deze dan ook nog altijd volgens de oude bepalingen worden uitgevoerd. Het RSVZ beperkt zich uitsluitend tot de ramingen van rustpensioenen. Het maakt geen ramingen meer voor overlevingspensioenen. Het verschuilt zich achter het ontwerp van uitvoeringsbesluit (dat nog niet verschenen is) dat dergelijke ramingen niet vermeldt.
- 3.4.5. De polyvalentie van de aanvragen wordt tussen de drie diensten toegepast. In het geval van een gemengde loopbaan maakt elke dienst voor zijn stelsel een raming. Vervolgens worden de gegevens uitgewisseld om in voorkomend geval toepassing te kunnen maken van de regels inzake beperking tot de eenheid van loopbaan. De andere cumulatierregels (rust/overleving, absoluut maximum, ...) worden eveneens toegepast. De pensioendiensten delen evenwel mee dat door het verdwijnen van het centraal beheer van de aanvragen de uitwisseling van gegevens in sommige gevallen moeilijker verloopt. Hierdoor kan een pensioendienst zich soms verplicht zien een raming te maken zonder dat hij de ramingen van de andere instellingen kent.

Conclusie

Sedert half 2006 verloopt het beheer van de ramingen nogal mank. De voornaamste oorzaak hiervan is zonder twijfel de vertraging in de publicatie van het koninklijk besluit dat de uitvoeringsmodaliteiten klaar, duidelijk en uniform voor de drie grote pensioenstelsels moet vastleggen.

De afschaffing van de Infodienst Pensioenen werd niet altijd duidelijk begrepen door het publiek. Sommigen beschouwen dit als een stap achteruit in de dienstverlening.

De hervorming die in 2006 opgestart werd, had evenwel een gans ander doel: verstrekken van ramingen die zekerder, exacter, sneller en vooral automatisch gebeuren. Overigens werd ook de mogelijkheid gecreëerd om online een raming van de toekomstige pensioenrechten te maken¹⁸.

¹⁷ Op basis van de inlichtingen waarover wij momenteel beschikken blijkt het niet uitvoeren van ramingen voor personen die in het buitenland verblijven enkel betrekking te hebben op enkele gevallen.

¹⁸ www.kenuwpensioenen.be

Dit alles werd in de praktijk omgezet vanaf juli 2006 door het ambtshalve toezenden van een raming aan alle werknemers op de leeftijd van 55 jaar zonder dat zij nog een aanvraag moesten indienen. Dit initiatief moet toegejuicht worden. Spijtig genoeg bestaat de mogelijkheid in de twee andere stelsels nog niet. Er wordt evenwel aan gewerkt.

Het ligt toch wel anders met de andere vaststellingen die wij naar aanleiding van de analyse van klachten deden. Wij begrijpen bijvoorbeeld niet dat sommige gepensioneerden die in het buitenland wonen nu geen raming van hun pensioenrechten meer ontvangen terwijl dit in het oude systeem nooit een probleem heeft gesteld. Indien deze uitsluiting in de toekomst zou bevestigd worden dan zou dit kunnen aangeklaagd worden als zijnde een ongeoorloofd onderscheid, zelfs als een discriminatie. Wij volgen dit verder op.

Voor andere ramingen (overlevingspensioen, pensioen als feitelijke gescheiden echtgenoot en als uit de echt gescheiden echtgenoot) hebben wij als Ombudsman een slecht gevoel bij de vaststelling dat de pensioendienst eigenmachtig oordeelt of de ingediende aanvraag al dan niet van wezenlijk belang is voor de betrokkene.

Het lijkt ons billijker in de wetteksten deze bepaling te schrappen of erin een lijst op te nemen van situaties waarbij de pensioendiensten ertoe gehouden zijn om een raming te maken. Ook hierop komen wij terug in een later jaarverslag.

Ambtshalve toekenning van het pensioen en vervolgens van de IGO – Verhoging van de basisbedragen van de IGO op 1 december 2006 – Geen onderzoek van dit voordeel voor sommige gepensioneerden – Ongeoorloofd onderscheid?

Dossier 11784

De feiten

De heer Philippon wordt 65 jaar in mei 2006. In toepassing van de wettelijke bepalingen onderzoekt de RVP ambtshalve zijn rechten op een rustpensioen. Het dossier loopt echter vertraging op. Eind oktober 2006 werden zijn rechten nog niet definitief vastgesteld en de betrokkene ontvangt amper 103 euro per maand, bedrag dat hem voorlopig toegekend werd.

Hij wendt zich tot de Ombudsman.

Bedenkingen

De beroepsloopbaan van de heer Philippon is niet de meest eenvoudige. Hij werkte in België onder drie verschillende stelsels (RVP, PDOS en DOSZ) en heeft daarnaast ook in het buitenland gewerkt (Frankrijk en Luxemburg).

Om een definitieve beslissing te kunnen treffen, moet de RVP eerst alle andere Belgische en buitenlandse beslissingen bekomen. De verschillende beslissingen komen slechts met mondjesmaat toe.

De eerste beslissing die de heer Philippon ontvangt kent hem een pensioen toe voor een loopbaan als werknemer van 8 jaren.

Nochtans heeft hij nog 19 andere jaren in België gewerkt. Deze jaren geven evenwel geen recht op een pensioen in de openbare sector omdat de heer Philippon werd afgezet.

Nadat de PDOS zijn principieel akkoord had gegeven voor de overdracht van bijdragen naar het werknemersstelsel nam de RVP eind oktober 2006 een tweede beslissing.

Het betreft hier nog steeds een voorlopige beslissing. De RVP is immers nog niet in het bezit van de buitenlandse beslissingen. Pas op 4 december 2006 ontvangt de heer Philippon zijn definitieve beslissing.

Het dossier kan echter nog niet afgesloten worden. Het totaal van de toegekende voordelen bedraagt:

- Pensioen RVP:	610,96 euro per maand
- Pensioen DOSZ:	15,25 euro per maand
- Frans pensioen:	48,67 euro per maand
- Luxemburgs Pensioen:	138,88 euro per maand
Totaal:	813,76 euro per maand

Op 1 december 2006 (4 dagen voor de definitieve beslissing van de RVP) werd het maandbedrag van de IGO voor een persoon die alleen woont op 795,46 euro gebracht. Als wij dit bedrag vergelijken met 90 % van het totale pensioenbedrag van de heer Philippon ($813,76 \times 0,9 = 732,38$ euro) blijkt dat dit maandbedrag onder het bedrag van de IGO ligt en dat deze hem dan ook kan toegekend worden.

De RVP is dan ook ertoe gehouden om in toepassing van de wettelijke bepalingen de IGO ambtshalve te onderzoeken.

Conclusie 1

Wat het ambtshalve onderzoek betreft van de rechten op een rustpensioen heeft de RVP het dossier correct en in overeenstemming met de reglementering behandeld.

De betrokkene heeft zijn definitieve beslissing slechts ontvangen 6 maanden na de ingangsdatum van het pensioen maar deze spijtige vertraging is niet te wijten aan de RVP. Hij kon immers de prestaties uit de openbare sector niet in het pensioen opnemen zolang hij het principieel akkoord van de PDOS tot overdracht van bijdragen niet had bekomen. De toepassing van de Europese verordeningen (berekening van het nationaal, theoretisch en evenredig pensioen) kon niet gebeuren zonder over de buitenlandse beslissingen te beschikken.

Daarentegen heeft de RVP de principes van behoorlijk bestuur niet gerespecteerd door geen ambtshalve maatregelen te nemen om het onderzoek van de IGO op te starten. Dit onderzoek werd pas opgestart na onze interventie.

Conclusie 2

Het onderzoek van de klacht van mijnheer Philippon bracht een bijkomend probleem aan het licht.

Door het koninklijk besluit van 10 november 2006 (Belgisch Staatsblad van 23 november 2006) werden de basisbedragen van de Inkomensgarantie voor Ouderen verhoogd tot respectievelijk 6.363,65 euro (basisbedrag) en 9.545,48 euro (verhoogd basisbedrag) op 1 december 2006.

In de dienstnota nummer 2006/19 van de Rijksdienst voor Pensioenen (24 november 2006) worden de gevallen opgesomd die door de Rijksdienst voor Pensioenen automatisch zullen worden aangepast aan deze nieuwe basisbedragen.

Het gaat hier specifiek over:

- de personen die reeds een Inkomensgarantie voor Ouderen genieten met ingangsdatum vóór 1 december 2006;
- de personen die vanaf 1 december 2006 aanspraak kunnen maken op een Inkomensgarantie voor Ouderen (op basis van het oude basisbedrag) én waarvan de betaaldiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen reeds in het bezit zijn van een betalingsopdracht.

Bij het nalezen van deze categorieën waarvoor de Rijksdienst voor Pensioenen ambtshalve de rechten op een Inkomensgarantie voor Ouderen zal herzien, stelden wij vast dat een belangrijke categorie van gepensioneerden wordt uitgesloten van een ambtshalve onderzoek naar de rechten op een Inkomensgarantie voor Ouderen met toepassing van de verhoogde basisbedragen.

Het gaat hier namelijk om de personen waarvoor de toekenningsdiensten van zowel de Rijksdienst voor Pensioenen als het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen vanaf november 2005 een beslissing getroffen hebben betreffende de rechten op een rust- en/of overlevingspensioen en waarvan de rechten op een Inkomensgarantie voor Ouderen ofwel niet werden onderzocht aangezien 90 % van het toegekende pensioen hoger was dan het oude basisbedrag ofwel waarvan de rechten op een Inkomensgarantie voor Ouderen werden geweigerd aangezien 90 % van de toegekende pensioenen en de aanrekenbare andere inkomsten hoger waren dan het oude basisbedrag van de Inkomensgarantie voor Ouderen.

Door de substantiële verhoging van het basisbedrag van de Inkomensgarantie voor Ouderen op 1 december 2006 is het mogelijk dat in een aantal gevallen er toch een Inkomensgarantie voor Ouderen kan toegekend worden.

Onze bekommernis werd gedeeld door enkele bureaus van de Rijksdienst voor Pensioenen. Reeds in september 2006 hebben sommige gewestelijke kantoren begrepen dat voorzichtigheid geboden is bij het versturen van weigerende beslissingen inzake Inkomensgarantie voor Ouderen met een ingangsdatum vanaf 1 december 2006.

Bij een weigering (op basis van de inkomsten) is nagegaan of, op basis van de voorziene verhoging van het basisbedrag/verhoogd basisbedrag, het resultaat eveneens een weigering zou zijn. Indien op 1 december 2006 een recht zou kunnen toegekend worden, is het dossier in beraad gehouden.

Teneinde alle gepensioneerden, op een gelijke manier te behandelen, vroegen wij op 21 december 2006 de Rijksdienst voor Pensioenen welke maatregelen er werden getroffen om alle gevallen op te sporen.

In eerste instantie liet de Rijksdienst voor Pensioenen ons op 11 januari 2007 per brief weten dat hij in de onmogelijkheid verkeerde om deze gevallen op te sporen. De Rijksdienst voor Pensioenen liet ons tevens weten dat wanneer het dossier wegens een andere reden terug zou worden geopend het onderzoek naar de rechten op een Inkomensgarantie voor Ouderen terug zou worden aangevat met ingang van 1 december 2006.

Aangezien de Rijksdienst voor Pensioenen hierdoor enerzijds een ongeoorloofd onderscheid tussen de gepensioneerden invoert en anderzijds wij de mening toegedaan blijven dat de informaticatoepassingen van de Rijksdienst voor Pensioenen, meer bepaald de databanken van de toekenningsdiensten en de betaaldiensten, het toch mogelijk maken om deze gevallen op te sporen, hebben wij opnieuw contact opgenomen met de Rijksdienst voor Pensioenen.

Bij ons onderhoud eind januari 2007 beloofde de Rijksdienst voor Pensioenen ons om opnieuw na te gaan of een ambtshalve onderzoek naar de rechten op een Inkomensgarantie voor Ouderen vanaf 1 december 2006 ook voor deze categorie van gepensioneerden kan worden doorgevoerd.

Tot op heden kon de Rijksdienst voor Pensioenen ons hierover nog geen uitsluitsel geven. Wij volgen dit verder op en komen in een volgend jaarverslag hierop terug.

IGO en het stelsel van de tegemoetkomingen aan gehandicapten – Geen polyvalentie van de aanvraag

Dossier 11933

De feiten

Ingevolge zijn aanvraag tot het bekomen van een Inkomensgarantie voor ouderen (IGO) ingediend in april 2006 kent de RVP aan de heer Picouly vanaf 1 mei 2006 een supplement toe van 25,02 euro per maand. Zijn echtgenote die over geen inkomsten beschikt, ontvangt hetzelfde maandelijkse bedrag.

In 2002 had de betrokkene een aanvraag ingediend tot het bekomen van een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden. Dit voordeel werd hem toegekend vanaf 1 september 2002. Hij vraagt zich af waarom zijn rechten op de IGO op dat ogenblik niet ambtshalve onderzocht werden.

Bedenkingen

De heer Picouly diende in februari 1996 zijn pensioenaanvraag in. Het RSVZ kent hem vanaf 1 januari 1997 een rustpensioen als zelfstandige toe op basis van het gezinsbedrag voor een volledige loopbaan.

De RVP, bevoegd voor het onderzoek van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GI, dat sedert 1 juni 2001 vervangen werd door de IGO), onderzocht destijds zijn rechten op het gewaarborgd inkomen.

In april 1997 vulde de heer Picouly een verklaring betreffende zijn inkomsten in waarin hij verklaarde naast zijn pensioen nog een beroepsactiviteit als zelfstandige uit te oefenen.

Op basis van deze inlichtingen heeft de RVP het GI geweigerd. Deze weigering werd gemotiveerd door het feit dat de inkomsten van de betrokkene (pensioen en beroepsinkomen) boven het maximum toekenbare bedrag van het GI lagen.

Vanaf dat moment was het aan de heer Picouly om een nieuwe aanvraag in te dienen tot het bekomen van het GI (tot mei 2001) of de IGO (vanaf juni 2001) en zijn situatie te laten herzien indien deze een aanzienlijke wijziging zou ondergaan hebben.

Hij diende geen enkele aanvraag tot herziening in tot 24 april 2006.

De enige aanvraag die in tussentijd werd ingediend was deze tot het bekomen van een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden. Omdat het stelsel van de tegemoetkomingen aan gehandicapten los staat van dat van de wettelijke pensioenen was deze aanvraag niet geldig als aanvraag voor de IGO¹⁹.

De beslissing van de RVP heeft uitwerking vanaf 1 mei 2006, of de eerste dag van de maand volgend op de aanvraag. Dit is in overeenstemming met de wettelijke bepalingen²⁰.

Conclusie

Een pensioenaanvraag geldt als aanvraag voor de IGO en omgekeerd. De polyvalentie van de aanvraag draagt evenwel niet verder dan de andere wettelijke pensioenstelsels.

¹⁹ Wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, artikel 5, § 3: "De pensioenaanvraag ingediend ten laste van een Belgische verplichte pensioenregeling door een persoon die aan de gestelde leeftijdsvoorwaarden voldoet, geldt als een aanvraag tot inkomensgarantie (...)"

²⁰ Wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, artikel 5, § 2: "De toekenning van de inkomensgarantie heeft uitwerking vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de datum waarop de aanvraag is ingediend ..."

Er bestaan echter wel verbanden tussen de reglementering van de pensioenen en deze van de tegemoetkomingen voor gehandicapten. Deze overeenkomsten zijn in het bijzonder duidelijk wanneer men de toekenning van een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden vergelijkt met de toekenning van de IGO.

Er bestaan grote gelijkenissen in de voorwaarden tot toekenning van deze twee prestaties. Meer bepaald inzake de minimaal vereiste leeftijd²¹, de bepalingen voor het indienen van de aanvraag, de verplichting tot woonst en verblijf in België en het in aanmerking nemen van inkomsten.

Meer nog, de reglementering inzake de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden voorziet dat, rekening houdende met het residuaire karakter van de tegemoetkoming, de gehandicapte verplicht is om eerst zijn rechten op een rust- of overlevingspensioen en op de IGO te laten gelden.

Zou het daarom niet aangewezen zijn om door een aanpassing van de wetgeving de aanvraag tot het bekomen van de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden geldig te maken als aanvraag voor een pensioen of de IGO?

Hierdoor zou de administratieve procedure niet of bijna niet extra belast worden. Een enkel onderzoek van de bestaansmiddelen zou in dat geval immers volstaan.

Deze verruiming van het toepassingsgebied van het principe van de polyvalentie van de aanvraag zou onderdeel kunnen zijn van de vereenvoudiging en de harmonisering van de wettelijke bepalingen die reeds het voorwerp uitmaakt van een studie in een werkgroep tussen de RVP, het RSVZ en de PDOS.

Rekening houdende met de specificiteit van elk stelsel (onder andere de voorwaarden tot toekenning van een pensioen) wordt een ontwerp van wet uitgewerkt. Dit ontwerp voegt voor de gepensioneerden van elk stelsel gelijkaardige bepalingen in inzake de polyvalentie van de aanvraag, de validering van de datum van de aanvraag ingediend bij een instelling die niet bevoegd is voor de toekenning van het pensioen en inzake het ambtshalve onderzoek.

Het algemeen principe bestaat uit het in elk stelsel dezelfde uitwerking geven op dezelfde datum aan de beslissingen die genomen werden in het kader van de polyvalentie of de validering van de aanvraag zodat de gepensioneerde geen rechten meer verliest. Het ambtshalve onderzoek in een stelsel zou het ambtshalve onderzoek in de andere stelsels uitlokken op dezelfde ingangsdatum.

²¹ Momenteel kan de IGO toegekend worden vanaf de leeftijd van 64 jaar en de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden vanaf de leeftijd van 65 jaar. Vanaf 2009 zal de leeftijd van 65 jaar toepasselijk zijn in beide stelsels.

Volgens ons zouden deze wijzigingen nog een grotere impact hebben en de polyvalentie van de aanvraag zou nog meer verzekerd zijn indien deze verbeteringen uitgebreid worden tot een zo groot mogelijk aantal instellingen en pensioenstelsels zoals bijvoorbeeld de DOSZ, de CDVU of de voordelen toegekend door de regionale, provinciale of lokale overheden. Niets verhindert bovendien om een uitbreiding te beogen tot alle spelers die onder de toepassing²² vallen van het Handvest van de sociaal verzekerde, of tot alle federale, regionale en gemeenschapsinstellingen.

Deze suggestie die tot doel heeft om zo veel mogelijk de rechten van een zo groot mogelijk aantal gebruikers van de openbare diensten te waarborgen, vergt zonder twijfel een diepgaande studie.

Intresten in het kader van het “Handvest” van de sociaal verzekerde – Evolutie in de administratieve praktijk van de RVP

Dossier 8235 – 8535 en andere

De feiten

Tijdens het jaar 2006 hebben wij met de RVP onze besprekingen voortgezet betreffende meerdere dossiers waarin wij een aanzienlijke overschrijding vaststelden van de termijnen inzake onderzoek of betaling voorzien in de wet van 11 april 1995.

Ondanks onze herhaaldelijke vragen, weigerde de RVP de toekenning van intresten. Hij baseerde zich hiervoor op betwistbare interpretaties van de reglementering. Deze weigering kwam meer bepaald voor in de gevallen van de toekenning van een pensioen na een ambtshalve onderzoek aan de personen die de pensioenleeftijd bereikten.

Bedenkingen

Het is voornamelijk op het vertrekpunt voor de berekening van de termijnen dat de meningen uiteen lopen.

Artikel 10 van het Handvest van de sociaal verzekerde stelt dat de instelling een beslissing neemt binnen de 4 maanden na de ontvangst van het verzoek of na het feit dat aanleiding geeft tot het ambtshalve onderzoek.

²² Ter herinnering, de wet van 11 april 1995 is van toepassing op alle “instellingen van sociale zekerheid”, wat betekent:

- a) de ministeries, de openbare instellingen van sociale zekerheid alsook elke instelling, overheid of elke rechtspersoon van publiek recht die prestaties van de sociale zekerheid toekent;
- b) de meewerkende instellingen van sociale zekerheid, dat wil zeggen de instellingen van privaatrecht, andere dan de sociale secretariaten voor werkgevers (en de tarifieringsdiensten van de apothekersverenigingen), die erkend zijn om mee te werken aan de toepassing van de sociale zekerheid;
- c) de fondsen voor bestaanszekerheid krachtens de wet van 7 januari 1958 opgericht door collectieve arbeidsovereenkomsten gesloten in de paritaire comités en door de Koning algemeen verbindend verklaard, in de mate dat zij aanvullende voordelen toekennen;
- d) de personen die door de instellingen van sociale zekerheid worden belast met het bijhouden van een bijzonder repertorium van de personen bedoeld in artikel 6, tweede lid, 2°, van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de sociale zekerheid.

Volgens de RVP betrof het hier doorgewoon de datum waarop de betrokkene de pensioenleeftijd bereikt; volgens onze interpretatie daarentegen is het feit dat aanleiding geeft tot het onderzoek het feit dat de werknemer de voorwaarde van hoofdverblijfplaats in België vervult de eerste dag van de 15de maand voorafgaand aan de datum waarop hij de pensioenleeftijd bereikt²³.

Naargelang men uitgaat van de ene of de andere interpretatie is het resultaat van de berekening van de termijnen totaal verschillend. Wij geven hier een voorbeeld om dit verschil te illustreren.

Een vrouw, geboren op 26 juli 1941 bereikt de pensioenleeftijd (63 jaar) op 26 juli 2004. Volgens de interpretatie van de RVP begint de termijn voor het onderzoek vanaf die datum. Indien de pensioendienst zijn beslissing neemt op 23 november 2004 respecteert hij de termijnen voorzien in het Handvest. De betrokkene heeft geen recht op intresten.

Nemen wij hetzelfde geval maar vertrekkende van de datum voorzien in de wet. De eerste dag van de 15de maand voorafgaand aan de datum waarop de betrokkene de pensioenleeftijd bereikt is 1 april 2003. De RVP heeft het dossier geopend op 12 mei 2003.

Als we nu deze laatste datum als vertrekpunt nemen en wij voegen hier 4 maanden en 9 maanden en 6 dagen bij die overeenstemmen met de periode tijdens dewelke de RVP inlichtingen inwachtte van het buitenland dan eindigt de termijn zoals voorzien in het Handvest op 18 juni 2004. De beslissing van 24 november 2004 werd dan ook genomen buiten de termijn van 4 maanden. De intresten van rechtswege zijn wel degelijk verschuldigd.

Na heel wat heen en weer geschrijf stemt de RVP met onze redenering in en geeft hij de opdracht tot de betaling van intresten in alle geschildossiers.

Conclusie

Door ten gunste van de sociaal verzekerden verwijlintresten in te voeren wou de wetgever “een algemeen en gezond principe” bevestigen teneinde “de gerechtigde te beschermen tegen de traagheid van de administratieve diensten, zodat die aangespoord wordt de eigen werking te verbeteren”²⁴.

De evolutie in de administratieve werkwijze van de RVP is in dit opzicht positief. Zij laat toe om verder te gaan in de richting van een spontane toekenning van intresten wat ons uiteindelijke doel is sedert jaren²⁵ (zie Jaarverslag 1999, p. 103; 2003, p. 96-97 en 2005, p. 65-66).

²³ Artikel 10, § 3 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers; voor zelfstandigen is de gelijkaardige bepaling het artikel 133 quinquies van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

²⁴ Parl. Doc., Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1991-1992, nr. 353/1, p. 7

²⁵ Het meest ideale zou zonder twijfel erin bestaan dat de term “van ambtswege” vervangen zou worden in “ambtshalve” in artikel 20 van het Handvest van de sociaal verzekerde

Op dat vlak moet de RVP (en de andere pensioendiensten) nog overtuigd worden om tijd vrij te maken voor een diepgaande studie inzake alle aspecten (technisch, administratief en budgettair) dat de spontane betaling van intresten inhoudt.

De terughoudendheid van de administratie om zich hiertoe te verbinden is begrijpelijk. Echter, de geest van het Handvest van de sociaal verzekerde zal pas nageleefd worden indien dit niet langer een theoretisch doel is.

De RVP heeft ons verzekerd dat de gepensioneerden die recht hebben op intresten hierover schriftelijk worden ingelicht. Dit schrijven omvat het verschuldigde bedrag, de berekende termijn en het detail van de berekening.

Wij stellen echter nog steeds vast dat op onze vraag om systematisch een algemene informatie te verstrekken met betrekking tot het recht op intresten voorzien in het Handvest van de sociaal verzekerde nog niet werd ingegaan.

Opening van het recht op terugbetaling van gezondheidszorgen – Rol van de RVP in de aflevering van het attest bestemd voor de mutualiteit – Code die voor de gepensioneerde tot gevolg heeft dat hij al dan niet persoonlijke bijdragen moet betalen

Dossier 10413 – 10706

De feiten

Sedert de ingangsdatum van haar pensioen in december 1999 geniet mevrouw Contini niet van de gratis dekking “gezondheidszorgen”. Zij moet persoonlijke bijdragen betalen aan haar mutualiteit.

Aan de oorsprong hiervan ligt een eenvoudige code die vermeld werd op het attest dat de RVP destijds opgemaakt heeft en waaruit blijkt dat het door de RVP toegekende pensioen niet overeenstemt met ten minste een derde van een gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling.

Mevrouw Contini wou hierover meer weten en wendde zich tot de RVP. Daar bevestigde men haar echter dat zij niet aan de wettelijke voorwaarden voldoet om te genieten van de verplichte gratis verzekering inzake ziekte en invaliditeit.

Ook mevrouw De Craene klaagt zich erover dat zij aan haar mutualiteit persoonlijke bijdragen moet betalen terwijl de RVP haar nochtans een pensioen toekent op basis van een beroepsloopbaan van 42 jaren.

Bedenkingen

De wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen voerde het begrip “verzekering voor geneeskundige verzorging” in ten voordele van de gerechtigden op een rust- en overlevingspensioen in de regeling voor werknemers zonder of met beperkte bijdragebetaling.

De hoedanigheid van titularis wordt door de gepensioneerde bewezen door het voorleggen van een attest waaruit blijkt dat hij deze voordelen geniet. Het attest wordt opgemaakt door de instelling die de voordelen betaalt²⁶. In de praktijk zendt de RVP via elektronische weg dit attest naar de mutualiteit.

Op dit document wordt via een code aangeduid tot welke categorie de gepensioneerde behoort.

De gerechtigden op een rustpensioen in de regeling voor werknemers worden beschouwd als zijnde “in regel” op voorwaarde dat het toegekende pensioen overeenstemt met een loopbaan van tenminste een derde van een volledige loopbaan. De code “1” betekent dat zij geen persoonlijke bijdragen moeten betalen om de terugbetaling van gezondheidszorgen te bekomen.

De gepensioneerden die niet aan de voorwaarde inzake loopbaan voldoen, worden beschouwd als zijnde “niet in regel” (code 9) en moeten bijgevolg een persoonlijke bijdrage betalen aan hun mutualiteit om recht te hebben op de terugbetaling van gezondheidszorgen.

Om de overeenstemmende code vast te stellen, moet de RVP zich beroepen op de reeds aangehaalde wettelijke bepalingen en op de instructies van het RIZIV. De RVP beschikt hier bijgevolg over geen enkele beoordelingsbevoegdheid.

De wetgeving voorziet dat om uit te maken of een loopbaan tenminste overeenstemt met een derde van een volledige loopbaan enkel de jaren in aanmerking komen tijdens dewelke een bezigheid van tenminste 185 dagen van 4 uren of 1480 uren per kalenderjaar bewezen wordt.

Om na te gaan of de mutualiteit terecht persoonlijke bijdragen vroeg, hebben wij de volledige pensioendossiers opgevraagd.

Op basis van de dossiers stelden wij het volgende vast.

In het geval van mevrouw Contini was haar loopbaan gespreid over 41 jaren waarvan:

- van 1958 tot 1971, voltijds;
- van 1972 tot 1988, halftijds;
- van 1989 tot 1998, statuut van bruggepensioneerde.

De RVP kende haar een pensioen toe vanaf 1 december 1999 voor een bedrag van 272.379 BEF per jaar (6.752,10 euro per jaar).

²⁶ Artikel 194, § 2, 2de lid van het koninklijk besluit van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 9 augustus 1963

Met betrekking tot haar rechten op geneeskundige verzorging oordeelde de pensioendienst dat van de 41 jaren tewerkstelling er 28 waren die niet voldeden aan de wettelijke voorwaarden om in aanmerking te komen als gewoonlijk en hoofdzakelijke tewerkstelling.

De berekening van de RVP ziet er als volgt uit.

- Volledige loopbaan = 41 jaren
- 1/3 van een volledige loopbaan = 13,67 jaren = 14 jaren
- Aantal jaren van tenminste 185 dagen = 13

Vertrekkende van dit gegeven heeft de pensioendienst een attest opgemaakt met vermelding van code 9 (= niet in regel) in de plaats van de code 1 (= in regel).

Bij een grondig onderzoek van het dossier stelden wij vast dat de individuele rekening voor het jaar 1985 in totaal 186 dagen tewerkstelling vermeldde waardoor het aantal jaren gewoonlyke en hoofdzakelijke tewerkstelling op 14 gebracht werd.

Begin februari namen wij contact op met de RVP met de vraag de loopbaan opnieuw te onderzoeken.

In het geval van mevrouw De Craene stelden wij vast dat zij slechts 12 jaren kon bewijzen die overeenstemmen met ten minste 185 dagen tewerkstelling. Gedurende de overige 30 jaren werkte zij deeltijds wat overeenstemde met een tewerkstelling van 3,47 uur (en dus minder dan 4 uur). Het minimum te presteren uren per jaar werd niet bereikt (1.140 uren in de plaats van 1.480 uren).

Conclusie

Op 16 maart 2006 meldt de RVP ons dat hij het dossier van mevrouw Contini opnieuw had onderzocht en dat hij zo snel mogelijk een nieuw attest gezondheidszorgen zou opmaken.

In de loop van de maand april 2006 werd dit attest elektronisch aan de mutualiteit bezorgd. Deze kon de toestand van mevrouw Contini definitief in orde brengen en haar de teveel gestorte bijdragen terugbetalen.

Voor mevrouw De Craene verandert er niets. Hoewel zij zich ervan bewust is dat de wet op dezelfde wijze moet toegepast worden voor alle gepensioneerden houdt zij er een gevoel van frustratie aan over.

Wij delen dit gevoel met haar. Temeer daar de huidige wetgeving inzake pensioenen sedert 2005 het begrip "gewoonlyke en hoofdzakelijke tewerkstelling" versoepelt heeft door dit terug te brengen tot 104 dagen van tenminste 4 uren in de plaats van 185 dagen van tenminste 4 uren. Deze versoepeling werd ook ingevoerd in de reglementering inzake de verplichte ziekteverzekering. Helaas te laat voor mevrouw De Craene. Haar pensioen is ingegaan in 2004.

Openbaarheid van bestuur – Raadplegen door de gepensioneerde van zijn pensioendossier – Toepassing van de wet van 11 april 1994

Dossier 12270

De feiten

De heer Valdano is Belg van Chileense afkomst. Vooraleer hij zich in België vestigde in de jaren 1970 werkte hij een tiental jaren in Chili.

In het kader van het onderzoek van zijn pensioendossier heeft de RVP inlichtingen gevraagd en bekomen in verband met zijn loopbaan in Chili. De heer Valdano vraagt schriftelijk aan de RVP om zijn pensioendossier te kunnen inkijken, voornamelijk om de inlichtingen die de Chileense overheid heeft meegedeeld te kunnen nakijken.

De RVP geeft geen teken van leven. Hij gaat ter plaatse. Ook dit helpt hem niet verder.

De heer Valdano komt bij ons terecht met de vraag of hij al dan niet zijn pensioendossier mag inkijken en hoe hij dit dan moet aanpakken?

Bedenkingen

In toepassing van artikel 32 van de gecoördineerde grondwet van 17 februari 1994 heeft ieder “het recht elk bestuursdocument te raadplegen en er een afschrift van te krijgen, behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden bepaald door de wet, het decreet of de regel bedoeld in artikel 134”.

Op federaal niveau vindt dit artikel zijn toepassing in de wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur (Belgisch Staatsblad van 30 juni 1994).

Deze wet bepaalt dat eenieder elk bestuursdocument dat hem aanbelangt ter plaatse kan inzien, hierover uitleg kan krijgen en een afschrift ervan kan ontvangen.

Hiertoe moet hij wel een schriftelijke aanvraag indienen.

De wet voorziet een aantal situaties waarbij de federale openbare dienst niet kan of mag ingaan op een dergelijke aanvraag. Het gaat hier bijvoorbeeld om redenen van staatsveiligheid.

De Minister van Leefmilieu en Pensioenen antwoordde op een vraag betreffende de openbaarheid van bestuur hem gesteld in de Kamer van Volksvertegenwoordigers in januari 2007 het volgende (uittreksel):

“ De wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur voorziet onder meer het recht op het raadplegen van een bestuursdocument van een federale administratieve overheid en op het ontvangen van een afschrift ervan.

De Rijksdienst voor Pensioenen onderzoekt de pensioenaanvragen op basis van de gegevens vermeld op de individuele rekening van de werknemer en, in voorkomend geval, op basis van de gegevens meegedeeld door de toekomstige gepensioneerde. Zo wordt ieder jaar een uittreksel van zijn individuele rekening naar iedere werknemer gestuurd.

Wanneer de Rijksdienst voor Pensioenen een administratieve beslissing treft, wordt deze stelselmatig, aangetekend, betekend aan de betrokkene. Deze beslissing geeft het geheel van de elementen weer waarop deze werd getroffen als ook de toegepaste reglementaire beschikkingen.

Hieruit volgt dat de Rijksdienst voor Pensioenen geen documenten, op grond waarvan een beslissing geheel of gedeeltelijk zou getroffen kunnen zijn, voor zichzelf bewaart en deze niet aan de betrokkene zou meedelen.²⁷

Wat de PDOS betreft gaat de Minister als volgt verder: “Het aantal personen dat zijn dossier inzake rust- of overlevingspensioen op de diensten komt inkijken of afschriften vraagt van stukken die zich in het dossier bevinden, blijft beperkt tot hooguit een paar per jaar.

De PDOS geeft aan aanvragen om inzage van het dossier of om afschriften van bepaalde documenten altijd een positief gevolg.”²⁸

Conclusie

Wij stellen vast dat de heer Valdano een geldige schriftelijke aanvraag bij de RVP had ingediend. Wij vonden geen enkel element in de wet die de pensioendienst zou toelaten om niet in te gaan op zijn aanvraag.

Ingevolge onze interventie aanvaardt de RVP dat betrokkene zijn dossier mag inkijken met inbegrip van de documenten die de Chileense dienst voor sociale zekerheid heeft toegestuurd. Er zal met hem een afspraak vastgelegd worden.

Overdracht van bijdragen in beide richtingen tussen de openbare sector en de regeling voor werknemers – Gebrekkige uitwisseling van informatie tussen de RVP en de PDOS – Vijftien jaren niet in aanmerking genomen in de loopbaan als werknemer

Dossier 11898

De feiten

Sedert 1 maart 2004 geniet de heer Van Coillie een rustpensioen in de openbare sector. Dit pensioen werd berekend op basis van zijn loopbaan in hoofdambt in het onderwijs. Hij geniet ook een klein pensioen in de regeling voor werknemers en in de regeling voor zelfstandigen.

²⁷ Vr. en Ant., Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting 2006 – 2007, vraag nr. 175 van de heer Luc Sevenhans van 23 augustus 2006 (N) “Toepassing van de wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur”, p. 29196

²⁸ Idem, p. 29198

Bij zijn oppensioenstelling werd de heer Van Coillie door de PDOS erover ingelicht dat zijn prestaties in bijambt in het onderwijs gelegen tussen 1 oktober 1981 en 31 augustus 1996 niet in aanmerking werden genomen in de openbare sector.

Er werd hem nog gezegd dat deze periodes eventueel wel konden in aanmerking komen voor een pensioen in de regeling voor werknemers.

Op 1 maart 2004 had de RVP hem slechts een pensioen toegekend voor 4 jaren. Twee en een half jaar later heeft de heer Van Coillie nog steeds de verwachte regularisatie niet bekomen.

Bedenkingen

Wanneer de betrokkene om een of andere reden geen recht heeft op een pensioen in de openbare sector kunnen de overeenstemmende bijdragen overgedragen worden naar een ander stelsel. Deze procedure wordt geregeld door de wet van 5 augustus 1968.

Het is aan de andere pensioendienst (in de meeste gevallen de RVP) om de overdracht van bijdragen te vragen zodat de betrokken periodes in zijn regeling kunnen gevalideerd worden.

De PDOS heeft in februari 2004 wel degelijk alle periodes meegedeeld die in de openbare sector niet in aanmerking genomen werden. De RVP heeft de ontvangen inlichtingen verkeerd geïnterpreteerd. De overdracht van de bijdragen voor het bijambt werd niet gevraagd. In tegendeel, de RVP kent een pensioen toe voor de jaren 1981 tot 1984, jaren die hij in werkelijkheid niet had mogen toekennen. De bijdragen voor deze periode waren reeds eerder overgedragen naar de openbare sector. De periode werd opgenomen in het pensioen in de openbare sector²⁹.

Conclusie

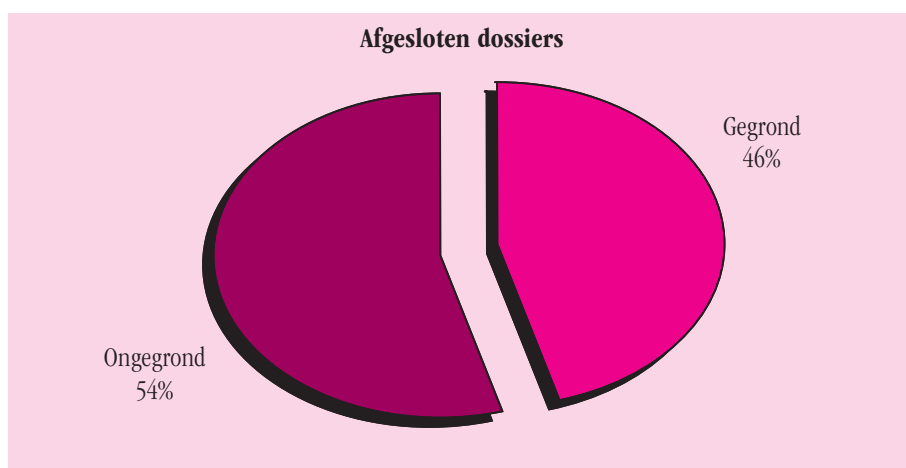
Ingevolge onze interventie heropent de RVP het dossier en vraagt hij aan de PDOS de overdracht van bijdragen voor het bijambt van de heer Van Coillie. De in aanmerking genomen loopbaan in de regeling voor werknemers wordt opgetrokken tot 15 jaren. De verbeterde beslissing heeft uitwerking op de oorspronkelijke ingangsdatum van het pensioen, met name 1 maart 2004.

²⁹ Het betreft hier de periode dat hij nog niet vastbenoemd was en dat de werkgever de bijdragen betaalde aan de RSZ.

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de betalingsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Probleem met de betaling van het pensioen door een fout in de registratie van het adres – Traagheid in de correctieprocedure

Dossier 10518 – e.a.

De feiten

De RVP betekent begin augustus 2005 de beslissing aan de heer Vandenhoute waarbij hem vanaf 1 december 2005 een rustpensioen van 62,14 euro per maand wordt toegekend. Begin november wordt de heer Vandenhoute ingelicht over zijn rechten op het kapitaal van een ouderdomsrente van 616,56 euro.

Voor de heer Vandenhoute lijkt alles in orde te zijn. Echter, begin januari 2006 stelt hij vast dat hij nog niets ontvangen heeft. Hij wendt zich tot het gewestelijke kantoor van de RVP. Daar verneemt hij dat de postassignatie voor de bedragen van het pensioen van de maand december en van het kapitaal werden uitgegeven. Probleem is dat het nummer van het gebouw op deze assignaties niet correct is.

De heer Vandenhautte neemt contact op met zijn postkantoor. Dit kantoor vindt echter geen spoor van de twee uitgegeven assignaties.

Bedenkingen

De RVP kent wel degelijk het correcte adres van de heer Vandenhautte. Het staat immers vermeld op alle documenten die de toekenningsdiensten van de RVP hem hebben toegestuurd. Het adres werd echter verkeerd ingegeven in de betalingsbestanden van de RVP, met toch wel ernstige gevolgen.

Eind januari werden de betalingen van respectievelijk 59,93 euro en 513,85 euro nog steeds niet uitgevoerd. Erger nog, het correcte adres werd nog steeds niet in de bestanden ingegeven.

Gelukkig kan de heer Vandenhautte rekenen op zijn postbode. Deze brengt de assignatie van de maand januari 2006 bij hem thuis ondanks het feit dat er nog steeds een verkeerd adres op vermeld wordt.

De RVP had inmiddels begin januari aan de heer Vandenhautte de aanvraagformulieren voor betaling op rekening toegestuurd. Vanaf februari 2006 wordt het pensioen op rekening betaald.

Het duurt evenwel nog tot de tweede helft van februari alvorens het juiste adres in de betalingsbestanden van de RVP wordt ingegeven.

Inmiddels waren ook de twee verkeerd geadresseerde assignaties door de Post aan de RVP terugbezorgd. De RVP haast zich echter niet om de betalingen uit te voeren. De opdracht tot betaling van het kapitaal wordt slechts gegeven op 24 april en deze voor het maandbedrag van december 2005 op 8 mei 2006.

Conclusie

Het is spijtig dat de RVP een fout maakte in de invoer van het adres van de heer Vandenhautte maar meer te betreuren is het feit dat het zo abnormaal lang duurde vooraleer de RVP de correcte gegevens invoerde (bijna 2 maanden) en dat de betaling van beide bedragen zo lang op zich liet wachten (ongeveer 4 maanden).

Het feit dat de Post de bedragen pas in april aan de RVP terugstortte, is geen geldig excuus. De fout lag bij de RVP en hij had de beide bedragen aan de heer Vandenhautte kunnen betalen zonder de terugstorting door de Post af te wachten. Indien nodig had de RVP aan de heer Vandenhautte een verklaring kunnen vragen dat hij de cheques niet zou innen indien hij deze toch nog zou ontvangen.

Het College van de Ombudsmannen heeft niet alleen een curatieve taak (zoals in dit dossier) maar tevens een preventieve opdracht. Daarom vestigen wij nogmaals de aandacht van de pensioendiensten op het belang om over betrouwbare gegevens te kunnen beschikken, zeker voor wat betreft de adresgegevens van de betrokkenen.

Wij verwijzen naar onze besprekingen in ons Jaarverslag 2005, p. 61-63. De installatie sedert juli 2004 van een enige gegevensbank waardoor het aantal manuele wijzigingen sterk kan beperkt worden en dus ook het risico op potentiële menselijke fouten, is nog steeds geen absolute garantie. Om deze tot een minimum te beperken is het raadzaam om de automatische controles steeds verder te verbeteren. Dit is de enige manier om tot een definitieve oplossing voor dergelijke problemen te komen.

Terugvordering van onverschuldigde pensioenbedragen – Verjaring: 6 maanden (normale termijn) of 3 jaar (uitzonderlijke termijn)

Dossier 11173

De feiten

In mei 2006 ontvangt de heer Marlière een beslissing van de RVP waarbij zijn pensioen als werknemer vanaf 1 juli 2005 wordt teruggebracht van 64,79 euro tot 19,49 euro per maand.

Deze vermindering is het gevolg van de toekenning vanaf dezelfde datum van een rustpensioen in de openbare sector. Betrokkene genoot reeds een pensioen voor zijn hoofdambt in de openbare sector vanaf 1 februari 2002. Het pensioen dat toegekend wordt vanaf 1 juli 2005 is voor het bijambt.

Het nieuwe pensioenbedrag in de regeling voor werknemers wordt in betaling gesteld vanaf 1 mei 2006. Aan de heer Marlière wordt gevraagd om de teveel betaalde sommen van juli 2005 tot en met april 2006 voor een totaal bedrag van 442,75 euro, terug te betalen. De RVP past hier een verjaringstermijn van 3 jaar toe.

De betrokkene is verbaasd dat de RVP hem de terugbetaling van een schuld vraagt. Hij heeft altijd erover gewaakt om, zodra mogelijk, de RVP in te lichten over zijn pensioen in de openbare sector.

Bedenkingen

Wanneer de RVP een wijzigende beslissing neemt waarbij het bedrag van het toekenbare pensioen wordt verminderd, moet de RVP tegelijkertijd de verjaringstermijn bepalen die moet toegepast worden voor de terugvordering van de ten onrechte betaalde sommen.

De wetgeving voorziet dat de terugvordering verjaart volgens twee onderscheiden termijnen: enerzijds de gewone termijn van 6 maanden te rekenen vanaf de datum van de uitvoering van de betaling en anderzijds de uitzondering, met name de driejaarlijkse verjaring³⁰.

³⁰ De wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen (Belgisch Staatsblad van 30 december 2005) heeft het artikel 21, § 3 van de wet van 13 juni 1966 gewijzigd. De termijn van 5 jaren die voordien werd toegepast werd vervangen door een maximum van 3 jaren. Deze nieuwe bepalingen zijn in voege getreden vanaf 1 januari 2006.

Om de driejaarlijkse verjaring te kunnen toepassen moet de RVP aantonen dat de onverschuldigde bedragen bekomen zijn door:

- bedrieglijke handelingen;
- valse of welbewust onvolledige verklaringen;
- het niet afleggen door de schuldenaar van een verklaring voorgeschreven door een wets- of verordenende bepaling of die volgt uit een vroeger aangegeven verbintenis.

Evenwel, wanneer de onverschuldigde betaling zijn oorsprong vindt in de toekenning of de verhoging van een voordeel toegekend in een andere pensioenregeling (of door een buitenlandse beslissing) verjaart de terugvordering na 6 maanden te rekenen vanaf de datum van de beslissing die dit voordeel in de andere regeling (of ten laste van een buitenlandse instelling) toekent of verhoogt.

Hoe bepaalt men deze datum? Een dienstnota van de RVP³¹ geeft duidelijke instructies hierover. Wij citeren hieruit een uittreksel:

“ Het Hof van Cassatie heeft met betrekking tot de buitenlandse voordelen reeds twee maal uitspraak gedaan (arresten van 14 december 1998 en 3 november 2003) in die zin dat de termijn begint te lopen vanaf het moment waarop de Rijksdienst voor Pensioenen kennis neemt van de buitenlandse beslissing ofwel wanneer de gerechtigde kennis neemt van de voormelde beslissing (indien de beslissing hem rechtstreeks werd toegestuurd). Aldus kan de datum van de notificatie van de buitenlandse beslissing door tussenkomst van de Rijksdienst voor Pensioenen in het kader van de toepassing van de reglementering (EEG) nrs. 1408/71 en 574/72, niet langer als vertrekpunt in aanmerking worden genomen.(...)

Indien de vermindering (of de schorsing) van het pensioen haar oorsprong vindt in de toekenning of de verhoging van een voordeel ten laste van een andere pensioenregeling maar met uitsluiting van de regeling der zelfstandigen, bv. een pensioen van de openbare sectoren, ook dan is de datum waarop de RVP kennis neemt van de beslissing in dat andere stelsel het vertrekpunt van de verjaring.”

Wanneer wij dit principe in ons geval toepassen, stellen wij het volgende vast.

De beslissing van de PDOS om een pensioen toe te kennen voor zijn bijambt met uitwerking op 1 juli 2005 wordt aan de heer Marlière betekend op 12 januari 2006 en aan de RVP op 19 januari 2006. De beslissing tot vermindering van het pensioen in de regeling voor werknemers wordt door de RVP betekend op 15 mei 2006.

Daar de beslissing betekend werd binnen de 6 maanden te rekenen vanaf de datum van de mededeling van de beslissing van de andere regeling, kunnen volgens de RVP de onverschuldigde

³¹ Dienstnota 2006/6 van 30 januari 2006

betalingen volledig teruggevorderd worden met toepassing van de driejaarlijkse verjaring. In het andere geval zouden enkel de bedragen die in de loop van de 6 maanden vóór de betekening teveel werden betaald, kunnen teruggevorderd worden.

In het voorliggend geval meent de RVP dat hij de volledige schuld kan terugvorderen omdat zijn beslissing betekend werd binnen de 6 maanden na deze die het pensioen in de openbare sector toekent. De RVP berekent bijgevolg de schuld voor de periode van 1 juli 2005 tot 30 april 2006 voor een totale som van 442,75 euro.

Conclusie

Bij het onderzoek van dit dossier stellen wij vast dat de RVP niet met alle objectieve elementen rekening gehouden heeft die toelaten om de meest gepaste verjaringstermijn vast te stellen.

Meer in het bijzonder heeft de heer Marlière reeds op 18 maart 2005 (dus vóór de beslissing van 21 maart 2005) de RVP erover ingelicht dat hij een pensioenaanvraag had ingediend voor zijn bijambt. Vervolgens heeft hij op 23 juni 2005 het Model 74 aan de RVP bezorgd waarin hij uitdrukkelijk vroeg aan de RVP om zijn pensioen niet in betaling te stellen in afwachting van de beslissing van de PDOS inzake zijn bijambt. De RVP heeft hiermee geen rekening gehouden en betaalt het pensioen uit vanaf augustus 2005.

Het staat dan ook onbetwistbaar vast dat de heer Marlière voldaan heeft, en zelfs meer dan dat, aan alle verplichtingen ten aanzien van de RVP.

In juli 2006 volgt de RVP na een nieuw onderzoek onze argumentatie. Hij stemt in om de verjaringstermijn te wijzigen en deze te beperken tot de onverschuldigde betalingen verricht binnen de 6 maanden voorafgaand aan de betekening.

De terug te vorderen schuld wordt verminderd tot 130,89 euro. Voor de heer Marlière betekent dit een "winst" van 311,86 euro ten opzichte van de eerdere schuld.

Terugvordering van een schuld – Vaststelling van de verjaring – Verplichting voor de pensioendienst om de verjaring te stuiten om de zes maanden door een geldig document – Werkwijze van de RVP niet in overeenstemming met de wet – Officiële aanbeveling

Dossier 9691

De feiten

Sedert 1987 geniet mevrouw Gillard een overlevingspensioen en een Gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GI). In november 1996 verkoopt zij haar woonhuis zonder de RVP hierover in te lichten.

In de loop van 2000 vraagt zij bij de Dienst voor tegemoetkomingen aan gehandicapten een tegemoetkoming aan voor hulp aan bejaarden. Deze dienst doet een onderzoek naar de bestaansmiddelen. Mevrouw Gillard verklaart dat zij vier jaar eerder haar woonhuis verkocht heeft.

Haar moeilijkheden beginnen wanneer de dienst voor gehandicapten deze inlichtingen overmaakt aan de RVP. De RVP stelt vast dat het GI moet herzien worden. Hij licht meteen de betrokkene in dat als bewarende maatregel haar GI van 62 euro per maand zal geschorst worden vanaf december 2000.

Er verstrijken nog enkele maanden en op 25 april 2001 betekent de RVP de beslissing aan mevrouw Gillard. Haar GI wordt vanaf 1 december 1996 geschorst.

De RVP berekent de schuld met toepassing van de vijfjaarlijkse verjaring³². Het totaal van de schuld tussen december 1996 en november 2000 bedraagt 2.628,71 euro.

De betrokkene dient onmiddellijk een aanvraag in tot verzaking aan de schuld. Pas na een jaar deelt de Raad voor uitbetaling van de voordelen haar mee dat haar aanvraag verworpen wordt.

Tussen april 2002 en juni 2005 hoort mevrouw Gillard niets meer van de RVP betreffende dit geschil.

Midden juni 2005 neemt mevrouw Gillard zelf contact op met de RVP. Op dat ogenblik stelt de RVP vast dat hij vergeten is om de terugvordering van de schuld aan te vatten.

De RVP meldt haar mondeling dat hij de terugvordering van de schuld meteen zal aanvatten. Dit voornemen wordt haar bevestigd in een brief van 21 juni 2005. De gepensioneerde reageert hierop met een nieuwe aanvraag tot verzaking aan de schuld.

Tegelijkertijd zendt zij een verzoek naar de Ombudsdienst Pensioenen. Zij meent dat gelet op de sedert de eerste schuldvordering verstreken termijn de RVP de schuld niet meer kan terugvorderen.

Na het onderzoek van de aanvraag tot verzaking van juni 2005 verwerpt de Raad voor uitbetaling van de voordelen haar aanvraag opnieuw op 7 oktober 2005.

Mevrouw Gillard overlijdt een aantal dagen later op 12 oktober 2005.

De RVP wendt zich tot de erfgename om de schuld terug te vorderen. Zij legt evenwel een akte tot verzaking aan de erfenis voor. De schuld van mevrouw Gillard kan hierdoor definitief niet meer teruggevorderd worden.

Bedenkingen

De gepensioneerde heeft een schuld ten aanzien van de RVP. De RVP is schuldeiser, de gepensioneerde schuldenaar.

³² Sedert 1 januari 2006 betreft het een driejaarlijkse verjaring (wet van 27 december 2005, artikel 60, 1°)

Het gemeen recht heeft een systeem opgezet waarbij een schuld niet ad vitam aeternam verschuldigd is. Na een zekere termijn zijn de schulden verjaard. Dit wil zeggen dat na een zekere tijd de schuld uitdooft en niet meer verschuldigd is.

Dit systeem heet de verjaring en bestaat erin de schuldenaar te bevrijden van de schuld wanneer de schuldeiser geen handeling stelt gedurende een bepaalde termijn die kan verschillen van de ene reglementering tot de andere.

Gelukkig voor de schuldeiser kan de verjaring gestuit worden. In het geval dat de verjaring geschorst wordt telt de reeds verlopen tijd niet meer. De wet voorziet over het algemeen de modaliteiten van stuiting.

Het is mogelijk dat een bijzondere wet afwijkt van het gemeen recht. Dit is het geval bij de stuiting van de verjaring van een schuld ten aanzien van de RVP. Volgens de algemene rechtsprincipes heeft deze bijzondere wet, die bovendien van openbare orde is, voorrang op het gemeen recht.

De wijze waarop de RVP een schuld moet terugvorderen is vastgelegd in de wet van 13 juni 1966. Artikel 21 § 4 bepaalt:

“Buiten de gevallen waarin is voorzien in het Burgerlijk Wetboek, wordt de verjaring gestuit door de terugvordering van het onverschuldigd uitbetaalde, door middel van een ter post aangetekend aan de schuldenaar betekend schrijven of door de behoorlijk gedane betekening van de verbeterde beslissing aan de betrokkene door de administratieve overheid belast met het vaststellen van de rechten.”

Artikel 21 § 4, 2de lid van deze wet legt aan de RVP een bijzondere verplichting op:

“De verjaring moet binnen een termijn van zes maanden na de laatste daad tot terugvordering opnieuw gestuit worden.”

Er volgt een lange discussie tussen de Ombudsdienst en de RVP over de interpretatie van dit laatste lid.

Volgens ons is deze tekst duidelijk zowel in de Franstalige als de Nederlandstalige versie³³. Er is geen enkele dubbelzinnigheid.

Door dit lid is de schuldeiser verplicht om de verjaring te stuiten binnen de zes maanden.

Wij stellen vast dat er uit hoofde van de RVP geen enkele stuiting gebeurde binnen de zes maanden na de laatste daad tot terugvordering (in casu, de schuldbetekening van 25 april 2001).

³³ Franstalige tekst: “La prescription doit être interrompue à nouveau dans les six mois s’écoulant après le dernier acte de récupération.”

Het is slechts in de veronderstelling dat de verjaring gestuit werd binnen de zes maanden dat de oorspronkelijke vertrekdatum om de verjaringstermijn te berekenen, kan behouden worden, quod non.

Uit onze redenering besluiten wij het volgende.

In dit geval moet de vijfjaarlijkse verjaring berekend worden vanaf de datum van de beslissing van 21 juni 2005 en niet vanaf de datum van de oorspronkelijke beslissing van 25 april 2001.

Immers de beslissing van 21 juni 2005 is de eerste daad van stuiting van de verjaring sedert 25 april 2001.

De betekening van de beslissing van 21 juni 2005 is de eerste stuiting van de verjaring sedert 25 april 2001. Het is slechts door elke zes maanden een dergelijke stuiting te herhalen dat het mogelijk zou geweest zijn om terug te gaan naar de oorspronkelijk voorziene datum.

Wij vroegen dan ook aan de RVP om een nieuwe berekening te maken en een nieuwe beslissing aan de betrokkene te sturen waarbij enkel rekening gehouden wordt met de schuld voor de periode vanaf 21 juni 2000 (of 5 jaren te rekenen vanaf 21 juni 2005).

De RVP houdt er een gans andere redenering op na. De RVP haalt het gemeen recht aan en houdt geen rekening met de bijzondere wet.

Volgens de RVP beschikt hij over vijf jaren om de schuld terug te vorderen gelet op de vijfjaarlijkse verjaring, met behoud van de oorspronkelijke datum van de schuldnotificatie.

Omdat in dit geval in juni 2005 de termijn van 5 jaren sedert de eerste schuldnotificatie nog niet verstreken is, blijft de RVP ertoe gemachtigd om de ten onrechte betaalde bedragen gedurende de periode van 5 jaren die de betekening van 25 april 2001 voorafgaan, terug te vorderen³⁴.

Wij kunnen niet instemmen met deze manier van handelen. De werkwijze van de RVP gaat in tegen de wettelijke voorschriften die totaal iets anders bepalen.

Conclusie

Ondanks onze veelvuldige interventies blijft de RVP bij zijn standpunt, zonder juridische motivering. Hij treedt hiermee buiten de wet.

Wij zijn overtuigd van de correctheid van ons standpunt dat vertrekt vanaf de letterlijke wettekst, zonder er iets aan toe te voegen.

³⁴ Op basis van zijn redenering meldt de RVP ons dat hij de ten onrechte betaalde sommen sedert 1 december 1996 kan terugvorderen!

Gelet op het overlijden van de betrokkene en door de verzaking aan de erfenis werd deze zaak zonder voorwerp. Dit belet niet dat de RVP de wet moet toepassen. Wij hebben dan ook geen andere keuze dan aan de RVP een dubbele officiële aanbeveling te richten teneinde zijn werkwijze aan te passen.

Enerzijds bevelen wij aan de RVP officieel aan om zich te houden aan de wettelijke voorschriften en deze ambtshalve toe te passen in alle gelijkaardige vroegere, huidige en toekomstige dossiers die op dezelfde wijze behandeld werden als het dossier van de klaagster.

Anderzijds, bij gebrek aan wijziging van zijn lezing van de wet en de toepassing ervan op een uniforme wijze in alle dossiers uit het verleden, heden en toekomst bevelen wij officieel aan de RVP aan:

Gelet op enerzijds de tekst en de geest van de wet van 29 juli 1991, betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen en meer bepaald zijn artikelen 2 en 3 betreffende de aan de betrokkene te verstrekken inlichtingen,

Rekening houdende anderzijds met de tekst van het Handvest van de gebruikers van de openbare diensten van 4 december 1992 en de wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, meer bepaald artikel 2, 4°,

En tenslotte maar vooral rekening houdende met de tekst en de geest van het “Handvest” van de sociaal verzekerde, meer bepaald artikel 3 betreffende de verplichting tot informatie die wordt opgelegd,

om tenminste op een systematische wijze de betrokken gepensioneerden in te lichten over de in voege zijnde bepalingen en hun gevolgen voor de gepensioneerden inzake de verjaring van terugvordering van ten onterecht betaalde bedragen en in het bijzonder over het feit dat conform artikel 21 § 4 van de wet van 13 juni 1966³⁵ “de verjaring binnen een termijn van zes maanden na de laatste daad tot terugvordering opnieuw moet gestuit worden.”

Een kopie van deze officiële aanbeveling werd aan de Minister van Leefmilieu en Pensioenen bezorgd.

³⁵ Wet van 13 juni 1966 betreffende de rust- en overlevingspensioenen voor arbeiders, bedienden, zeevarenden onder Belgische vlag, mijnwerkers en vrijwillig verzekerden

Toepassing van de artikelen 1409 en 1410 van het Gerechtelijk wetboek – Samenloop van schuldeisers – Betwistbare handelwijze van de RVP – Universitaire studie gevraagd door het College van de Ombudsmannen – Officiële aanbeveling

Dossier 2954 – 10756 en andere

De feiten

Mevrouw Houssiaux is reeds meerdere jaren gepensioneerd. Zij geniet een pensioen ten laste van de RVP en een buitenlands pensioen ten laste van een Duitse pensioendienst. Dit laatste pensioen wordt haar rechtstreeks uitbetaald door de Duitse pensioendienst.

In december 2001 bedraagt het Belgische pensioen 33.293 BEF (825,31 euro) per maand. Het Duits pensioen bedraagt op die datum 4.715 BEF (116,88 euro). Het totale pensioenbedrag is bijgevolg 38.008 BEF (942,19 euro) per maand³⁶.

Mevrouw Houssiaux wordt gehospitaliseerd ten laste van het OCMW. In een dergelijk geval kan in overeenstemming met artikel 1410, § 3 van het Gerechtelijk wetboek tweederde van haar Belgisch pensioen overgedragen worden aan het OCMW, wat hier ook gebeurt. Het overblijvende derde moet aan de gepensioneerde betaald worden.

Echter, de Administratie der Directe belastingen (bevoorrechte schuldeiser) vestigt tegelijkertijd een fiscaal beslag op haar pensioen, nog altijd in overeenstemming met artikel 1409 van het Gerechtelijk wetboek.

De RVP berekent het beslag op het totaal verschuldigd pensioenbedrag (met inbegrip van het Duitse pensioen), haalt het voor beslag vatbare gedeelte van het Belgisch pensioen hieruit en verdeelt het saldo tussen het OCMW (2/3) en de gepensioneerde (1/3).

Praktisch gezien ontvangt het OCMW 23.017 BEF (570,58 euro) per maand, de belastingen 1.283 BEF (31,80 euro) en de gepensioneerde het saldo van 8.993 BEF (222,93 euro).

Mevrouw Houssiaux betwist deze berekeningswijze. Zij meent dat zij in elk geval recht heeft op een derde van haar pensioen en dat dit saldo niet voor beslag vatbaar is voor de fiscus. Zij moet dit integraal ontvangen. Zij zou dus tenminste 10.670 BEF (264,50 euro) moeten ontvangen wat een verschil betekent van 1.677 BEF (41,57 euro)³⁷.

³⁶ Uitzonderlijk worden de bedragen hier nog uitgedrukt in BEF, gevolgd door de omzetting in euro. Dit vergemakkelijkt de vergelijking met de cijfers uit de universitaire studie die verder in de tekst is opgenomen.

³⁷ Als men het totale netto pensioenbedrag 38.008 BEF (942,19 euro) – bedrag dat haar Duitse pensioen dat niet voor beslag vatbaar is bevat- beschouwt, heeft zij tenminste recht op een derde van deze som, of 12.669 BEF (314,06 euro). Het maandelijkse verschil bedraagt dan 3.676 BEF (91,13 euro).

Bedenkingen

De bepalingen 1409 en volgende van het Gerechtelijk wetboek definiëren de modaliteiten inzake de berekening van voor beslag of overdracht vatbare gedeelten van het pensioen.

Artikel 1409 van het Gerechtelijk wetboek bevat de berekeningswijze van het beslag of de overdracht.

Artikel 1410 § 1 van het Gerechtelijk wetboek bepaalt dat artikel 1409 moet toegepast worden op pensioenen.

Artikel 1410 § 3 van het Gerechtelijk wetboek stelt dat in afwijking van de eerste paragraaf, twee derde van de pensioenen en de sociale uitkeringen waarop personen die gehospitaliseerd zijn op kosten van het OCMW (...) recht hebben aan het OCMW kan overgedragen worden.

Artikel 1410 § 3 van het Gerechtelijk wetboek houdt volgens ons een afwijking is van § 1 van hetzelfde artikel en dus bijgevolg een afwijking van artikel 1409 van het Gerechtelijk wetboek. Er is een interactie tussen deze twee artikels.

Vertrekkend vanuit deze bepalingen heeft de Ombudsdienst Pensioenen de administratieve praktijk van de RVP onderzocht. Hierop volgde een zeer lange onderhandeling. Er werd evenwel geen oplossing gevonden. De RVP wenste niet op zijn interpretatie terug te komen. Wij hebben vervolgens een wetenschappelijke studie gevraagd bij een Belgische universitaire instelling om een antwoord te vinden op volgende welomschreven vragen.

Vraag 1. Moet één van deze wetsbepalingen bij voorrang worden toegepast of staan zij op gelijke voet?

Vraag 2. Welke zijn de gevolgen voor de betrokkene, het OCMW en de fiscus?

Vraag 3. Kan op basis van het Gerechtelijk wetboek een drempel vastgesteld worden waaronder het gedeelte dat aan de betrokkene betaald wordt, niet mag zakken?

Vraag 4. Welke zijn de risico's voor de instelling die de pensioenen of sociale uitkeringen betaalt in functie van de aangenomen houding? Kan hij aanzien worden als rechtstreekse debiteur van de schuldvordering van de belastingen indien hij het beslagbaar gedeelte, berekend op het totaal van de pensioenen, niet integraal aan de fiscus stort? Kan hij aanzien worden als rechtstreekse debiteur van het OCMW als hij niet de 2/3 van het pensioen aan het OCMW betaalt?

Na een offerteprocedure bij vier instellingen (2 Franstalige en 2 Nederlandstalige universiteiten) werd de studie toevertrouwd aan 2 specialisten in sociaal recht van de Vrije Universiteit Brussel (VUB)³⁸. De integrale tekst van deze studie vindt u hierna.

³⁸ Het betreft hier Professor Guido Van Limbergen en van de heer Freek Louckx

“Geachte Heren Ombudsmannen,

U heeft ons, samengevat, het volgende feitenrelaas voorgelegd:

“Reeds verschillende jaren geniet mevrouw X een pensioen ten laste van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP) en een buitenlands pensioen ten laste van een Duitse pensioenkas. Dit Duits pensioen wordt haar rechtstreeks door de Duitse pensioendienst betaald.

In december 2001 bedraagt het Belgisch pensioen dat door de RVP betaald wordt 33.293 BEF (825,31 euro). Het Duits pensioen bedroeg toen, uitgedrukt in Belgische frank, 4.715 BEF (116,88 euro).

Mevrouw X is gehospitaliseerd op kosten van een Openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn. In een dergelijk geval kan, volgens het Gerechtelijk Wetboek, twee derde van haar pensioen aan het OCMW overgedragen worden, wat hier ook het geval is.

De Administratie der directe belastingen, die een bevoorrechte schuldeiser is, heeft evenwel een fiscaal beslag gelegd op het pensioen.

De RVP berekent het beslag op het geheel van haar pensioenen met inbegrip van het Duits pensioen en vermindert het resterende derde van het pensioen met het resultaat van deze berekening.”

Ter uitvoering van de onderzoeksovereenkomst die de Ombudsdienst Pensioenen met onze universiteit heeft gesloten, beantwoorden wij, op basis van deze feiten, de volgende vier ons hierover gestelde vragen.

1. Welke is de verhouding tussen artikel 1410 § 1 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 1410 § 3 van hetzelfde wetboek? Moet één van deze wetsbepalingen bij voorrang worden toegepast of staan zij op gelijke voet?

1. Het vijfde deel van het Gerechtelijk Wetboek is gewijd aan het bewarend beslag, de middelen tot tenuitvoerlegging en de collectieve schuldenregeling. De eerste titel bevat de voorafgaande regels en valt op zijn beurt uiteen in een aantal hoofdstukken. Het vierde hoofdstuk bepaalt welke goederen niet in beslag kunnen worden genomen. De artikelen van dit hoofdstuk (art. 1408 tot 1412bis) maken één geheel uit en moeten in hun onderlinge samenhang worden gelezen en geïnterpreteerd.

Artikel 1408 somt een aantal goederen en voorwerpen op waarop geen beslag mag worden gelegd. Artikel 1412bis bevat bijzondere regels ten aanzien van goederen die toebehoren aan publiekrechtelijke rechtspersonen. De artikelen 1409, 1409bis en 1410 bepalen welk gedeelte van de inkomsten van de schuldenaar niet vatbaar zijn voor overdracht of beslag. Deze drie wetsbepalingen hebben met elkaar gemeen dat zij de respectievelijke categorieën van inkomsten van de schuldenaar opdelen in schijven en per schijf het niet voor beslag in aanmerking komend gedeelte van de inkomsten vastleggen. De regeling is zo uitgewerkt dat

voor elke hogere inkomensschijf een groter gedeelte van het inkomen beslagbaar wordt. Naargelang van de categorie van inkomsten waarover de schuldenaar beschikt en waarop de schuldeiser beslag wil leggen, is één van deze wetsbepalingen of in voorkomend geval een combinatie van deze wetsbepalingen van toepassing. Wanneer iemand tegelijk verschillende van de in die wetsbepalingen bedoelde categorieën van inkomsten geniet, worden die verschillende inkomsten, tot beloop van hun nettobedrag, samengevoegd en wordt het totale beslagbaar gedeelte bepaald aan de hand van het samengevoegde inkomstenbedrag (art. 1411). Daarnaast bepaalt artikel 1410 § 2 welke schuldvorderingen van de schuldenaar, zoals gezinsbijslagen, niet vatbaar zijn voor beslag. De beslagbaarheidsbeperkingen die aldus zijn vastgelegd in de artikelen 1409, 1409bis en 1410 gelden echter niet ingeval de schuldeiser een onderhoudsgerechtigde van de schuldenaar is (art. 1412).

2. De in het feitenrelaas bedoelde mevrouw geniet een pensioen ten laste van de Rijksdienst voor Pensioenen. Deze uitkering ressorteert onder artikel 1410 § 1, 2° van het Gerechtelijk Wetboek.

Luidens die wetsbepaling vinden de paragrafen 1bis, 2 en 3 van artikel 1409 toepassing op pensioenen betaald krachtens een wet. Overeenkomstig de regels in die paragrafen van artikel 1409 kan het gedeelte van de pensioenen dat 857,00 euro niet overtreft, niet in beslag worden genomen, moet de Koning dat bedrag indexeren en mag dat geïndexeerde bedrag niet lager zijn dan het bedrag bepaald bij artikel 2 § 1, 1° van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaans-minimum. Wanneer het pensioen dat minimumbedrag overtreft, wordt het verder opgedeeld in schijven en is telkens een groter gedeelte van elke hogere schijf beslagbaar.

Als men deze wetsbepaling toepast op het meegedeelde feitenrelaas en daarbij rekening houdt met de per 1 december 2001 geldende cijfers, bedraagt het beslagbaar gedeelte van het pensioen van betrokkene 1.363 BEF (33,79 euro). Het verschil tussen het totale pensioen van 38.008 BEF (942,19 euro) en het beslagbaar gedeelte, kan niet in beslag worden genomen en bedraagt 36.645 BEF (908,41 euro). Het totale pensioen van de betrokkene is terecht vastgesteld op 38.008 BEF (942,19 euro). Met het oog op het bepalen van de totale omvang van het voor beslag vatbare gedeelte van het pensioen moet immers, overeenkomstig de rechtspraak, niet alleen rekening worden gehouden met het pensioen ten laste van de Rijksdienst voor Pensioenen, maar met alle pensioenen die aan de betrokkene toekomen, met inbegrip van haar Duits pensioen (zie bv. Cass. 11 maart 1991, Arr.Cass. 1990-91, 723; Brussel 8 juli 1998, A.J.T. 1998-99, 596 ; Brussel 12 december 1989, JLMB 1990, 489; Rb. Charleroi 29 april 1991, JLMB 1992, 896; Beslagr. Brussel 27 december 1996, Bull. Bel. 1999, 1168; Beslagr. Brussel 3 december 1996, Bull. Bel. 1999, 1164).

Alle schuldeisers die geen onderhoudsgerechtigden van de schuldenaar zijn of voor wie geen bijzondere andersluidende wetsbepaling geldt, moeten rekening houden met die beperkte beslagbaarheid van het pensioen van betrokkene. Dat geldt onder meer voor de fiscus die in

het feitenrelaas is betrokken. In het meegedeelde feitenrelaas bedraagt het beslagbaar gedeelte van het pensioen van mevrouw X, wat de fiscus betreft, dus 1.363 BEF (33,79 euro).

Wanneer een schuldeiser beslag legt, creëert hij geen voorrang of voorrecht. Het beslagbare gedeelte van het pensioen zal hem bijgevolg slechts toekomen, voor zover zijn vordering niet door de vorderingen van andere schuldeisers wordt voorafgegaan. Later aantredende schuldeisers delen mee vanaf het ogenblik waarop zij zelf beslag leggen (R. Boes, “Loonbeslag, loonoverdracht en loonontvangstmachtiging” in Aanwerven, tewerkstellen en ontslaan, Antwerpen, Kluwer, s.d., 3630; K. Broeckx, “Art. 1409 Ger. W.” in Gerechtelijk recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Antwerpen, Kluwer, s.d., nr. 21). Dat impliceert, ten aanzien van het meegedeelde feitenrelaas dat de fiscus het bedrag van 1.363 BEF (33,79 euro) in voorkomend geval moet delen met andere schuldeisers, onverminderd de voorrang die tussen de betrokken schuldvorderingen bestaat. Ongeacht het aantal schuldeisers, blijft het beslagbare gedeelte beperkt tot 1.363 BEF (33,79 euro). Artikel 1410 § 1 bepaalt immers niet welk bedrag elke schuldeiser mag in beslag nemen, maar legt wel vast welk bedrag niet in beslag genomen mag worden (in het voorbeeld 36.645 BEF (908,41 euro)). Dat volgt onomstotelijk uit de verwijzing in artikel 1410 § 1 naar artikel 1409 §1bis dat op zijn beurt bepaalt dat het pensioen (geheel of gedeeltelijk) “niet in beslag kan worden genomen” of “niet vatbaar is voor beslag” voor de gedeelten die 1.111 euro per maand niet overtreffen.

3. Artikel 1410 § 3 wijkt af van de eerste paragraaf van dat zelfde artikel en bepaalt dat twee derden van het pensioen van een persoon die in een ziekenhuis is opgenomen op kosten van een OCMW, kunnen worden overgedragen aan die instelling. Die situatie is voorhanden in het voorgelegde feitenrelaas.

Artikel 1410 § 3 staat toe dat in een zodanig geval het voor overdracht vatbare gedeelte, in afwijking van paragraaf 1 van dezelfde wetsbepaling, wordt opgetrokken tot twee derden van het pensioen en legt het niet voor overdracht vatbare gedeelte derhalve vast op één derde van het pensioen. Als men deze wetsbepaling toepast op het meegedeelde feitenrelaas en daarbij rekening houdt met de per 1 december 2001 geldende cijfers, bedraagt het voor overdracht vatbare gedeelte van het pensioen van betrokkene ons inziens $38.008 \text{ BEF} \times \frac{2}{3} = 25.339 \text{ BEF}$ (628,14 euro) en het niet voor overdracht vatbare gedeelte van het pensioen $38.008 \text{ BEF} - 25.339 \text{ BEF} = 12.669 \text{ BEF}$ (314,06 euro). Ons inziens moeten ook hier alle pensioenen van de betrokkene worden samengeteld met het oog op de bepaling van het voor overdracht vatbare gedeelte van het pensioen. Paragraaf 3 wijkt immers slechts af van paragraaf 1 van artikel 1410, wat de omvang van het voor overdracht vatbare gedeelte betreft. De hoger aangehaalde rechtspraak dat de pensioenen moeten worden samengevoegd om het totaal beslagbare bedrag te bepalen, geldt dus evenzeer bij toepassing van artikel 1410 § 3 van het Gerechtelijk Wetboek.

De derde paragraaf is opgevat als een uitzondering op de eerste paragraaf van artikel 1410 en moet worden toegepast, zodra de toepassingsvoorwaarden ervan zijn vervuld. Vermits

deze wetsbepaling een uitzonderingsbepaling is, kan zij echter niet naar analogie worden toegepast en kan de toepassing ervan geen andere dan de door de wetgever gewilde gevolgen sorteren. Hieruit volgt dat de derde paragraaf van artikel 1410 de verhoging van het voor overdracht vatbare gedeelte slechts toelaat voor zover de desbetreffende schuldeiser een OCMW is. Andere schuldeisers kunnen niet 'profiteren' van de omstandigheid dat één der medeschuldeisers het OCMW is, om aanspraak te maken op een verhoging van het voor overdracht of beslag vatbaar gedeelte tot twee derden van het pensioen, wat hun eigen schuldvordering betreft. Voor de fiscus blijft het beslagbaar gedeelte dus beperkt tot 1.363 BEF (33,79 euro) in het voorgelegde feitenrelaas.

Daarenboven geldt ook voor het OCMW dat het niet voor beslag of overdracht in aanmerking komend gedeelte van het pensioen vastgesteld blijft op één derde ervan, ongeacht het aantal schuldeisers dat aanspraak maakt op het pensioen. De derde paragraaf wijkt immers alleen van de eerste paragraaf van artikel 1410 af, wat de hoogte van het voor overdracht vatbare gedeelte van het pensioen betreft, en niet van de in artikel 1409 neerlegde regel dat het pensioen voor het overige niet in beslag kan worden genomen of niet vatbaar is voor overdracht.

4. Uit de bewoordingen van de eerste en derde paragraaf van artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek volgt weliswaar dat de derde paragraaf is opgevat als een uitzonderingsbepaling, maar zulks verhindert geenszins dat de eerste en de derde paragraaf tezelfdertijd moeten worden toegepast, wanneer zowel een OCMW als een andere schuldeiser zich manifesteren ten aanzien van een zelfde schuldenaar die een pensioen geniet. De toepassing van artikel 1410 § 3 sluit met andere woorden de gelijktijdige toepassing van artikel 1410 § 1 niet uit. In voorkomend geval moeten beide grenzen van het voor overdracht of beslag vatbare gedeelten van het pensioen tegelijkertijd worden gerespecteerd.

Uit het voorgelegde feitenrelaas blijkt dat de gelijktijdige toepassing van beide wetsbepalingen, door middel van de optelling van de beslagbare bedragen waarop elke schuldeiser aanspraak zou kunnen maken (25.339 BEF + 1.363 BEF), zou leiden tot een beslagbaar bedrag (26.702 BEF (661,93 euro)) dat groter is dan het verschil tussen het totale pensioen (38.008 BEF (942,19 euro)) en het laagste onbeslagbare bedrag, met name 1/3 van het totale pensioen (12.669 BEF (314,06 euro)). Een dergelijke gelijktijdige inwilliging van de aanspraken van de schuldeisers zou er bijgevolg toe leiden dat de schuldenaar niet langer beschikt over het onbeslagbaar gedeelte van zijn pensioen dat hem wordt gegarandeerd door het vierde hoofdstuk van titel I van deel V van het Gerechtelijk Wetboek.

De cumulatieve toepassing van beide paragrafen van artikel 1410 op het voorgelegde feitenrelaas heeft ons inziens evenwel tot gevolg dat het OCMW tot maximaal 25.339 BEF (628,14 euro) een overdracht van het pensioen kan genieten en dat de fiscus tot maximaal 1.363 BEF (33,79 euro) beslag kan leggen op het pensioen zonder dat voor de betrokken gepensioneerde het niet voor overdracht of beslag vatbaar gedeelte van zijn pensioen daalt beneden de 12.669 BEF (314,06 euro).

2. Welke zijn de gevolgen voor de betrokkene, het OCMW en de fiscus?

1. De hoger geanalyseerde wetsbepalingen verbieden dat het bedrag van het pensioen dat niet mag worden overgedragen of in beslag genomen, zou dalen tot minder dan één derde van het pensioen van betrokkene. Zij garanderen mevrouw X de betaling van 12.669 BEF (314,06 euro). Dat geldt evenzeer ingeval de schuldeisers van de betrokken schuldenaar bevoorrechte schuldeisers zijn.

Daaruit volgt dat de vorderingen van beide schuldeisers (25.339 BEF + 1.363 BEF = 26.702 BEF (661,93 euro)) moeten worden voldaan met het overdraagbare of beslagbare bedrag van 38.008 BEF – 12.669 BEF = 25.339 BEF (628,14 euro).

2. De analyse van artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek laat toe deze problematiek van de samenloop in het voorliggende geval nader te omschrijven. Zoals hoger is uiteengezet, bedraagt het beslagbare gedeelte waarop de fiscus aanspraak kan maken in het voorliggende geval slechts 1.363 BEF (33,79 euro). Het gedeelte waarop het OCMW aanspraak kan maken bedraagt 25.339 BEF (628,14 euro), omdat het beslagbare gedeelte, wat de specifieke schuldvordering van het OCMW betreft, door de wetgever wordt opgetrokken tot twee derden van het pensioen. De gelijktijdige toepassing van de paragrafen 1 en 3 van artikel 1410 leidt bijgevolg ertoe dat de samenloop tussen het OCMW en de fiscus beperkt blijft tot het, voor beide schuldeisers, beslagbaar gedeelte van het pensioen van 1.363 BEF (33,79 euro). Vermits het beslag geen voorrecht creëert, moet dit geval van samenloop verder worden opgelost met toepassing van de ter zake geldende regels inzake de voorrechten en hypotheeken.

Overeenkomstig artikel 101 van de OCMW-Wet kan de terugbetaling van de kosten van maatschappelijke dienstverlening worden gewaarborgd door een wettelijke hypotheek. Een hypotheek slaat evenwel op onroerende goederen en niet op pensioenen (art. 41 Hyp.W.; K. Byttebier, Voorrechten en Hypotheken, Antwerpen, Maklu, 1997, 524). Verder kent geen enkele wetsbepaling, voor zover ons bekend, aan de OCMW's een algemeen of bijzonder voorrecht toe op de roerende goederen van de schuldenaar. Dat laatste kan wel het geval zijn voor de fiscus. De fiscale wetgeving creëert immers een aantal bijzondere voorrechten op alle roerende goederen van de belastingplichtige. Dat geldt op het vlak van de inkomstenbelastingen, van de B.T.W. en van andere belastingen (zie K. Byttebier, Voorrechten en Hypotheken, Antwerpen, Maklu, 1997, 325-331). De voorgelegde feiten laten niet toe uit te maken om welke schuldvordering van de fiscus het gaat en welk het bijhorende voorrecht is. Voor de oplossing van het voorliggende geval is dat evenwel minder relevant, omdat in het voorliggende feitenrelaas de fiscus niet in samenloop komt met een andere bevoorrechte schuldeiser. In principe zou de fiscus dus bij voorrang op het OCMW uitbetaald kunnen worden uit het beslagbare gedeelte van 1.363 BEF. In dat geval zou het OCMW zich tevreden moeten stellen met 25.339 BEF - 1.363 BEF = 23.976 BEF (594,35 euro).

3. Deze oplossing die voortvloeit uit de artikelen 7, 8, 19 e.v. van de Hypotheekwet, geldt evenwel niet, voor zover het OCMW een gedeeltelijke overdracht van het pensioen heeft bedongen, alvorens de fiscus overgaat tot beslaglegging.

De overdracht van het pensioen is een overdracht van schuldvordering die tot doel en als gevolg heeft de overnemer, het OCMW, het recht te geven in eigen naam op te treden tegen de schuldenaar van de overgedragen schuldvordering, de Rijksdienst voor Pensioenen, en dit in de hoedanigheid van exclusieve eigenaar van de desbetreffende schuldvordering. Elke schuldenaar van bedragen bedoeld bij artikel 1410 § 1 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals de Rijksdienst voor Pensioenen, kan een gecedeerde schuldenaar zijn. De overdracht geschiedt overeenkomstig de artikelen 1690 e.v. van het Burgerlijk Wetboek en 1390 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek (zie M. Forges en T. Vermeire, *Loonoverdracht. Grondvoorwaarden en vormvereisten*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 4, 8-9 en 55-59).

Zodra de overdracht tegenstelbaar is aan derden, verdwijnt de overgedragen schuldvordering uit het patrimonium van de overdrager en maakt zij definitief deel uit van het patrimonium van de overnemer. Het derdenbeslag dat wordt gelegd bij de gecedeerde schuldenaar wordt daardoor zonder voorwerp. Het blijft slechts geldig, voor zover de overdracht niet het geheel van de beslagbare sommen zou uitputten en het wordt terug van kracht, zodra de overdracht een einde neemt. Dat geldt, behoudens gevallen van een frauduleuze overdracht, evenzeer bij een bevoorrecht derdenbeslag, zoals het beslag door de fiscus (zie R. Boes, "Loonbeslag, loonoverdracht en loonontvangstmachtiging" in *Aanwerven, tewerkstellen en ontslaan*, Antwerpen, Kluwer, s.d., 3650; M. Forges en T. Vermeire, *Loonoverdracht. Grondvoorwaarden en vormvereisten*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 71-72). Is het beslag gelegd, vooraleer de overdracht uitwerking heeft, dan wordt aanvaard dat de overnemer in samenloop komt met de beslagleggende schuldeiser en zal de bevoorrechte schuldeiser eerst worden betaald.

In het voorliggende geval heeft dit tot gevolg dat het OCMW de fiscus voorafgaat en dat het beslag van de fiscus zonder voorwerp is, op voorwaarde dat de gedeeltelijke pensioenoverdracht kon worden tegengeworpen aan de fiscus, vooraleer deze beslag heeft gelegd en op voorwaarde dat de overdracht nog niet is ten einde gekomen. Het meegeedeelde feitenrelaas laat niet toe hierover uitsluitel te geven. Ingeval de fiscus beslag zou hebben gelegd, alvorens de pensioenoverdracht ten voordele van het OCMW kon worden tegengeworpen aan de fiscus of ingeval het OCMW beslag zou hebben gelegd, zou ons inziens de vordering van de fiscus voorgaan op de vordering van het OCMW.

4. De hoger uiteengezette regeling geldt slechts voor het beslagbaar gedeelte van 1.363 BEF (33,79 euro). Voor zover de vordering van het OCMW niet is voldaan, kan het OCMW nog een overdracht bedingen of beslag leggen tot beloop van het verschil tussen het beslagbaar gedeelte stricto sensu en één derde van het pensioen (23.976 BEF (594,35 euro)).

3. Kan op basis van het Gerechtelijk Wetboek een drempel vastgesteld worden waaronder het gedeelte dat aan de betrokkene betaald wordt, niet mag zakken?

In het antwoord op vraag 1 is uiteengezet dat dit inderdaad het geval is. De drempel bestaat in het onbeslagbaar gedeelte en bedraagt ten aanzien van het OCMW en de andere schuldeisers samen, één derde van het pensioen. Het OCMW kan tot maximaal 25.339 BEF (628,14 euro) een overdracht van het pensioen genieten en de fiscus kan tot maximaal 1.363 BEF (33,79 euro) beslag leggen op het pensioen zonder dat voor de betrokken gepensioneerde het niet voor overdracht of beslag vatbaar gedeelte van zijn pensioen mag dalen beneden de 12.669 BEF (314,06 euro).

4. Welke zijn de risico's voor de instelling die de pensioenen of sociale uitkeringen betaalt, in casu de RVP, in functie van de aangenomen houding? Kan hij aanzien worden als rechtstreekse debiteur van de schuldvordering van de belastingen indien hij het beslagbaar gedeelte, berekend op het totaal van de pensioenen, niet integraal aan de fiscus stort? Kan hij aanzien worden als rechtstreekse debiteur van het OCMW als hij niet de 2/3 van het pensioen aan het OCMW betaalt?

1. Overeenkomstig artikel 1690 van het Burgerlijk Wetboek kan de overdracht van schuldvordering slechts tegen de geceedeerde schuldenaar worden ingeroepen vanaf het ogenblik dat zij aan de geceedeerde schuldenaar werd ter kennis gebracht of door hem werd erkend. De overdracht kan worden ingeroepen tegen andere derden dan de geceedeerde schuldenaar door het sluiten van de overeenkomst van overdracht. De overdracht kan echter niet worden ingeroepen tegen de te goeder trouw zijnde schuldeiser van de overdrager aan wie de schuldenaar te goeder trouw en voordat de overdracht hem ter kennis werd gebracht, bevrijdend heeft betaald.

De schuldenaar die nog te goeder trouw aan de overdrager betaalt vóór het vervullen van de formaliteiten, wordt bevrijd (art. 1691 B.W.). Na het vervullen van de kennisgeving betaalt de schuldenaar nog enkel bevrijdend aan de overnemer. Betaalt hij nog aan de overdrager, dan kan hij worden gedwongen tot een tweede betaling, ditmaal aan de overnemer (W. Van Gerven en S. Covemaeker, Verbintenissenrecht, Acco, Leuven, 2001, 348).

Toegepast op het voorliggende feitenrelaas betekent dit dat de overdracht van het pensioen aan de fiscus kon worden tegengeworpen vanaf de datum van de overeenkomst tot overdracht. Wij gaan ervan uit dat in het voorliggende geval de Rijksdienst voor Pensioenen geen betaling aan de fiscus heeft gedaan in de periode gelegen tussen het sluiten van de overeenkomst tot overdracht en de kennisgeving van de overeenkomst door de Rijksdienst aan de fiscus. In dat toch zeer onwaarschijnlijke geval zou de overdracht niet aan de fiscus kunnen worden tegengeworpen. Na de kennisgeving van de overdracht werkt alleen een betaling van het pensioen ten aanzien van het OCMW bevrijdend voor de Rijksdienst, althans wat het overgedragen gedeelte van het pensioen betreft. Zou de Rijksdienst dit nog aan mevrouw X betalen, dan zou de Rijksdienst door het OCMW kunnen worden gedwongen

tot een tweede betaling. De Rijksdienst blijft ertoe gehouden het niet overgedragen gedeelte van het pensioen aan mevrouw X te betalen.

2. Vanaf de ontvangst van de akte van derdenbeslag mag de derde-beslagene de sommen die het voorwerp zijn van het beslag, niet meer uit handen geven op straffe van gewoon schuldenaar te worden verklaard voor de oorzaken van het beslag, onverminderd schadevergoeding ten aanzien van de partij, indien daartoe grond bestaat (art. 1451 en 1539-1540 Ger. W.). Het beslag onder derden maakt de schuldvorderingen die het voorwerp zijn van het beslag geheel en niet slechts tot beloop van het bedrag van de schuldvordering van de beslaglegger onbeschikbaar (Cass. 26 oktober 2000, www.cass.be; K. Van Herck en C.-Ph. Vermeylen, "Art. 1445" in *Gerechtelijk recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, s.d., p. 44-46). Voorwerp van het beslag kunnen alle beslagbare goederen van de schuldenaar zijn (E. Dirix en K. Broeckx, *Beslag, Story*, Gent, 2001, nr. 11). De verklaring tot schuldenaar kan slechts worden toegepast, als de derde op de hoogte was of moest zijn van het derden-beslag (Cass. 14 mei 1999, www.cass.be). De verklaring tot schuldenaar is een geval van wettelijke solidariteit. De derde is gehouden tot dezelfde schuld en op dezelfde wijze als de beslagene. Hij kan dezelfde excepties en verweermiddelen als de beslagene opwerpen aan de beslagleggende schuldeiser (zie E. Dirix en K. Broeckx, *Beslag, Story*, Gent, 2001, nr. 780). De beslagrechter heeft op grond van de artikelen 1451 en 1456 van het Gerechtelijk Wetboek de mogelijkheid om de daarin bepaalde sancties niet op te leggen, maar alleen wanneer de omstandigheden van de zaak het rechtvaardigen. Daartoe volstaat niet dat de schuldeiser geen uitvoerend beslag heeft gelegd of dat de termijn waarvoor het bewarend beslag is gelegd, is verstreken (Cass. 26 april 2002, www.cass.be). Voor het overige bepaalt de beslagrechter volgens een vaststaande cassatierechtspraak op in cassatie onaantastbare wijze of hij de sanctie al dan niet moet opleggen (www.cass.be met betrekking tot de hoger aangehaalde artikelen van het Gerechtelijk Wetboek). Het matigingsrecht geldt ook ingevallen waarin de derde de verschuldigde sommen ondanks het beslag uit handen heeft gegeven (zie E. Dirix en K. Broeckx, *Beslag, Story*, Gent, 2001, nr. 775). De betaling door de schuldenaar aan zijn schuldeiser in weerwil van een beslag, is niet geldig ten aanzien van de schuldeisers die het beslag hebben gelegd. Deze kunnen de schuldenaar noodzaken opnieuw te betalen, onverminderd zijn verhaal op zijn schuldeiser (art. 1242 B.W.).

Binnen vijftien dagen na het derdenbeslag is de beslagene gehouden verklaring te doen van de sommen die het voorwerp zijn van het beslag. Die verklaring moet nauwkeurig alle dienstige gegevens voor de vaststelling van de rechten van partijen vermelden en bevat onder andere de bevestiging door de derde-beslagene dat hij niet meer de schuldenaar is van de beslagene, alsmede de opgave van de beslagnemingen onder derden waarvan hij reeds kennis heeft (art. 1452 en 1539 Ger. W.). Indien hij zijn verklaring niet tijdig of met de vereiste precisie doet, kan de derde-beslagene geheel of ten dele schuldenaar worden verklaard van de oorzaken en de kosten van het beslag (art. 1456 en 1540 Ger. W.). Ingeval de verklaring wordt betwist, kan de zaak door de meest gerede partij voor de beslagrechter worden gebracht (J.M. Nelissen Grade, "Derdenbeslag op bankrekeningen" in *Liber*

Amicorum F. Dumon, Antwerpen, Kluwer, 1983, 686). Wanneer definitief wordt beslist dat het saldo op een rekening waarop derdenbeslag werd gelegd door de beslaglegger, geen eigendom is van de schuldenaar en aan de ware eigenaar moet worden teruggegeven, kan de beslaglegger niet de veroordeling vervolgen van de derde-beslagene die een foutieve verklaring heeft gedaan. De derde is enkel gehouden zijn verbintenissen uit te voeren in de mate van zijn eigen schuld ten aanzien van de beslagen schuldenaar (Beslagr. Bergen, 16 mei 1991, J.L.M.B. 1991, 976).

Is de betrokkene geen derde of geen schuldenaar van de beslagene, dan is het beslag zonder voorwerp (K. Van Herck en C.-Ph. Vermeylen, "Art. 1445" in Gerechtelijk recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Antwerpen, Kluwer, s.d., p. 30). De derde zou kunnen invoeren dat door de overdracht van de schuldvordering hij schuldenaar is van de overnemer en niet langer van de overdrager. De derde-beslagene heeft de mogelijkheid om te betwisten dat hij schuldenaar is van de beslagene. Hij moet, ingeval van betwisting tussen partijen, de uitspraak van de rechter afwachten (zie E. Dirix en K. Broeckx, Beslag, Story, Gent, 2001, nr. 771; K. Piteus, "Beslag onder derden" in Sancties en nietigheden, Brussel, Larquier, 370-371).

De derde-beslagene wiens schuld vaststaand en eisbaar is, is ertoe gehouden, ingeval van uitvoerend beslag, afgifte van het bedrag van het beslag te doen in handen van de gerechtsdeurwaarder. Bij ontstentenis daarvan kan hij daartoe worden veroordeeld op dagvaarding door de beslaglegger (art. 1543 Ger. W.). Betaalt hij de sommen aan de beslaglegger, dan betaalt hij onverschuldigd (Cass. 24 september 2004, www.cass.be). De afgifte bevrijdt de derde van zijn schuld ten opzichte van de beslagene. De afgegeven bedragen blijven evenwel behoren tot het vermogen van de beslagene tot de verdeling ervan overeenkomstig artikel 1629 van het Gerechtelijk Wetboek (zie E. Dirix en K. Broeckx, Beslag, Story, Gent, 2001, nr. 799). Niet de onbeschikbaarheid van de geldsommen waarop beslag is gelegd, maar wel de afgifteverplichting is geschorst door het eventuele verzet van de beslagene (zie E. Dirix en K. Broeckx, Beslag, Story, Gent, 2001, nr. 791).

Toegepast op het voorliggende feitenrelaas maakt een bewarend of uitvoerend beslag van de fiscus het pensioen onbeschikbaar. Betaalt de Rijksdienst voor Pensioenen het pensioen toch uit, dan loopt de Rijksdienst het gevaar tot schuldenaar te worden verklaard. Overeenkomstig de vaste rechtspraak van het Hof van Cassatie beslist de beslagrechter op in cassatie onaantastbare wijze over de opportuniteit om deze sanctie op te leggen. De beslagrechter is niet ertoe gehouden de sanctie op te leggen. Een overzicht van de rechtspraak wijst erop dat de beslagrechters terzake rekening houden met de goede trouw van de derde-beslagene die in dit geval aanwezig zou zijn. Een garantie heeft de Rijksdienst niet, zodat men de Rijksdienst moeilijk kan verplichten een risico te nemen. Artikel 1242 van het Burgerlijk Wetboek dat de schuldeisers toelaat een tweede betaling af te dwingen, bevat de modaliteit van matiging als zodanig niet. Bij kennisname van het derdenbeslag is de Rijksdienst ertoe gehouden opgave te doen van de vraag of hij nog schuldenaar is van mevrouw X. De Rijksdienst moet hier vermelden dat een overeenkomst tot overdracht met het OCMW is gesloten en dat hij bijgevolg geen schuldenaar meer is van mevrouw X tot

beloop van het overdragen gedeelte van het pensioen. Die verklaring geschiedt op straffe van een verklaring tot schuldenaar. Ontstaat betwisting over de verklaring, dan kan de zaak door de meest gerede partij aan de beslagrechter worden voorgelegd. Telkens een pensioenuitkering eisbaar wordt, moet de Rijksdienst, ingeval van uitvoerend beslag, afgifte van de beslagbare sommen waarop beslag is gelegd, doen in handen van de gerechtsdeurwaarder. Die afgifte werkt bevrijdend ten aanzien van mevrouw X, maar doet de afgegeven sommen op zich nog niet terechtkomen in het vermogen van de fiscus respectievelijk het OCMW. De bevoegdheid tot verdeling van de gelden komt toe aan de gerechtsdeurwaarder. Ontstaan hierover geschillen, dan kan de meest gerede partij zich tot de beslagrechter wenden.

3. Alle schuldenaars van sommen die verschuldigd zijn of toebehoren aan een belastingplichtige, zijn verplicht, te betalen met het voor beslag vatbare gedeelte van de sommen die zij verschuldigd zijn. Zij zijn verplicht te betalen op het hun door de bevoegde ontvanger bij ter post aangetekende brief gedane verzoek. De betaling heeft een kwijting insluitend gevolg voor de belastingschuldige tot beloop van het bedrag dat door deze laatste verschuldigd is. Betaling mag evenwel slechts van de derden-houders worden gevorderd, naarmate hun verplichtingen ten opzichte van de belastingschuldige vervallen, maar de ontvanger moet het verzoek niet hernieuwen. Het verzoek geldt als aanmaning met verzet tegen afgifte van de sommen. Het geeft aanleiding tot het opmaken van het bericht van beslag bedoeld bij artikel 1390 van het Gerechtelijk Wetboek. Dit bericht wordt aangelegd door de met de invordering belaste ontvanger die het aan de griffier van de rechtbank van eerste aanleg zendt binnen 24 uur na het neerleggen ter post van het bij aangetekende brief gedane verzoek. Kunnen derden-houders niet aan het verzoek voldoen binnen vijftien dagen, dan zijn zij verplicht de bij artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde verklaring te doen. Zij zijn eveneens ertoe gehouden de ontvanger bij ter post aangetekende brief en binnen 15 dagen in te lichten over alle nieuwe gegevens die na het neerleggen van hun verklaring aan het licht komen.

Voldoen de derden-houders niet aan deze verplichtingen dan worden zij vervolgd, alsof zij rechtstreeks schuldenaars waren. Ingeval de derden-houders niet aan het verzoek van de fiscus kunnen voldoen binnen vijftien dagen, zijn zij verplicht de bij artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde verklaring te doen. Voldoen de derden-houders niet aan deze verplichtingen, dan worden zij vervolgd alsof zij rechtstreeks schuldenaars waren (art. 164 K.B. WIB/92). Voor deze verklaring tot rechtstreeks schuldenaar moet aansluiting worden gezocht bij hetgeen geldt voor het beslag onder derden. De artikelen 1456 en 1542 van het Gerechtelijk Wetboek onderwerpen het opleggen van deze sanctie aan het oordeel van de beslagrechter die terzake over een matigingsrecht beschikt (Cass. 12 september 2002, www.cass.be). Derden die op het ogenblik van het verzoek geen sommen verschuldigd zijn, moeten deze verklaring ook doen (Cass. 27 december 1984, www.cass.be). De Rijksdienst moet met andere woorden ook op grond van deze wetsbepaling de overdracht melden.

Wanneer uit de verklaring van de derden-houders blijkt, hetzij dat de uitvoering van het verzoek wordt belemmerd door verzet van de belastingschuldige, hetzij dat de derden-houders

hun verplichtingen ten opzichte van de belastingplichtige betwisten, hetzij dat de sommen het voorwerp zijn van enig verzet of beslag onder derden, doet de ontvanger overgaan tot uitvoerend beslag onder derden binnen de maand na de verklaring. Zoniet wordt het verzoek als onbestaande beschouwd (art. 165 K.B. WIB/92). Die procedure moet worden gevolgd in geval van een loonoverdracht (Beslagr. Luik 11 mei 1998, P & B 1999, 33).

4. In de praktijk komt het vaak voor dat de verdeling met instemming van de partijen gebeurt door de derde-beslagene. Deze kan daartoe niet worden gedwongen en eventueel zijn toevlucht nemen tot het kantonnement overeenkomstig artikel 1407 van het Gerechtelijk Wetboek (zie E. Dirix en K. Broeckx, *Beslag, Story, Gent, 2001*, nr. 803).

Samenvattend besluit

1. De cumulatieve toepassing van beide paragrafen van artikel 1410 op het voorgelegde feitenrelaas heeft ons inziens tot gevolg dat het OCMW tot maximaal 25.339 BEF (628,14 euro) een overdracht van het pensioen kan genieten en dat de fiscus tot maximaal 1.363 BEF (33,79 euro) beslag kan leggen op het pensioen zonder dat voor de betrokken gepensioneerde het niet voor overdracht of beslag vatbaar gedeelte van zijn pensioen daalt beneden de 12.669 BEF (314,06 euro). Daaruit volgt dat de vorderingen van beide schuldeisers samen (25.339 BEF + 1.363 BEF = 26.702 BEF (661,93 euro)) moeten worden voldaan met het overdraagbare of beslagbare bedrag van 38.008 BEF – 12.669 BEF = 25.339 BEF (628,14 euro), ongeacht of de fiscus derden-beslag heeft gelegd dan wel een verzoek tot betaling aan de Rijksdienst voor Pensioenen heeft gericht. De gelijktijdige toepassing van de paragrafen 1 en 3 van artikel 1410 leidt evenwel ertoe dat de mogelijkheid tot samenloop tussen het OCMW en de fiscus beperkt blijft tot het, voor beide schuldeisers, beslagbaar gedeelte van het pensioen van 1.363 BEF (33,79 euro). Mevrouw X bewaart in ieder geval één derde van haar pensioen.

2. In het voorliggende geval heeft dit tot gevolg dat het OCMW de fiscus voorafgaat en dat een derden-beslag of verzoek tot betaling van de fiscus zonder voorwerp is, voor zover mag worden aangenomen dat de pensioenoverdracht kan worden tegengeworpen aan de fiscus. De Rijksdienst voor Pensioenen moet zowel in geval van beslag, als in geval van verzoek tot betaling de overdracht tegenwerpen aan de fiscus. In geval van nalatigheid loopt de Rijksdienst het gevaar tot eenvoudig schuldenaar te worden verklaard. In voorkomend geval draagt de Rijksdienst de gevolgen van zijn nalatigheid. De gepensioneerde behoudt onverminderd het recht op het niet-beslagbaar gedeelte van het pensioen.

3. Ontstaat de pensioenoverdracht na het ogenblik waarop de Rijksdienst het fiscale verzoek tot betaling heeft ontvangen, dan moet de Rijksdienst dit ter kennis van de fiscus brengen. In dat geval kan de fiscus als bevoorrecht schuldenaar het OCMW vooraf gaan en doet de Rijksdienst er verstandig aan het beslagbaar gedeelte van het pensioen onbeschikbaar te houden in afwachting van een verdeling met instemming van de partijen of een uitspraak van de beslagrechter.

4. Voor zover betwisting ontstaat over de omvang van het beslagbaar gedeelte van het pensioen, dient elke betrokkene over zijn belangen te waken. Wanneer uit de verklaring van de derden-houders blijkt dat de uitvoering van het verzoek tot betaling wordt belemmerd door verzet van de belastingschuldige of dat de derde-houder zijn verplichtingen ten opzichte van de belastingschuldige betwist, doet de ontvanger tot uitvoerend beslag onder derden overgaan, onverminderd de bewarende uitwerking van het gezegde verzoek. Naargelang een bewarend dan wel uitvoerend beslag wordt gelegd, kan mevrouw X verzet aantekenen dan wel dagvaarden voor de beslagrechter. Is de Rijksdienst van oordeel dat het beslagbaar gedeelte op een lager bedrag moet worden bepaald of wil de Rijksdienst in geval van betwisting geen risico lopen, dan getuigt het in ieder geval van goed bestuur dat de Rijksdienst zelf het initiatief neemt om hierover een uitspraak te horen doen door de beslagrechter, voor zover het gaat om een executiegeschil, of door de bevoegde bodemrechter (zie bv. Beslagr. Brussel, 16 juni 1988, R.R.D. 1988, 410, Beslagr. Luik 28 juni 1993, J.L.M.B. 1994, 967). Wenst de Rijksdienst in geval van uitvoerend beslag geen afgifte aan de gerechtsdeurwaarder te doen, dan moet hij het kantonnement vragen.”

Conclusie

Een kopie van de studie werd aan de RVP bezorgd. De studie bevestigt ons standpunt. Volgens ons is de berekening die de RVP maakt niet in overeenstemming met de wettelijke voorschriften. De betrokkene heeft in elk geval recht op een derde van haar netto pensioenbedrag.

In voorliggend geval, is dit bedrag lager dan het minimum beslagbaar bedrag. Bijgevolg zou er niets aan de fiscus mogen gestort worden.

De werkwijze van de RVP gaat in tegen de conclusies van de studie en dus tegen de bepalingen van het Gerechtelijk wetboek. Bijgevolg treedt de RVP buiten de wet.

De gegrondheid van onze argumenten heeft de RVP niet kunnen overtuigen. Hij houdt vol dat de gelijktijdige uitvoering van de beslaglegging in toepassing van artikel 1410, § 1 van het Gerechtelijk wetboek en van de overdracht van 2/3 van het pensioen aan het OCMW in toepassing van artikel 1410, § 3 van dit wetboek conform de wet is. De RVP heeft beslist om zijn werkwijze niet spontaan te wijzigen zolang hij hiertoe niet verplicht wordt door de rechter³⁹.

³⁹ De pensioendienst heeft een pragmatische oplossing voorgesteld die volgens hem dit soort van geschillen kan oplossen zonder te raken aan het debat te gronde. Het zou volstaan dat een van de schuldeisers een gerechtsdeurwaarder aanstelt om over te gaan tot een evenredige verdeling op basis van de artikelen 1627 en volgende van het Gerechtelijk wetboek. In dergelijk geval zou de RVP het bedrag aan de deurwaarder storten dat door hem op zijn verantwoordelijkheid werd vastgesteld.

Ook al kan deze oplossing theoretisch overwogen worden, zij verplicht één van de schuldeisers om op zijn kosten een deurwaarder aan te stellen en dit omdat de RVP zich niet naar de wetten gedraagt. Als hij dan toch kosten moet maken, zou de schuldeiser zich dan niet beter meteen tot de beslagrechter wenden?

Hetzelfde, welke beslagene of met een overdracht bezwaarde schuldenaar is in staat om het probleem te begrijpen, te beslissen om te reageren, kosten te maken en zich naar de beslagrechter te wenden die als enige instantie een dwingende uitspraak kan doen ten aanzien van de RVP?

Deze houding heeft de Ombudsdienst Pensioenen ertoe verplicht om een officiële aanbeveling te richten aan de RVP in toepassing van artikel 16 van het KB van 27 april 1997 tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen.

Een kopie van deze officiële aanbeveling werd aan de Minister van Leefmilieu en Pensioenen bezorgd.

Uit het geheel van de vaststellingen in het dossier van mevrouw Houssiaux blijkt dat:

1. de RVP onterecht aan de fiscus betaald heeft. Deze zal deze sommen nooit terugbetalen, noch aan de RVP, noch aan betrokkene;
2. de RVP die een fout tegen het recht maakt, zou moeten overgaan tot een verbeterde berekening en tot het terugbetalen aan de klaagster van de onverschuldigd beslagen bedragen waardoor deze sommen twee maal betaald worden;
3. de RVP in dergelijke situaties tenminste de fiscus zou moeten contacteren, hem verwittigen en onderzoeken welke stappen er moeten gezet worden zonder dewelke hij moet betalen ten laste van zijn eigen fondsen;
4. in het geval van twijfel de RVP zich zou moeten richten tot de beslagrechter.

Rekening houdende met wat voorafgaat en meer in het bijzonder met de conclusies van de universitaire studie en ons bewust van de administratieve en technische gevolgen van een dergelijke procedure bevelen wij aan de RVP aan om:

1. Mevrouw Houssiaux de sommen terug te betalen die haar toekomen door zijn werkwijze in overeenstemming te brengen met de conclusies van de studie;
2. ambtshalve op dezelfde wijze te handelen in gelijkaardige dossiers die op dezelfde manier behandeld werden als dit van de klaagster;
3. zich in de toekomst strikt te houden aan de bepalingen van het Gerechtelijk wetboek;
4. mutatis mutandis de conclusies van de studie en dus het Gerechtelijk wetboek toe te passen in alle gevallen van schuldvordering.

Het vierde punt beoogt een ander geschil betreffende een schuldvordering die ook aan het College werd voorgelegd. Het betreft hier de toepassing van § 1 en 4 van hetzelfde artikel 1410 van het Gerechtelijk wetboek. De schuldvorderingen zijn hier een beslaglegging en de terugvordering van een onverschuldigd bedrag door inhoudingen van 10 %.

Wij vroegen aan de RVP het volgende. Wanneer de pensioendienst reeds een inhouding doet van 10 % om een schuld aan te zuiveren en er gelijkgerechtigdheid is met een beslaglegging, hoe berekent de RVP dan het bedrag ten gunste van de respectievelijke schuldeisers?

De RVP antwoordde het volgende: "Omdat § 4 van artikel 1410 van het Gerechtelijk wetboek een uitzondering inhoudt op § 1 van dit artikel is er geen gelijkgerechtigdheid tussen de inhouding van 10 % ten gunste van de RVP en de inhouding van het beslagbaar gedeelte ten gunste van een derde

schuldeiser: de twee inhoudingen worden integraal ingehouden in de mate dat het pensioenbedrag dit toelaat.”

Wij volgen de RVP op dit punt evenmin. Rekening houdende met de formulering van deze paragrafen, menen wij dat de conclusies van de studie mutatis mutandis geldig zijn in deze situaties, die overigens veel frequenter voorkomen.

Klacht tegen de beslissingen genomen door de Raad voor uitbetaling van de voordelen inzake de verzaking aan onverschuldigde betalingen

Dossier 11546

De feiten

In 2006 hebben wij nog verschillende klachten ontvangen die specifiek gericht waren tegen de beslissingen genomen door de Raad voor uitbetaling van de voordelen in het kader van zijn bevoegdheden op het gebied van verzaking aan de terugvordering van schulden.

In het algemeen begrijpen de betrokkenen niet waarom hun aanvraag verworpen werd. Zij menen dat met hun argumenten onvoldoende rekening werd gehouden.

Uit de argumentatie die de verzoekers gewoonlijk gebruiken, halen wij volgende voorbeelden:

- het geheel of een deel van de schuld is het gevolg van een administratieve traagheid wat een kwijtschelding verantwoordt;
- de klager geeft een verslechtering van zijn materiële toestand aan zonder evenwel hiervan het bewijs bij te voegen;
- de fout die aan de oorsprong van de schuld ligt is niet te wijten aan een nalatigheid van de klager maar is de fout van de administratie.

Bedenkingen

De bevoegdheid en de werking van de Raad voor uitbetaling van de voordelen hebben wij in vorige jaarverslagen besproken (zie onder andere Jaarverslag 1999, p. 78 e.v.). Ook in dit Jaarverslag vindt u nog een bespreking (zie p. 199) Wij verwijzen de lezer dan ook graag naar die besprekingen.

Wij herinneren enkel aan het discretionaire en dus niet voor beroep vatbare karakter van de beslissingen inzake de verzaking van de Raad voor uitbetaling van de voordelen. (zie in dit verband onze Algemene aanbeveling 1999/2, p. 148-149, Jaarverslag 1999)

In principe zijn de beslissingen van de Raad definitief tenzij er nadien een verslechtering van de sociale en materiële toestand van de betrokkene optreedt en mits hij een nieuwe aanvraag met de nodige bewijsstukken indient.

Juridisch komt het niet aan ons toe om ons uit te spreken over de grond van de beslissing van de Raad. Deze laatste oefent immers een discretionaire bevoegdheid uit en is in gegeven feitelijke omstandigheden vrij om te kiezen wanneer hij soeverein oordeelt over de vereisten van het openbaar belang.

De enige bemerkingen die wij zouden kunnen formuleren, houden verband met de vorm van de beslissing (in het bijzonder de motivering ervan) en de onderzoekstermijnen (toepassing van de notie redelijke termijn).

Conclusie

In geen enkel aan ons voorgelegd geval hebben wij een inbreuk op de principes van behoorlijk bestuur door de Raad kunnen vaststellen.

Eenzijds was de beslissing telkens voldoende gemotiveerd (in vergelijking met de vaststellingen in ons Jaarverslag 1999 heeft de Raad op dit vlak zijn werkwijze aanzienlijke verbeterd). Anderzijds is de behandelingstermijn van de aanvraag tot verzaking nooit langer dan wat als redelijk kan beschouwd worden (dikwijls tussen de 3 en 4 maanden, tijdens dewelke de terugvordering in elk geval opgeschort wordt).

Wij moeten ook onderstrepen dat het niet uitzonderlijk is dat de Raad in zijn beslissing de terugvordering wat verzacht, ook al gaat hij niet in op de verzaking. Er worden gunstiger modaliteiten voor de schuldenaar voorgesteld (zoals bijvoorbeeld een inhouding van 5 % in de plaats van de wettelijke voorziene 10 % of een verlenging van de terugbetalingstermijn boven de gebruikelijke termijn van 5 jaren).

Toch een minpunt, niet op het vlak van de beslissingen van de Raad maar eerder inzake de werking van de pensioendiensten. Het gebeurt dat de RVP de mogelijkheid om de schuld te verminderen misloopt door achterstellen integraal uit te betalen in de plaats van een deel hiervan te gebruiken om de schuld aan te zuiveren.

Betaling van het pensioen in het buitenland – Problemen bij het innen van het mandaat in de Servische provincie Kosovo

Dossier 10043 - 12326

De feiten

Een weduwe, mevrouw Hoxha, heeft een overlevingspensioen bekomen vanaf 1 september 2003. Zij woont in Kosovo dat onder UNO mandaat geplaatst is sedert 1999.

De RVP betekent de beslissing in maart 2005 en verzendt de eerste betaling in april 2005. De achterstallen bedragen inmiddels 2.741 euro. Daarna worden nog meerdere maandbedragen naar het adres van mevrouw Hoxha in Kosovo gestuurd.

Na meerdere maanden dat zij niets ontvangen heeft, neemt mevrouw Hoxha via een Belgisch advocatenkantoor contact op met de Ombudsman.

Bedenkingen

Ons onderzoek bevestigt dat de betaling via een internationaal postmandaat geen enkele zin heeft. Alle betalingen worden systematisch terugbezorgd door de Bank van de Post.

Dit probleem beperkt zich niet tot het geval van mevrouw Hoxha. De RVP heeft nog een paar andere probleemdoossiers van personen die in Kosovo wonen.

In de vroegere republieken van Joegoslavië is het postmandaat de normale betalingswijze. Omwille van de lokale situatie stelt dit evenwel problemen in Kosovo.

De postautoriteiten in Belgrado moeten de mandaten doorzenden. Omdat Kosovo nog steeds een Servische provincie is, worden de mandaten slechts naar een twintigtal postkantoren doorgezonden. Voor andere plaatsen die niet op deze lijst voorkomen, worden de mandaten teruggestuurd met de vermelding “niet bestelbaar”. Deze toestand duurt voort sedert eind 2002.

Het is meteen duidelijk dat enkel een oplossing kan gevonden worden in een andere betalingswijze. Hiervoor is een overeenkomst tussen de Post en de RVP nodig. In afwachting van een dergelijke oplossing vragen wij aan de RVP om de betalingen te schorsen. Hierdoor komt er een einde aan het systematisch verzenden en terugzenden van de mandaten.

De betaling van het overlevingspensioen van mevrouw Hoxha wordt geschorst in november 2005.

Conclusie

Gedurende het ganse jaar 2006 blijven wij er bij de RVP op aandringen om een aanvaardbare oplossing uit te werken in samenspraak met de Bank van de Post.

Uiteindelijk komt het in december 2006 tot een vergadering tussen de betrokken partijen en wordt alles op een rijtje gezet.

Na het onderzoek van de verschillende aspecten van het probleem beslist de RVP om alle betrokken gerechtigden te contacteren en hen te vragen om een keuze te maken uit verschillende opties.

Per uitzondering wordt aan de betrokkenen de mogelijkheid geboden om hun Belgisch pensioen op een rekening in Kosovo te laten storten na voorlegging van een levensbewijs.

De verschillende mogelijkheden zijn de volgende.

1. De rechtstreekse betaling op een Belgische rekening. Hier stelt zich het probleem dat om een rekening in België te kunnen openen de betrokkenen zich persoonlijk moeten aanbieden bij een Belgische financiële instelling.

2. Het uitgeven van een bankcheque. Dit is de duurste oplossing, zowel voor de Post als voor de gerechtigden. Waarschijnlijk zullen de hoge inningskosten door de lokale bank teruggevorderd worden van de betrokkenen.
3. Om deze kosten te beperken kan men in samenspraak met de betrokkenen overgaan tot een jaarlijkse betaling.
4. De rechtstreekse betaling op een rekening in Kosovo.

Dit laatste alternatief is zonder twijfel het meest bevredigende (meest directe en met de minste kosten). Het houdt echter zekere risico's in voor de RVP, bijvoorbeeld in het geval van het overlijden van de gerechtigde. De RVP heeft niettemin aanvaard om in deze bijzondere omstandigheden dit risico te nemen. Hij beperkt het zoveel mogelijk door op geregelde tijdstippen een levensbewijs te vragen.

Feitelijke scheiding – Probleem inzake de verdeling van het gezinspensioen bij betaling via overschrijving – Oplossing door middel van een attest van de bank

Dossier 11548

De feiten

De heer Compennolle geniet een pensioen sedert 1 januari 2002. Het pensioen (werknemer en zelfstandige) is vastgesteld op basis van het gezinsbedrag omdat zijn echtgenote over geen eigen inkomsten beschikt. De betalingen gebeuren via overschrijving op een Belgische bankrekening.

In juni 2004 gaan zij uit elkaar. De echtscheiding wordt anderhalf jaar later, in januari 2006, uitgesproken.

De heer Compennolle meldt dit niet aan de betaaldiensten van de RVP. De RVP blijft verder het gezinspensioen op de gebruikelijke rekening storten.

Op 14 april 2006 ontvangt de echtgenote van de heer Compennolle een beslissing van het RSVZ. Deze beslissing werd ambtshalve genomen ingevolge een wijziging van de toestand en van de burgerlijke staat. Het RSVZ kent haar de helft van het gezinspensioen toe voor de periode van feitelijke scheiding, met name van 1 juli 2004 tot 31 januari 2006.

Omdat zij in augustus 2006 nog niets ontvangen heeft, vraagt zij aan de RVP wanneer haar de achterstallen zullen betaald worden.

Tot haar grote verbazing weigert de RVP haar situatie te regelen. Hij verschuilt zich achter het feit dat gedurende de bedoelde periode het pensioen gestort werd op een rekening die verondersteld werd op beide namen geopend te zijn en waartoe zij toegang had. De bedragen worden dan ook beschouwd als zijnde solidair geïnd en gelijk verdeeld tussen de twee echtgenoten.

De RVP meldt haar dat hij zijn houding enkel kan wijzigen voor zover zij met een attest van de bank kan aantonen dat zij geen volmacht, noch toegang had tot de rekening waarop het gezinspensioen gestort werd.

Bedenkingen

Wanneer de RVP een gezinspensioen via overschrijving betaalt aan een gehuwd koppel moet hij er zich van vergewissen dat de rekening waarop het pensioen gestort wordt, geopend werd op naam van beide echtgenoten. Eventueel kan de betaling gebeuren op een rekening op naam van de gepensioneerde maar in dat geval moet de echtgenoot toegang hebben tot de rekening als gevolmachtigde. De RVP doet deze controle op het ogenblik van de aanvraag tot betaling op een rekening.

Door de ondertekening door beiden van de aanvraag bevestigen de echtgenoten dat zij beiden toegang hebben tot de rekening en verbinden zij zich ertoe dit niet te wijzigen.

De financiële instelling moet op zijn beurt bevestigen dat zowel de gepensioneerde als zijn echtgenoot toegang hebben tot de rekening. Zij moet er zich ook toe verbinden om de RVP in te lichten indien één van beide echtgenoten geen toegang meer heeft tot de rekening.

In een zeer beperkt aantal gevallen is het toch mogelijk dat de echtgenoot van de titularis van de rekening waarop een gezinspensioen wordt gestort hiertoe geen toegang heeft (of meer heeft). Indien de echtgenoot (of de bank) hierover de RVP niet inlicht, blijft deze de betalingen uitvoeren zoals voordien. Wanneer het koppel nadien een feitelijke scheiding aangaat, kunnen er zich problemen stellen om uit te maken of beide echtgenoten wel degelijk het deel ontvangen hebben dat hen toekomt.

In dit dossier heeft de RVP de originele aanvraag tot betaling op rekening niet meer kunnen terugvinden. Ook de bank heeft deze aanvraag niet kunnen terugvinden. Het was dus niet meer mogelijk om na te gaan of enerzijds beide echtgenoten het aanvraagformulier ondertekend hadden en anderzijds of de bank al dan niet bevestigd had dat de rekening toegankelijk was voor de echtgenoot van de gerechtigde. Wij besluiten hieruit dat er van bij het begin ofwel een fout gebeurde bij de RVP ofwel bij de bank.

Conclusie

De ex-echtgenote van de heer Compennolle toont begin oktober aan dat zij nooit toegang heeft gehad tot de rekening waarop het gezinspensioen gestort werd. Zij bezorgt de RVP het attest van de bank. De RVP bevestigt haar twee maanden later dat de bedragen die haar nog verschuldigd zijn voor de periode van feitelijke scheiding (tot haar echtscheiding in januari 2006) haar kort nadien zullen betaald worden.

Half januari 2007 ontvangt zij 8.250 euro achterstallen. De RVP zal deze bedragen evenwel terugvorderen van de gerechtigde.

Wij werden niet gecontacteerd door de heer Compennolle. Dit sluit op dit punt elke interventie uit. Wij vinden echter het voornemen van de RVP om de volledige som die ten onrechte op de rekening van de gepensioneerde gestort werd terug te vorderen nogal twijfelachtig.

Immers, door het feit dat de RVP het aanvraagformulier, dat aan de basis ligt van de betaling op rekening, niet kan voorleggen ontbreekt volgens ons de wettelijke basis tot terugvordering⁴⁰. In het uiterste geval zou de RVP de bedragen die ten onrechte gestort werden gedurende de laatste zes maanden kunnen terugvorderen.

IGO en toegelaten activiteit – Verjaringstermijn voor onverschuldigde betalingen – “Te goeder trouw” – Weigering van de termijn van 6 maanden maar verbetering van de informatie aan de gepensioneerden – Opvolging van de indexerings van onderhoudsgeld

Dossier 11513

De feiten

Mevrouw Jacob is gepensioneerd sedert april 2002 en geniet een rustpensioen als werknemer en een IGO. In juli 2004 beslist zij om gedurende een aantal maanden een beroepsactiviteit uit te oefenen. Zij beperkt haar inkomsten tot de door de wet toegelaten grens.

Zij licht de RVP in op 7 juli door middel van het document “Model 74” en start haar activiteit op 12 juli. Mevrouw Jacob meent hierdoor aan alle verplichtingen voldaan te hebben. Het feit dat zij geen enkele reactie krijgt van de pensioendienst overtuigt haar hiervan nog meer.

Eind november 2004 stopt zij haar beroepsactiviteit. Zij meldt dit aan de RVP op 21 december 2004, opnieuw met het document “Model 74”. Ook hier is er geen enkele reactie van de RVP.

In juni 2005 doet de RVP de controle op de beroepsinkomsten voor het jaar 2004. Mevrouw Jacob ontvangt het desbetreffende formulier dat zij meteen invult en op 1 juli 2005 aan de RVP terugstuurt.

De volgende maanden gebeurt er niets en mevrouw Jacob is ervan overtuigd dat haar pensioentoestand definitief geregeld is. Echter, in februari 2006 ontvangt de RVP een kopie van de beslissing van een buitenlandse pensioendienst die aan mevrouw Jacob een pensioen toekent vanaf 1 juli 2005.

⁴⁰ De maximale termijn voor terugvordering van onverschuldigde betalingen is drie jaar. Deze kan evenwel enkel toegepast worden voor zover de voordelen bekomen werden door:

- bedrieglijke handelingen;
- valse of welbewust onvolledige verklaringen;
- het niet afleggen door de schuldenaar van een verklaring voorgeschreven door een wets- of verordenende bepaling;
- het niet afleggen van een eerder aangegane verbintenis.

De pensioendienst start hierop het onderzoek tot herziening van het pensioen en van de IGO. Het onderzoek beperkt zich echter niet tot het effect van het buitenlands pensioen op haar Belgische voordelen maar spitst zich ook toe op:

- de aanpassing aan de index van het onderhoudsgeld dat mevrouw Jacob van haar ex-echtgenoot ontvangt;
- het in aanmerking nemen van haar beroepsinkomsten van juli tot november 2004 voor de vaststelling van de IGO.

Dit onderzoek geeft aanleiding tot de nieuwe beslissing van 7 augustus 2006. Haar rustpensioen wijzigt helemaal niet, maar de IGO wordt geschorst voor de ganse periode tijdens dewelke mevrouw Jacob beroepsinkomsten heeft ontvangen. In de afrekening wordt een schuld van 1.598 euro teruggevorderd.

Zij dient onmiddellijk een aanvraag tot verzaking aan de terugvordering in en betwist de beslissing van de RVP op basis van haar “goede trouw”.

De RVP meldt haar een grondig onderzoek van haar aanvraag tot verzaking te zullen uitvoeren maar blijft vasthouden aan de toe te passen verjaringstermijn inzake de IGO: in haar geval de maximale termijn van 3 jaren in de plaats van de gewoonlijke termijn van 6 maanden.

Bedenkingen

Mevrouw Jacob beschouwt de ganse toestand als onrechtvaardig omdat zij steeds al haar verplichtingen is nagekomen. Wanneer zij haar zaak aan ons voorlegt, beginnen wij ons onderzoek met de analyse van de argumenten van de RVP.

De RVP verantwoordt de verjaringstermijn van 3 jaren door het feit dat mevrouw Jacob volgens hem haar beroepsinkomsten voor het jaar 2004 slechts laatijdig heeft aangegeven.

Immers, zegt de RVP, het feit van het voorafgaandelijk aangeven van een beroepsactiviteit door middel van “Model 74” ontslaat de gerechtigde op een IGO niet van zijn verplichting hem opgelegd door artikel 5, § 1 van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een Inkomensgarantie voor ouderen.

Dit artikel wordt vervolledigd door artikel 15, § 2 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen.

Deze teksten luiden als volgt:

Artikel 5, § 1 van de wet van 22 maart 2001

“(…) De gerechtigde doet aangifte zodra nieuwe gegevens het bedrag van de in aanmerking te nemen bestaansmiddelen verhogen (…).”

Artikel 15, § 2 van het KB van 23 mei 2001

“(. . .) § 2. De gerechtigde op de inkomensgarantie dient de bij artikel 5, § 1, derde lid, van de wet beoogde aangifte bij ter post aangetekend schrijven in bij de Rijksdienst.

De bij het eerste lid beoogde aangifte moet de datum, de aard en het bedrag vermelden van de wijziging die zich in de in aanmerking te nemen bestaansmiddelen heeft voorgedaan. (. . .)”

Volgens de RVP moet deze verklaring onmiddellijk gebeuren. Bijgevolg, indien deze inlichtingen bij de RVP slechts bekend zijn op het ogenblik van de controle van de inkomsten door de pensioendienst kan de verklaring enkel als laattijdig beschouwd worden en dus niet volgens de wettelijke voorschriften.

Het is deze redenering die aan de basis ligt van de vaststelling van de drie jaarlijkse verjaring.

Tegen deze argumentering kunnen wij het volgende inbrengen.

1. Hoewel de wet van 22 maart 2001 door middel van zijn uitvoeringsbesluit vaststelt op welke wijze de gerechtigde op een IGO aangifte moet doen, voorziet de tekst nergens uitdrukkelijk de “onmiddellijke” verzending ervan.
2. Overigens belet niets om het formulier “Model 74” op dit punt te beschouwen als zijnde volgens de wettelijke voorschriften, ook al voorziet dit formulier nergens een plaats waar betrokkene het bedrag van zijn inkomsten zou kunnen vermelden.
3. De RVP heeft niet gereageerd, noch bij de verzending van de eerste verklaring in juli 2004, noch bij de verzending van het tweede formulier in december 2004. Nochtans was hij wel verplicht tot een reactie daar beide verklaringen de facto een verandering van de inkomsten van mevrouw Jacob inhielden⁴¹.
4. Wanneer betrokkene door de RVP wordt uitgenodigd in juni 2005 om haar inkomsten voor het jaar 2004 te verklaren, doet zij dit onmiddellijk. Het feit dat de RVP weer (een derde keer) niet onmiddellijk reageert, getuigt van nalatigheid. Indien het toeval niet had gewild dat haar dossier opnieuw boven water kwam door de toekenning van een buitenlands voordeel is het nog maar te betwijfelen of de RVP haar IGO opnieuw zou onderzocht hebben.
5. Bij de wijziging van de wet van 13 juni 1966 door de wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen werden de bepalingen van artikel 21, § 3 betreffende de toe te passen verjaringstermijnen in het geval van onverschuldigde betalingen gewijzigd.

⁴¹ Hier moeten wij artikel 11 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het “Handvest” van de sociaal verzekerde vermelden dat voorziet dat “De instelling van sociale zekerheid die een verzoek moet behandelen, verzamelt uit eigen beweging alle ontbrekende inlichtingen om de rechten van de sociaal verzekerde te kunnen beoordelen.” Men kan zich dan ook afvragen waarom de RVP niet ambtshalve contact opneemt met de gepensioneerde om de bruto inkomsten te kennen vanaf het ogenblik dat de RVP weet heeft van het feit dat een gerechtigde op een IGO een beroepsactiviteit aanvat.

Vanaf 1 januari 2006 vervangt de driejaarlijkse verjaring de vijfjaarlijkse verjaring die tot dan in voege was. Het vierde lid van artikel 21 § 3 voorziet dat de termijn voor de terugvordering van ten onrechte uitbetaalde prestaties ingevolge de uitoefening van een beroepsbezigheid waarvan de inkomsten de vastgestelde grensbedragen overschrijden of ingevolge het genot van sociale uitkeringen altijd 3 jaar is. Dit lid is evenwel niet van toepassing op de ingevolge een wijziging van de inkomsten door de uitoefening van een beroepsactiviteit ten onrechte betaalde bedragen inzake IGO. In dat geval wordt de toepassing van de termijn van 6 maanden of 3 jaar op basis van de elementen uit het individuele dossier vastgesteld. Dit betekent dat de RVP in alle vrijheid kan oordelen over de goede of kwade trouw van de betrokkene.

Conclusie 1

Ondanks alle argumenten die mevrouw Jacob kon voorleggen om aan te tonen dat ze alles gedaan heeft om haar verplichtingen na te komen, blijft de RVP bij zijn beslissing om de onverschuldigd betaalde bedragen inzake IGO terug te vorderen met terugwerkende kracht tot 1 juli 2004.

Nochtans heeft een deel van ons pleidooi vruchten afgeworpen. Ingevolge het onderzoek van dit dossier en rekening houdende met de tekortkomingen in de procedure die in dergelijke dossiers gevolgd wordt, heeft de RVP beslist om vanaf begin 2007 in alle briefwisseling betreffende de toegelaten beroepsactiviteit expliciet te vermelden dat ingeval van het genot van een IGO het bruto maandbedrag van de inkomsten onmiddellijk aan de RVP moet meegedeeld worden om het ontstaan van een schuld te vermijden.

Mevrouw Jacob had ook nog een aanvraag tot verzaking aan de terugvordering ingediend bij de Raad voor uitbetaling van de voordelen. Hoewel de Raad niet instemde met de verzaking, heeft hij toch zijn instemming gegeven met een forse vermindering van het maandelijks terug te betalen bedrag.

Conclusie 2

Tijdens ons onderzoek van het dossier van mevrouw Jacob stelden wij vast dat zij een alimentatie ontvangt van haar echtgenoot waarvan zij feitelijk gescheiden leeft.

Deze alimentatie werd toegekend ingevolge een uitspraak van de Rechtbank van eerste aanleg. Deze uitspraak is in het bezit van de RVP.

Deze uitspraak stipuleerde dat de alimentatie jaarlijks en voor het eerst vanaf 1 februari 2003 naar evenredigheid zal worden aangepast aan de schommelingen van de index voor consumptieprijzen volgens de formule:

Basisuitkering x index jaar van aanpassing/Aanvangsindex (januari 2002)

Deze aanpassing werd in dit dossier niet correct uitgevoerd. Om alle administratieve beslommeringen voor mevrouw Jacob in de toekomst te vermijden, vroegen wij aan de RVP om de mogelijkheid te onderzoeken om de IGO jaarlijks op 1 februari automatisch aan te passen aan de

verhoging van het alimentatiegeld. Hierdoor zou de betrokkene niet meer elk jaar de RVP opnieuw moeten inlichten.

De RVP liet ons weten dat hij niet de mogelijkheid heeft om de indexatie van onderhoudsgelden automatisch op te volgen en dat dus bij iedere verhoging van het onderhoudsgeld mevrouw Jacob dit onmiddellijk moet melden aan de RVP zodat hij een nieuwe beslissing kan nemen.

Wij stellen echter vast dat de RVP in de gevallen waarbij een verkocht onroerend goed voldoet aan de voorwaarden van artikel 23 van het koninklijk besluit reeds jaarlijks en dit zonder aanvraag de rechten op de IGO herziet (in toepassing van artikel 14, § 1, 2° van het koninklijk besluit van 23 mei 2001).

Wij zijn dan ook de mening toegedaan dat de RVP, voor zover hij een kopie van de uitspraak heeft, de toekomstige aanpassingen van de onderhoudsgelden zou moeten kunnen opvolgen en bijgevolg de IGO op dezelfde wijze zou moeten aanpassen. Wij volgen dit verder op.

Solidariteitsbijdrage – Wijziging van de berekeningsbasis – Buitenlandse pensioenen uitgesloten uit het toepassingsgebied vanaf 1 augustus 2006 voor de inwoners van de EER en Zwitserland

Dossier 11137

De feiten

De heer Montalbano woont in Italië en geniet rustpensioenen sedert 1996. Het grootste deel wordt gevormd door zijn Italiaans pensioen. Hij werkte slechts vijf jaren in België en ontvangt hiervoor maandelijks 167,49 euro.

In juli 2005 meldt de RVP hem dat er voortaan een solidariteitsbijdrage zal ingehouden worden op zijn Belgisch pensioen. De inhouding bedraagt 20,65 euro.

De heer Montalbano verwondert zich over deze inhouding (meer dan 12 % van het Belgische pensioenbedrag) en twijfelt zelfs aan de wettelijkheid ervan. Daarop volgt nogal wat correspondentie tussen hem en de RVP en zelfs met de Minister van Pensioenen.

Het antwoord is steevast hetzelfde. De inhouding wordt verricht conform de wettelijke bepalingen: de inhouding die maximaal 2 % bedraagt, wordt vastgesteld op basis van alle pensioenen of als pensioen geldende voordelen betaald aan eenzelfde gerechtigde en met inbegrip van de voordelen betaald door een buitenlandse of internationale instelling.

Uiteindelijk wendt hij zich tot de Ombudsman.

Bedenkingen

De solidariteitsbijdrage werd ingevoerd door artikel 68 van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen. In het uitvoeringsbesluit van 28 oktober 1994 was het volgende voorzien (artikel 2 § 4): “De Rijksdienst bepaalt het bedrag of het percentage van de afhouding dat op het geheel van de pensioenen en aanvullende voordelen van een begunstigde verricht moet worden. Het gedeelte van dit bedrag dat betrekking heeft op de door de buitenlandse of internationale instellingen betaalde pensioenen en op de aanvullende voordelen, wordt afgehouden van de verschillende in artikel 3, § 1, 2° bedoelde pensioenen overeenkomstig de in die paragraaf vastgestelde volgorde.”

Het principe van een dergelijke inhouding op de Belgische en buitenlandse pensioenen werd betwist van bij de aanvang van de inhouding van de solidariteitsbijdrage (januari 1995).

Na anderhalf jaar overleg werd er een eerste stap gezet door de wijziging van het bedoelde artikel door het koninklijk besluit van 14 mei 1996. In de motivering aan het begin van de tekst vond men het volgende: “De toepassing van artikel 2 § 1 strookt niet met de geest van de Europese reglementering omdat, hoewel een voordeel dat wordt toegekend door een lidstaat van de Europese Unie vanzelfsprekend wel in aanmerking mag genomen worden om het percentage van de op een Belgisch pensioen toe te passen solidariteitsafhouding te bepalen, dat voordeel niet zelf onrechtstreeks aan die afhouding mag worden onderworpen.”

Dit had tot gevolg dat vanaf 1 augustus 1996 de bedragen van de buitenlandse en internationale pensioenen nog enkel in aanmerking genomen werden om het percentage van de in te houden solidariteitsbijdrage vast te stellen.

De RVP heeft deze werkwijze (het totaal van de Belgische en buitenlandse pensioenen dient als basis om het percentage van de solidariteitsbijdrage vast te stellen) toegepast in de volgende 10 jaren.

Hiermee was de discussie nog niet ten einde. Een klacht van een gepensioneerde bereikte de Europese Commissie⁴². Deze zond in de loop van 2005 aan de FOD Sociale Zekerheid een reeks opmerkingen voorafgaand aan het instellen van een overtredingsprocedure tegen België. Het voornaamste argument van de Commissie was dat de solidariteitsbijdrage een “bijdrage van sociale zekerheid” was en dat hierdoor de Europese verordening 1408/71 van toepassing was. Hieruit volgt dat een lidstaat geen rekening mag houden in de bepaling van een bijdrage van sociale zekerheid met de pensioenen die door een andere lidstaat worden uitbetaald.

Om dit probleem op te lossen stelde de Minister van Pensioenen voor om met de opmerkingen van de Commissie rekening te houden maar uitsluitend voor de toekomst. De onderhandelingen die vanaf dan gevoerd werden tussen de verschillende betrokken partijen mondten uit in een nieuwe administratieve praktijk die ingesteld werd in gemeenschappelijk akkoord vanaf 1 augustus 2006.

⁴² De betrokken gepensioneerde genoot drie pensioenen: van Frankrijk, van Duitsland en van België. Hij woonde sedert 1963 in Frankrijk. Het percentage van de bijdrage werd vastgesteld op 2 % terwijl dit slechts 1 % zou zijn indien enkel rekening gehouden wordt met het Belgisch pensioen.

Vanaf die datum wordt voor de inwoners van een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte⁴³ en van Zwitserland de solidariteitsbijdrage vastgesteld uitsluitend rekening houdende met de Belgische voordelen.

Deze nieuwe praktijk werd in een Dienstnota⁴⁴ van de RVP bevestigd.

Conclusie

Voor de heer Montalbano, net zoals voor alle anderen in dezelfde situatie, wordt de nieuwe praktijk toegepast vanaf de betaling van augustus 2006. Het pensioen van de RVP ondergaat geen enkele inhouding meer.

De Dienstnota van de RVP verduidelijkt dat er niet voorzien wordt in een terugbetaling van de bijdragen die ingehouden werden vóór 1 augustus 2006.

De toekenning van een vakantiegeld in de regeling voor werknemers – Geen spoor van discriminatie

Dossier 10956

De feiten

Sedert 1 juli 2005 geniet de heer De Corte een rustpensioen als werknemer. Tot 30 juni 2005 was hij met brugpensioen.

Hij wendt zich tot de RVP omdat hij voor het jaar 2005 geen vakantiegeld ontvangt. Op basis van zijn lezing van de reglementering komt hij tot het besluit dat hij recht heeft op dit voordeel vanaf het jaar van zijn pensionering, dus vanaf 2005. De RVP antwoordt hem dat het eerste vakantiegeld waarop hij recht heeft het vakantiegeld van 2006 is. Dit zal hem betaald worden in mei 2006.

De heer De Corte verzet zich tegen de interpretatie van de teksten door de RVP. Hij ziet er een discriminatie in tussen gepensioneerden.

Bedenkingen

De bepalingen van artikel 56 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers bepaalt dat het vakantiegeld niet wordt toegekend tijdens het jaar waarin het pensioen daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaat.

⁴³ De 27 lidstaten van de Europese unie, IJsland, Liechtenstein en Noorwegen

⁴⁴ RVP, Dienstnota 2006/14 van 24 juli 2006, p. 1

Er is evenwel een afwijking voorzien. Het vakantiegeld wordt volledig toegekend vanaf het jaar waarin het pensioen ingaat, indien de gerechtigde voordien titularis was van een brugpensioen of hij genoten heeft van vergoedingen wegens ziekte, invaliditeit of werkloosheid gedurende het volledige burgerlijke jaar dat voorafgaat aan het jaar tijdens hetwelk het rustpensioen ingaat.

De wet voorziet echter ook nog een voorwaarde op het gebied van de betaling van het vakantiegeld. Het vakantiegeld wordt enkel betaald indien het pensioen werkelijk verschuldigd is voor de maand mei van het lopende jaar.

Deze voorwaarde is uitsluitend verbonden aan de werkelijke betaling van het pensioen van de maand mei en heeft geen betrekking op andere criteria (zoals bijvoorbeeld de geboortemaand van de gepensioneerde). Zij wordt toegepast voor alle gepensioneerden, zonder enige uitzondering.

Voor een mannelijke bruggepensioneerde gaat het pensioen verplicht in op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin hij 65 jaar wordt.

De heer De Corte werd 65 jaar op 15 juni 2005. Zijn pensioen gaat dan ook ten vroegste in op 1 juli 2005.

Conclusie

De RVP gaat terecht niet in op de vraag van de gepensioneerde. Hij geniet geen pensioen in de maand mei 2005. Het pensioen gaat slechts in vanaf juli 2005. Dit heeft tot gevolg dat het eerste vakantiegeld waarop de heer De Corte recht heeft het vakantiegeld is dat betaald wordt in mei 2006.

Het feit dat hij bruggepensioneerde was, speelt toch nog in zijn voordeel. Hierdoor kan hij een volledig vakantiegeld ontvangen in 2006. In het andere geval had hij in 2006 slechts een beperkt vakantiegeld ontvangen, berekend op $x/12$ de van het volledige bedrag, waarbij de teller overeenstemt met het aantal maanden dat hij gepensionerd was in 2005 (6/12de in zijn geval).

Er is geen discriminatie. Om van enige discriminatie te kunnen spreken moet er in de wetgeving een ongeoorloofd onderscheid bestaan, een onderscheid dat niet berust op een objectief criterium en dat niet in redelijkheid verantwoord is.

Buiten het geval van een ongeoorloofd onderscheid heeft het Arbitragehof meermaals erkend dat de grondwettelijke bepalingen van gelijkheid en non-discriminatie niet uitsluiten dat er een verschillende behandeling wordt ingesteld tussen categorieën van personen.

Als er een onderscheid in behandeling bestaat, moet deze verantwoord worden rekening houdende met het doel en de gevolgen van de maatregel alsook met de aard van de toepasselijke principes. Het principe van gelijkheid wordt geschonden indien er vastgesteld wordt dat er geen evenredig verband bestaat tussen de gebruikte middelen en het beoogde doel.

In het voorliggende geval is het doel geoorloofd (toekenning van een vakantiegeld) en de beperkende voorwaarde opgelegd door de wet berust op een objectief criterium (het werkelijke genot van een pensioen in de maand mei). Bovendien is deze voorwaarde van toepassing op alle gepensioneerden.

Wij voegen hier nog aan toe dat het stellen van objectieve voorwaarden aan de toekenning van een vakantiegeld niet eigen is aan de werknemersregeling. Ook de regeling in de openbare sector voorziet dezelfde voorwaarde. De ambtenarenregeling is overigens nog strikter. De wet voorziet immers in een plafondbedrag voor het pensioen van de maand mei waarboven er geen vakantiegeld meer wordt toegekend.

Uitoefening van een toegelaten of niet toegelaten zelfstandige activiteit – Werknemerspensioen verminderd na onderzoek hersteld

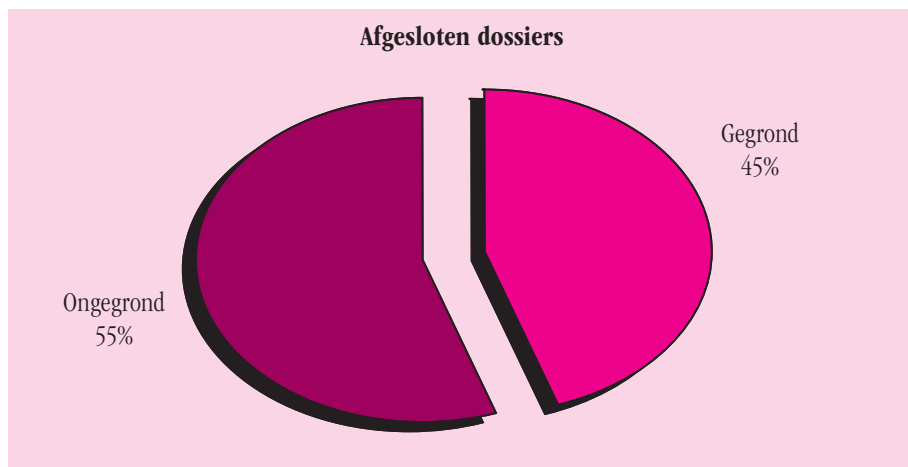
Dossier 11025

Zie deel het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

De Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS)

Deze pensioendienst staat in voor de toekenning van de rust- en overlevingspensioenen voor ambtenaren.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Hoofdamt of bijamt – Belang voor het recht op het gewaarborgd minimumpensioen

Dossier 11124

De feiten

De heer Thiméon werd in zijn ambt van leraar technische vakken in disponibiteit wegens ziekte geplaatst. Nog voor dat zijn pensioendossier werd samengesteld neemt hij in juli 2005 contact op met de PDOS. Hij wenst inlichtingen over zijn pensioenrechten in de openbare sector.

Omdat zijn loopbaan als leraar iets minder dan 20 jaren telt, is hij in het bijzonder geïnteresseerd in de regeling rond het gewaarborgd minimum. Hierdoor zou zijn pensioen eventueel sterk opgetrokken kunnen worden.

De mondelinge informatie alsook de teksten uit de brochures van de PDOS stellen hem gerust. Hij meent bij een eventuele oppensioenstelling recht te hebben op een pensioen van meer dan 1.300 euro.

In februari 2006 is hij nog steeds in disponibiliteit. Hij wordt opgeroepen voor de pensioencommissie die hem ongeschikt verklaard voor het uitoefenen van zijn functie als leraar. Hij tekent geen beroep aan tegen deze beslissing. Op 1 april 2006 wordt hij op pensioen gesteld wegens lichamelijke ongeschiktheid.

Wanneer hij in mei 2006 telefonisch contact opneemt met de PDOS verneemt hij tot zijn verbazing dat zijn pensioen slechts 374 euro per maand zou bedragen en dat hij geen recht heeft op het gewaarborgd minimum.

Deze informatie wordt nadien met de beslissing van 15 juni 2006 bevestigd.

Ontsteld door dit nieuws, neemt de heer Thiméon contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Uit ons onderzoek van het pensioendossier blijkt dat de heer Thiméon van 1986 tot 2006 als leraar aangesteld was met een uurrooster van 6 uur per week. Een voltijdse lesopdracht telt in zijn geval 20 uur per week.

De verhouding gepresteerde duur – volledig uurrooster bedraagt 6/20 of 0,3. In toepassing van de pensioenwetgeving moet de voor het pensioen in aanmerking genomen duur van de prestaties tot dezelfde verhouding beperkt worden.

De wet van 26 juni 1992⁴⁵ bepaalt dat de gerechtigden op een rustpensioen toegekend uit hoofde van een bijambt geen recht hebben op het minimumpensioen. Onder bijambt wordt verstaan het ambt dat aanleiding geeft tot de toekenning van het pensioen en waarvoor de verhouding die dient tot de berekening van het pensioen kleiner is dan 5/10 of 0,5.

Uit wat voorafgaat volgt dat de loopbaan van de heer Thiméon waarvan de verhouding 0,3 bedraagt als bijambt moet worden beschouwd. Bijgevolg kan het gewaarborgd minimum niet worden toegekend.

Wij noteren dat zijn ambt als bijambt beschouwd wordt vanuit de toepassing van de pensioenwetgeving. Het is uiteraard mogelijk dat zijn ambt als hoofdambt zou worden beschouwd op basis van andere criteria die toepasselijk zijn binnen het onderwijs.

Conclusie

Het pensioen van de heer Thiméon werd door de PDOS correct berekend. Wat betreft de informatieverstrekking liep er bij de PDOS wel iets fout. De informatie die de heer Thiméon ontvangen heeft op zijn informele vraag was voorbarig en onjuist (lees onvolledig).

⁴⁵ Wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, artikel 118 en 119

Het is van het grootste belang om uiterst voorzichtig te werk te gaan indien men aan de (toekomstig) gepensioneerde algemene inlichtingen verstrekt. Het is begrijpelijk dat de betrokkene exacte informatie wil, specifiek voor zijn geval. Toch moet men erover waken om bij elk contact te benadrukken dat de juiste informatie over zijn specifieke toestand slechts kan gegeven worden zodra de pensioendienst beschikt over alle inlichtingen inzake de loopbaan van de betrokkene die de werkgever aan de pensioendienst moet bezorgen. Dit vermijdt onaangename verrassingen zoals in dit dossier werd aangetoond.

Wij willen hier nog onderstrepen dat de situatie van de personen die gepensioneerd worden wegens lichamelijke ongeschiktheid zeer nadelig kan zijn.

Deze categorie van gepensioneerden kan nog heel jong zijn. Zij staan vaak nog in voor het onderhoud van het gezin. Omdat zij een pensioen genieten, hebben zij geen toegang meer tot andere vervangingsinkomsten (werkloosheid, vergoeding wegens ziekte of invaliditeit, ...). In principe zouden zij als gepensioneerde wel nog een beperkte beroepsactiviteit mogen uitoefenen maar gelet op het feit dat ze medisch ongeschikt verklaard werden voor het uitoefenen van hun functie lijkt dit een weinig realistische oplossing.

Zij moeten dan ook rondkomen met hun pensioen dat weliswaar berekend wordt volgens de regels van de openbare sector maar dat in elk geval beperkt is, gelet op hun korte loopbaan.

Indien deze personen een deeltijdse functie uitoefenden, al dan niet vrijwillig, mogen zij dan niet van de overheid verwachten dat hij hun een minimumpensioen waarborgt?

Het recht op een minimumpensioen bestaat maar is niet toegankelijk voor alle ambtenaren, ongeacht hun loopbaan. Het begrip "waarborg" verliest hier dan ook aan waarde.

Men kan zich afvragen of, in een periode dat deeltijdse arbeid wordt toegestaan en zelfs wordt aangemoedigd door allerlei aantrekkelijke formules, het niet tegenstrijdig is aan de tijdsgeest om diegenen die ingegaan zijn op de lokroep van de "parttime" te "straffen" wanneer zij het ongeluk hebben dat hun gezondheid hen in de steek laat en zij dus ongeschikt verklaard worden voor elke functie vóór de pensioenleeftijd.

In de regeling voor werknemers kan dit ook wel voorkomen maar toch eerder in beperkte mate. Indien een werknemer ongeschikt verklaard wordt, heeft hij recht op een vergoeding wegens ziekte of invaliditeit in functie van de prestaties. Bovendien telt deze periode mee voor de vaststelling van het pensioen.

Zonder afbreuk te doen aan de fundamentele verschillen tussen de regeling voor werknemers en deze van de openbare sector kan men zich toch de vraag stellen of een gewaarborgd minimumpensioen niet een algemeen principe moet zijn gemeenschappelijk aan alle stelsels. Moet het hier geen reële evenredige waarborg betreffen (en niet enkel theoretisch) die toepasbaar is in het grootst mogelijk aantal gevallen?

Toekenning van een pensioen in de openbare sector geweigerd – Werkelijke diensten beëindigd vóór 31 december 1976 – Niet in aanmerking nemen van de periode na deze datum (verlof zonder wedde niet gelijkgesteld met dienstactiviteit) – Voorwaarde toegevoegd aan de wet – Officiële aanbeveling

Dossier 10468

De feiten

Mevrouw Petitjean werkte bij het OCMW als ziekenhuisassistente. Zij begon haar loopbaan in augustus 1963 en werd definitief benoemd op 1 mei 1968. Na haar bevallingsverlof beslist zij om vanaf 1 januari 1975 een verlof zonder wedde om persoonlijke redenen te nemen. Hieropvolgend neemt zij een familiaal verlof van lange duur. Zij zet haar loopbaan definitief stop op 31 december 1978, zonder evenwel het werk daadwerkelijk hervat te hebben sinds 1 januari 1975.

Eind 2001 vraagt zij haar pensioen in de openbare sector aan vanaf 1 oktober 2002 (60 jaar). Zij doet haar aanvraag in toepassing van artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen. Deze bepaling voorziet in het uitgesteld pensioen voor een beperkte loopbaan.

Op 25 maart 2002 verwerpt de PDOS haar aanvraag. Zij voldoet niet aan de wettelijk gestelde voorwaarde: de loopbaan beëindigen na 31 december 1976 en aanneembare diensten of periodes kunnen laten gelden van na die datum.

Mevrouw Petitjean is verontwaardigd door deze weigering maar weet niet precies hoe zij deze juridische argumenten van de PDOS kan betwisten. Zij vraagt hulp aan de Ombudsman.

Bedenkingen

Artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen voorziet dat een pensioen kan toegekend worden aan de personen die hun loopbaan beëindigen na 31 december 1976 op voorwaarde dat zij in aanmerking komende diensten of periodes van na die datum kunnen laten gelden.

Na 31 december 1976 werd mevrouw Petitjean geplaatst in een administratieve toestand van verlof om persoonlijke redenen of familiaal verlof, zonder wedde en dat niet gelijkgesteld werd met dienstactiviteit.

Overeenkomstig artikel 2, 4° van de wet van 10 januari 1974⁴⁶ kunnen deze verloven in aanmerking komen voor het recht en de berekening van een rustpensioen voor een maximum van 1 maand per bepaald kalenderjaar.

⁴⁶ Wet van 10 januari 1974 tot regeling van de in aanmerking neming van bepaalde diensten en van met dienstactiviteit gelijkgestelde perioden voor het toekennen en berekenen van pensioenen ten laste van de Staatskas

De betrokkene kon dan ook tenminste 2 maanden aanneembare periodes laten gelden na 31 december 1976.

Hoewel de PDOS de relevantie van de redenering erkent, weigert hij deze maanden in aanmerking te nemen op basis van “een constante administratieve jurisprudentie goedgekeurd door het Rekenhof” die stelt dat een persoon die zijn loopbaan beëindigt met een dergelijk verlof zonder zijn activiteit werkelijk te hernemen geacht wordt ontslagnemend te zijn bij het begin van het verlof.

Bij een grondige lezing van de wetgeving stellen wij vast:

1. dat artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 een dergelijke verplichting niet oplegt. Het eerste lid stelt dat “aan de personen die hun loopbaan hebben beëindigd na 31 december 1976 en die in aanmerking komende diensten of periodes van na die datum kunnen laten gelden, kan het pensioen worden verleend (...)”;
2. dat hetzelfde artikel 46 de aard van de aanneembare periodes niet nader bepaalt. Het tweede lid voorziet in een exhaustieve lijst van uitzonderingen op het eerste lid, maar geen enkele uitzondering is toepasbaar op het geval van de betrokkene;
3. dat artikel 2, 4° van de wet van 10 januari 1974 tot regeling van de in aanmerking neming van bepaalde diensten en van met dienstactiviteit gelijkgestelde perioden voor het toekennen en berekenen van pensioenen ten laste van de Staatskas nog steeds van toepassing is. Deze bepaling gaat als volgt:
“(...) wordt zowel voor de toekenning als voor de berekening van het rustpensioen de tijd in aanmerking genomen gedurende welke betrokkene (...) verlof zonder wedde, dat niet met dienstactiviteit is gelijkgesteld, heeft verkregen. Dit verlof wordt echter slechts voor ten hoogste een maand in de loop van een bepaald kalenderjaar in aanmerking genomen (...)”

In overeenstemming met deze artikels kan de betrokkene 2 maanden van aanneembare periodes van na 31 december 1976 laten gelden. Hierdoor voldoet zij aan de door de wet bepaalde voorwaarden om een pensioen ten laste van de Openbare Schatkist te bekomen.

Los van het al dan niet bestaan van een formeel en onderbouwd standpunt van het Rekenhof op dit punt, voegt de PDOS een voorwaarde toe die niet vereist wordt door de wet van 15 mei 1984.

Na lange en moeilijke onderhandelingen met de PDOS zijn wij er niet in geslaagd om het standpunt van de pensioendienst te doen wijzigen.

De PDOS blijft erbij dat de ambtenaar die een onbezoldigd verlof neemt dat niet gelijkgesteld is met dienstactiviteit en dat niet gevolgd wordt door een herneming van de activiteit beschouwd wordt als ontslagnemend vóór dit verlof.

Daar mevrouw Petitjean een verlof om persoonlijke redenen nam van 1 januari 1975 tot 30 juni 1976 en een familiaal verlof van lange duur van 1 juli 1976 tot 31 december 1978 wordt zij door de PDOS als ontslagnemend beschouwd op 31 december 1974.

Wij volgen deze interpretatie niet ook al wordt deze interpretatie uniform toegepast voor alle gepensioneerden die zich in dezelfde situatie bevinden.

Ons standpunt steunt enerzijds op het feit dat de officiële houding van het Rekenhof niet uitdrukkelijk kon bevestigd worden onder welke vorm dan ook en anderzijds dat een administratieve praktijk, zelfs al wordt deze bevestigd door het Rekenhof, geen voorwaarde mag toevoegen voor de toepassing van de wet, te meer daar de tekst duidelijk is.

Na de weigering van het pensioen heeft de PDOS de overdracht van bijdragen naar de regeling voor werknemers uitgevoerd om aan de RVP toe te laten aan mevrouw Petitjean eventueel een pensioen in deze regeling toe te kennen.

Mevrouw Petitjean heeft aan de RVP gevraagd om haar dossier momenteel niet verder te onderzoeken in afwachting van het resultaat van onze bemiddeling of van de juridische stappen die zij tegen de PDOS nog kan ondernemen. Indien zij nu het pensioen in de regeling voor werknemers zou aanvaarden zou dit een hypotheek zijn op haar kansen om tot een voor haar meest voordelige oplossing te komen, met name de toekenning van een pensioen in de openbare sector.

Conclusie

Daar de PDOS op zijn standpunt blijft, wordt haar nog steeds geen pensioen in de openbare sector toegekend op basis van artikel 46 van de wet van 15 mei 1984, noch in de privé-sector.

In toepassing van artikel 16 van het koninklijk besluit van 27 april 1997 tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen, heeft het College in februari 2007 een officiële aanbeveling gericht aan de PDOS.

Een kopie van deze aanbeveling werd aan de Minister van Leefmilieu en Pensioenen toegestuurd.

Het College beveelt officieel aan de PDOS aan:

1. de letterlijke toepassing van artikel 2, 4° van de wet van 10 januari 1974 door de erkenning van ten minste 2 maanden activiteit of aanneembare periodes voor het pensioen van betrokkene na 31 december 1976 en dus de toekenning van een pensioen in de openbare sector voor haar loopbaan van 12 augustus 1963 tot 31 december 1978;
2. de letterlijke toepassing van artikel 2, 4° van de wet van 10 januari 1974 en het recht op een pensioen in de openbare sector te bevestigen en het toe te kennen in alle analoge dossiers waarin de loopbaan eindigt na 31 december 1976 met een gelijkaardige aanneembare periode.

Overlevingspensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot van een ambtenaar – Geen ambtshalve onderzoek wanneer er een andere mogelijke rechthebbende bestaat – Definitief verlies van rechten in het geval van een laattijdige aanvraag

Dossier 10375

De feiten

Mevrouw Brunet was de echtgenote van een beroepsmilitair. Zij is van hem gescheiden sedert 1994. Haar ex-echtgenoot hertrouwt. Hij sterft op 13 september 2003.

Op dat ogenblik is mevrouw Brunet 58 jaar oud. Zij geniet werkloosheidsuitkeringen. Wanneer zij het overlijden van haar ex-echtgenoot verneemt, richt zij zich tot de gemeente om een overlevingspensioen te bekomen.

Haar aanvraag van 5 maart 2004 komt bij de RVP terecht. Na onderzoek weigert de RVP het pensioen op 27 mei 2004.

Hoewel de individuele rekening van haar ex-echtgenoot enkele jaren als werknemer bevat (vooraleer hij in het leger trad, werkte hij in de privé sector) heeft mevrouw Brunet toch geen recht op een overlevingspensioen in de regeling der werknemers. Zij was immers sedert 1994 niet meer echtgenote van de heer Brunet.

Bovendien is zij op het ogenblik van de aanvraag nog te jong om een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote te bekomen. Dit pensioen kan immers ten vroegste toegekend worden vanaf de datum dat zij zelf voldoet aan de voorwaarden om een persoonlijk rustpensioen te bekomen. In haar geval is dit ofwel op 60 jaar (2005) indien zij een loopbaan van tenminste 35 jaar kan bewijzen, ofwel 65 jaar (2010) indien zij niet aan de loopbaanvoorwaarde voldoet.

Hoewel de RVP op de hoogte is van het feit dat de ex-echtgenoot beroepsmilitair was, zendt hij de aanvraag niet door naar de PDOS en licht hij mevrouw Brunet niet in over het belang dat zij erbij kan hebben om zelf onmiddellijk bij de PDOS een aanvraag in te dienen.

Mevrouw Brunet legt zich niet neer bij deze beslissing. Op 5 januari 2005 dient zij een aanvraag in tot herziening in de regeling voor werknemers. Op 7 juli 2005 wordt deze aanvraag opnieuw verworpen door de RVP.

Mevrouw Brunet doet haar aanvraag tot het bekomen van een militair overlevingspensioen op 29 december 2004. Op 25 augustus 2005 weigert de PDOS haar het overlevingspensioen. Deze beslissing wordt gemotiveerd door het feit dat haar aanvraag te laat werd ingediend, te weten meer dan een jaar na het overlijden van haar ex-echtgenoot.

Bedenkingen

Dit bijzondere geval vergt een onderzoek in al zijn aspecten.

De administratieve afhandeling van haar verschillende aanvragen bij de RVP en bij de PDOS bekijken wij in het licht van de huidige regels inzake polyvalentie van de aanvraag.

Vervolgens onderzoeken wij de regels betreffende het recht van de langstlevende en de uit de echt gescheiden echtgenoot in de openbare sector.

Tot slot, buigen wij ons over een recent arrest van het Arbitragehof dat belangrijke wijzigingen tot gevolg heeft in het beheer van de rechten van de uit de echt gescheiden echtgenoot in de openbare sector.

1. De behandeling van het dossier door de pensioendiensten

De beslissingen die de RVP aan mevrouw Brunet heeft toegezonden op 27 mei 2004 en op 7 juli 2005 zijn naar inhoud (de grond van de zaak) en vorm correct. Zij is uit de echt gescheiden en kan bijgevolg geen aanspraak maken op een overlevingspensioen (dit is in de regeling voor werknemers uitsluitend voorbehouden aan de langstlevende echtgenoot). Zij heeft eventueel recht op een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot op het ogenblik dat zij voldoet aan alle voorwaarden om een pensioen te genieten.

Anderzijds voorziet het Handvest van de sociaal verzekerde in verplichtingen voor de instelling die een aanvraag ontvangt waarvoor zij niet bevoegd is:

“De niet bevoegde instelling van sociale zekerheid waarbij het verzoek ingediend wordt, zendt dit onverwijld door aan de bevoegde instelling van sociale zekerheid. De verzoeker wordt daarvan verwittigd.

Niettemin, in de gevallen bedoeld in het vorige lid, zal het verzoek, onder de voorwaarden en volgens de modaliteiten vastgesteld door de Koning, gevalideerd worden wat de datum van de indiening betreft.”⁴⁷

Wij moeten hier vaststellen dat de RVP nalatig geweest is. Hij heeft de aanvraag van de betrokkene niet doorgestuurd naar de bevoegde instelling zoals nochtans door de wet is voorgeschreven. Hij heeft eveneens nagelaten om de betrokkene in te lichten over de stappen die zij kon doen om haar rechten te laten gelden terwijl zij wel degelijk de prestaties als militair van haar ex-echtgenoot vermeld had.

Wat de openbare sector betreft, is de beslissing van de PDOS van 25 augustus 2005 wettelijk onaanvechtbaar.

⁴⁷ Artikel 9 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het “Handvest” van de sociaal verzekerde

Om haar rechten te laten gelden, moet de uit de echt gescheiden echtgenoot van een ambtenaar in principe een aanvraag indienen bij de PDOS. Hij moet geen aanvraag indienen indien er een andere potentieel rechtgebende bestaat. In dat geval opent de pensioendienst ambtshalve een dossier.

In het geval de ex-echtgenoot na de echtscheiding hertrouwt, is de situatie van de ex-echtgenoot minder voordelig. Niet alleen moet hij een aanvraag indienen (de langstlevende echtgenoot is vrijgesteld om een aanvraag in te dienen) maar is hij bovendien definitief alle rechten kwijt indien hij zijn aanvraag niet indient binnen het jaar na het overlijden van de ex-echtgenoot die ambtenaar was.

Er bestaat op deze regel geen enkele uitzondering. Wel geldt, in het kader van de polyvalentie van de aanvraag zoals van toepassing in de openbare sector, de aanvraag ingediend binnen de 6 maanden na de beslissing van de andere pensioendienst (meer bepaald de RVP of het RSVZ) als geldige aanvraag in de openbare sector⁴⁸, zelfs als deze aanvraag ingediend wordt meer dan een jaar na het overlijden.

Spijtig genoeg brengt dit in het geval van mevrouw Brunet geen redding. Immers de beslissing van de RVP waarbij het overlevingspensioen geweigerd werd, dateert van 27 mei 2004. De termijn van 6 maanden zoals voorzien in het uitvoeringsbesluit van het Handvest van de sociaal verzekerde loopt af op 27 november 2004. Mevrouw Brunet deed haar aanvraag bij de PDOS na deze datum, met name op 29 december 2004.

Met het oog op een vereenvoudiging van de wetgeving werd er een werkgroep opgericht waarin de RVP, het RSVZ en de PDOS zetelen. Met respect voor de bijzonderheden van elk stelsel (onder andere inzake de voorwaarden voor het bekomen van een pensioen) werd een ontwerp van wet uitgewerkt dat ten aanzien van de gepensioneerden in elk stelsel bepalingen invoert die een gelijkaardige uitwerking hebben inzake de polyvalentie van de aanvraag, de validering van de aanvraag ingediend bij een instelling die niet bevoegd is om het pensioen toe te kennen en het ambtshalve onderzoek.

Het algemene principe houdt in dat de beslissingen die genomen worden in het kader van de polyvalentie of de validering van de aanvraag uitwerking zullen hebben in de verschillende stelsels op dezelfde datum waardoor de gepensioneerden geen rechten meer verliezen. Ook het ambtshalve onderzoek in één stelsel zou, met dezelfde ingangsdatum, een ambtshalve onderzoek teweeg brengen in de andere stelsels.

⁴⁸ Artikel 5 van het koninklijk besluit van 16 juli 1998 tot uitvoering voor de pensioenstelsels van de openbare sector van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde: "De datum waarop een aanvraag om een rust- of overlevingspensioen werd ingediend in het pensioenstelsel van de werknemers of in het pensioenstelsel van de zelfstandigen, geldt als datum waarop een pensioenaanvraag van dezelfde aard werd ingediend in een pensioenstelsel van de openbare sector op voorwaarde dat er bij de betrokken beheersinstelling ook een aanvraag wordt ingediend binnen een termijn van zes maanden vanaf het versturen van de kennisgeving van de definitieve beslissing door de Rijksdienst voor Pensioenen of door het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen."

Deze wijzigingen zouden volgens ons een nog grotere impact hebben en de polyvalentie van de aanvraag zou nog meer gegarandeerd zijn indien deze verbeteringen werden uitgebreid tot een zo groot mogelijk aantal instellingen en pensioenstelsels, zoals bijvoorbeeld de DOSZ, de diensten van de CDVU of voordelen toegekend door de regionale, provinciale of lokale overheden.

Wij hebben dit dan ook gemeld aan de werkgroep.

De wijzigingen inzake de polyvalentie en de validering van de aanvraag of het ambtshalve onderzoek zijn nog niet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en zijn dan ook nog niet van toepassing. Wij volgen dit verder op.

2. De langstlevende echtgenoot en de uit de echt gescheiden echtgenoot in de openbare sector

Artikel 1 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen regelt de toekenning van een overlevingspensioen aan de rechtverkrijgenden van de personen die onderworpen zijn aan een stelsel inzake rustpensioenen in de openbare sector.

De langstlevende echtgenoot heeft onder bepaalde voorwaarden recht op een overlevingspensioen (artikel 2) maar de uit de echt gescheiden echtgenoot die vóór het overlijden van zijn ex-echtgenoot niet hertrouwd is, heeft eveneens recht op een overlevingspensioen (artikel 6, 1ste lid).

Indien er samenloop is van een langstlevende echtgenoot en een uit de echt gescheiden echtgenoot wordt het overlevingspensioen verdeeld op basis van de duur der prestaties tijdens het huwelijk met de uit de echt gescheiden echtgenoot. De langstlevende echtgenoot krijgt het overblijvende deel zonder dat dit lager mag zijn dan de helft van het totale pensioen (artikel 8).

Algemeen is de toekenning van een overlevingspensioen onderworpen aan het indienen van een aanvraag (artikel 21, § 2).

De langstlevende echtgenoot moet echter geen aanvraag indienen indien de overleden echtgenoot reeds een rustpensioen genoot beheerd door de PDOS (artikel 21 § 1, 1ste lid).

Hetzelfde geldt voor de uit de echt gescheiden echtgenoot indien de PDOS op basis van de gegevens in het Rijksregister kan vaststellen dat de uit de echt gescheiden echtgenoot de enige mogelijke rechthebbende is (artikel 21, § 1, 2de lid).

Indien er tegelijkertijd een langstlevende echtgenoot en een uit de echt gescheiden echtgenoot bestaat, verliest deze laatste zijn recht op het overlevingspensioen indien de PDOS zijn pensioenaanvraag niet ontvangen heeft binnen het jaar dat volgt op het overlijden van de ex-echtgenoot. In dat geval wordt het volledige pensioen aan de langstlevende echtgenoot toegekend (artikel 6, 2de lid).

De Ombudsdienst Pensioenen heeft reeds meermaals deze bijzondere situatie aangehaald (Jaarverslag 2001, p.145-146; Jaarverslag 2002, p.106; Jaarverslag 2003, p. 151-152; Jaarverslag 2004, p. 140-142)

3. Het arrest van het Arbitragehof en zijn mogelijke gevolgen

Op het ogenblik dat het dossier bij de Ombudsdienst Pensioenen werd afgesloten was het Arrest van het Arbitragehof nog niet gepubliceerd.

Het Arbitragehof heeft op 24 mei 2006 geantwoord op prejudiciële vragen gesteld door de Rechtbank van Eerste aanleg te Gent⁴⁹.

Het Hof moest meer bepaald onderzoeken of de artikels 6 en 21 van de wet van 15 mei 1984 het gelijkheidsprincipe schenden door het ambtshalve openen van een dossier voor het overlevingspensioen op naam van de uit de echt gescheiden echtgenoot door de PDOS afhankelijk te stellen van het al dan niet bestaan van een langstlevende echtgenoot en het recht van de uit de echt gescheiden echtgenoot ondergeschikt te maken aan het indienen van een aanvraag binnen het jaar dat volgt op het overlijden van de ex-echtgenoot wanneer er ook een langstlevende echtgenoot is terwijl er geen enkele termijnvereiste is wanneer er geen langstlevende echtgenoot is.

Hieronder nemen wij letterlijk grote gedeeltes uit het arrest over omdat zij gedetailleerd en volledig deze problematiek weergeven.

Het Hof stelt vast dat:

“ B.4. Het overlevingspensioen is in de overheidssector ingesteld om te voorkomen dat de echtgenoot van een ambtenaar na diens overlijden voor materiële moeilijkheden komt te staan. Het wordt gefinancierd door een inhouding op de wedde van de gehuwde en ongehuwde ambtenaren en binnen de bij de wet vastgestelde grenzen toegekend aan degene die op de datum van het overlijden van zijn echtgenoot sinds ten minste één jaar gehuwd is.

Gebaseerd als het is op het solidariteitsstreven, is het niet verwant met een verzekeringsovereenkomst, noch met een uitgestelde wedde: door de inhoudingen op zijn wedde verzekert de ambtenaar van een overlevingspensioen niet zijn echtgenoot, maar alle weduwen en alle weduwnaars van ambtenaren die, bij ontstentenis van zulk een pensioen, gevaar zouden lopen geen middelen van bestaan meer te hebben.

Wanneer de wetgever beslist ook een overlevingspensioen toe te kennen aan de uit de echt gescheiden echtgenoot van een overleden ambtenaar, doet hij dat om een bepaalde bestaanszekerheid te waarborgen voor de personen die, doordat zij minstens ten dele financieel afhankelijk zijn geweest

⁴⁹ Arbitragehof, arrest nr. 89/2006 van 24 mei 2006 (Belgisch Staatsblad van 22 augustus 2006)

van hun ex-echtgenoot en doordat zij vaak geen eigen inkomsten hebben gehad en niet de mogelijkheid hebben gehad een persoonlijk pensioen op te bouwen, ten gevolge van hun echtscheiding in een precare materiële situatie dreigen terecht te komen.

B.5. De uit de echt gescheiden echtgenoot die de enige potentiële rechthebbende is, is niet verplicht een aanvraag in te dienen om het overlevingspensioen te kunnen ontvangen, terwijl de uit de echt gescheiden echtgenoot die samen met een langstlevende echtgenoot rechthebbende is, wel een aanvraag moet indienen en bovendien zijn recht op een overlevingspensioen verliest indien die aanvraag niet binnen het jaar na het overlijden van de gewezen echtgenoot is ingediend.

B.6. Wanneer de wetgever de uit de echt gescheiden echtgenoten het recht op een overlevingspensioen verleent, vermag hij de uitoefening van dat recht aan voorwaarden te onderwerpen. Het behoort derhalve tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever om de toekenning van het overlevingspensioen afhankelijk te stellen van het indienen van een aanvraag.

Wanneer hij evenwel een bepaalde categorie dergelijke voorwaarde oplegt en een andere daarvan vrijstelt, dan moet daarvoor een redelijke verantwoording bestaan.

B.7.1. Nu de wetgever zowel aan de langstlevende echtgenoot als aan de uit de echt gescheiden echtgenoot aanspraak verleent op (een deel van) het overlevingspensioen, kan niet worden ingezien waarom het de uit de echt gescheiden echtgenoot moeilijker moet worden gemaakt om die aanspraak te doen gelden. (...)

B.7.3. Indien de wetgever het overlevingspensioen van de langstlevende echtgenoot wilde vrijwaren, is het ingevoerde verschil in behandeling een weinig geschikte maatregel om die doelstelling te bereiken. Het hangt dan immers, in elk individueel geval, van de uit de echt gescheiden echtgenoot af, meer bepaald van het feit dat hij al dan niet tijdig een aanvraag heeft ingediend, of de door de wetgever nagestreefde doelstelling wordt bereikt. Bovendien heeft de wetgever in dat verband reeds in een specifieke maatregel voorzien door te bepalen dat het aan de langstlevende toegekende gedeelte nooit lager mag zijn dan de helft van het totale pensioen (artikel 8).

B.7.4. Wanneer de Administratie, zoals voorgeschreven bij artikel 21, § 1, tweede lid, op basis van de in het Rijksregister van de natuurlijke personen beschikbare gegevens in staat is vast te stellen wie potentiële rechthebbende is op het overlevingspensioen, dient zij dat recht toe te kennen of minstens, indien de wetgever ervoor kiest de toekenning op algemene wijze afhankelijk te stellen van het indienen van een aanvraag (zie B.6), de potentiële rechthebbenden aan hun aanspraak te herinneren. In dat laatste geval zou, teneinde rechtsonzekerheid te vermijden, een termijn van één jaar om het recht op een overlevingspensioen aan te vragen niet kennelijk onredelijk kunnen worden geacht.”⁵⁰

⁵⁰ Arbitragehof, Arrest 89/2006, 24 mei 2006 (Belgisch Staatsblad, 22 augustus 2006)

Het Arbitragehof besluit dat de artikelen 6, 2de lid en 21 § 1 en 2 van de wet van 15 mei 1984 het gelijkheidsprincipe voorzien in de artikelen 10 en 11 van de grondwet schenden.

In een andere, verschillende, problematiek maar onmiddellijk verbonden met de pensioenrechten van de uit de echt gescheiden echtgenoot van ambtenaren heeft het Arbitragehof in een arrest, eveneens van 2006⁵¹ de bepalingen van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen en meer bepaald deze die geen rustpensioen voorzien voor de uit de echt gescheiden echtgenoot van een ambtenaar uit de openbare sector onderzocht.

De prejudiciële vraag gesteld door de Rechtbank van Eerste aanleg van Luik vertrok van de verschillen die er bestaan tussen het pensioenstelsel in de openbare sector en in de privé sector (werknemer en zelfstandigen). In het ene stelsel is er een overlevingspensioen voorzien voor de uit de echt gescheiden echtgenoot maar geen rustpensioen in de ander stelsels is er wel een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot voorzien maar geen overlevingspensioen.

Het Hof haalt het volgende aan:

“B.6. Uit de vergelijking tussen de echtgenoot van een gepensioneerde uit de overheidssector en die van een gepensioneerde uit de privé-sector blijkt dat, in beide gevallen, de wetgever zich heeft bekommerd om de materiële situatie van de echtgenoot wiens huwelijksband wordt verbroken, maar dat de rechten die hij die echtgenoten heeft toegekend, verschillend zijn.

B.7. Dat verschil in behandeling is niet zonder redelijke verantwoording.

(...)

In tegenstelling tot het rustpensioen voor werknemers en zelfstandigen, wordt het rustpensioen in de overheidssector beschouwd als een uitgestelde wedde; het wordt niet gefinancierd door sociale bijdragen. Uit dat fundamentele verschil vloeit een aantal gevolgen voort, die eigen zijn aan de logica van elk van de systemen. (...)

Het Hof besluit in dit andere geval dat rekening houdend met hetgeen voorafgaat, de in de prejudiciële vraag aangeklaagde verschillen in behandeling niet als discriminerend kunnen worden beschouwd.

Naar aanleiding van het eerst geciteerde arrest van het Arbitragehof heeft de PDOS zijn werkwijze inzake de toekenning van een overlevingspensioen aan de uit de echt gescheiden echtgenoot die samen met een langstlevende echtgenoot rechthebbende is op een overlevingspensioen sinds september 2006 aangepast.

Indien de PDOS op het ogenblik van het overlijden van een gepensioneerde wiens dossier door hem beheerd wordt, vaststelt dat er naast de langstlevende echtgenoot ook nog een uit de echt gescheiden echtgenoot bestaat, licht hij deze laatste in over het overlijden van de gewezen echtgenoot en nodigt

⁵¹ Arbitragehof, Arrest 73/2006 van 10 mei 2006 (Belgisch Staatsblad van 31 juli 2006)

hij hem uit om, indien hij dit wenst, een aanvraag in te dienen tot het bekomen van het overlevingspensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot. Hij wijst de uit de echt gescheiden echtgenoot erop dat deze aanvraag bij de PDOS moet toekomen binnen het jaar na het overlijden van de ex-echtgenoot. Indien de aanvraag tijdig wordt ingediend, wordt het overlevingspensioen aan de uit de echt gescheiden echtgenoot toegekend vanaf de maand volgend op het overlijden van de ex-echtgenoot. Indien de aanvraag niet tijdig ingediend wordt, verliest hij zijn recht op het overlevingspensioen.

Omdat deze werkwijze wordt toegepast sedert 1 september 2006, heeft de PDOS ook de belanghebbenden voor wie de termijn van één jaar nog niet verstreken is op de hoogte gebracht van het overlijden van de gewezen echtgenoot.

Indien een persoon in dienstactiviteit overlijdt, kan de PDOS de uit de echt gescheiden echtgenoot pas verwittigen wanneer de langstlevende echtgenoot een aanvraag tot het bekomen van een overlevingspensioen indient. Ook hier zal het overlevingspensioen toegekend worden vanaf de maand volgend op het overlijden wanneer de aanvraag binnen het jaar na het overlijden bij de PDOS toekomt. Indien de aanvraag laattijdig wordt ingediend, verliest de uit de echt gescheiden echtgenoot zijn rechten.

Alle dossiers die afgehandeld waren vóór 1 september 2006 worden niet ambtshalve herzien. Enkel in het geval de uit de echt gescheiden echtgenoot een nieuwe aanvraag indient, zal de PDOS het dossier herzien. Indien het een eerste aanvraag betreft kan hem een pensioen toegekend worden vanaf de eerste van de maand volgend op de datum van ontvangst van de pensioenaanvraag.

Indien reeds eerder een aanvraag werd afgewezen omwille van het laattijdig indienen, kan hem een pensioen worden toegekend vanaf de eerste van de maand volgend op de datum waarop de PDOS de eerste aanvraag ontvangen heeft, doch ten vroegste vanaf 1 juni 2006, de maand volgend op het arrest van het Arbitragehof.

Wij merken hier op dat de PDOS in deze gevallen de rechten van de langstlevende echtgenoot niet zal herzien.

Conclusie 1

Wij hebben voor het probleem van mevrouw Brunet geen oplossing gevonden. Alle mogelijkheden werden onderzocht. Geen enkele kon haar helpen om haar rechten op een overlevingspensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot te bekomen.

De PDOS heeft de wet correct toegepast. Ook de RVP paste de wet correct toe maar respecteerde de bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde inzake de polyvalentie van de aanvraag niet.

De schade die mevrouw Brunet leidt is reëel maar kan in het kader van het Handvest van de sociaal verzekerde niet hersteld worden. Er is immers geen enkele sanctie voorzien voor de instelling die een inbreuk pleegt tegen de bepalingen van het Handvest.

Vanaf september 2006 heeft de PDOS zijn werkwijze evenwel aangepast. Deze wijziging brengt een oplossing voor het probleem van mevrouw Brunet vanaf 1 juni 2006 (zie Conclusie 2).

Mevrouw Brunet heeft steeds de mogelijkheid om naar de rechtbank te stappen en op basis van de recente rechtspraak een overlevingspensioen te vragen vanaf een vroegere datum.

Conclusie 2

De PDOS heeft zijn administratieve praktijk aangepast. Hij komt hiermee (grotendeels) tegemoet aan de inhoud van het arrest van het Arbitragehof. Voor de dossiers waar vóór 1 september 2006 het overlevingspensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot werd afgewezen wegens laattijdigheid, zal de PDOS dit overlevingspensioen alsnog toekennen indien de uit de echt gescheiden echtgenoot een nieuwe aanvraag indient. Dit overlevingspensioen zal evenwel ten vroegste ingaan vanaf 1 juni 2006.

Wij hebben evenwel nog volgende opmerking.

Wanneer een ambtenaar in dienstactiviteit overlijdt, wordt de PDOS hierover niet ingelicht.

De langstlevende echtgenoot moet dan een aanvraag indienen tot het bekomen van het overlevingspensioen. Het is pas door deze aanvraag dat de PDOS weet heeft van het overlijden van de ambtenaar.

De PDOS zal op dat ogenblik de uit de echt gescheiden echtgenoot verwittigen van het overlijden van zijn ex-echtgenoot. Indien de uit de echt gescheiden echtgenoot een aanvraag indient binnen het jaar na het overlijden van de ex-echtgenoot wordt hem een overlevingspensioen toegekend.

Indien de langstlevende echtgenoot nog net binnen het jaar na het overlijden een aanvraag indient, wordt het overlevingspensioen toegekend vanaf het overlijden van de echtgenoot. Hij verliest dus geen rechten.

In dit geval heeft de uit de echt gescheiden echtgenoot misschien niet meer de mogelijkheid om zijn aanvraag in te dienen binnen het jaar na het overlijden (merk op dat de wet stelt dat de aanvraag bij de PDOS moet toekomen binnen het jaar na het overlijden) en loopt hij bijgevolg het risico om zijn rechten definitief te verliezen.

Indien de langstlevende echtgenoot zijn aanvraag indient na meer dan een jaar na het overlijden van zijn echtgenoot (bijvoorbeeld omdat hij een beroepsactiviteit uitoefent en toch geen recht zou hebben op het overlevingspensioen) wordt het overlevingspensioen toegekend vanaf de eerste van de maand volgend op de aanvraag.

In dit laatste geval wordt de uit de echt gescheiden echtgenoot niet meer verwittigd door de PDOS omdat hij in elk geval zijn rechten op het overlevingspensioen definitief kwijt is.

Misschien kan de PDOS ook hier het vangnet gebruiken dat hij toepast voor de dossiers die vóór 1 september 2006 afgehandeld werden. Indien de uit de echt gescheiden echtgenoot nu nog een eerste aanvraag indient, kent hij het overlevingspensioen aan de uit de echt gescheiden echtgenoot toe vanaf de maand volgend op de aanvraag.

Evenwel, om elke mogelijke nieuwe vorm van discriminatie te vermijden, zou het mogelijk zijn dat een wetswijziging zich opdringt.

Wij volgen dit verder op en komen er in een later jaarverslag eventueel op terug.

Onverschuldigde betalingen in de openbare sector – Beperkte of onbestaande mogelijkheden inzake spreiding van de terugbetalingen of van aanvraag tot verzaking voor de schuldenaar – In redelijkheid verantwoord onderscheid? – Algemene aanbeveling

Dossier 11331

De feiten

De heer Kolbach geniet een pensioen als leraar en oefent nog een beroepsactiviteit uit. In 2004 overschrijden zijn inkomsten de voor een persoon van minder dan 65 jaar toegelaten jaargrens. Hij moet dan ook het volledige pensioenbedrag voor het jaar 2004 terugbetalen. Zijn schuld loopt op tot meer dan 25.000 euro.

In de loop van november 2005 ontvangt hij de uitnodiging tot terugbetaling. Hij betwist de beslissing van de CDVU. Meerdere brieven worden verzonden tussen hem en de CDVU. Uiteindelijk start de terugvordering vanaf mei 2006. Zijn pensioen wordt verminderd met 689 euro per maand.

De heer Kolbach vindt deze inhouding veel te hoog en vraagt aan de CDVU om deze te beperken tot 200 euro per maand. Omdat hij na meer dan een maand nog geen antwoord heeft ontvangen, roept hij de hulp in van de Ombudsman.

Bedenkingen

De wetgeving inzake de terugvordering van onverschuldigde pensioenbedragen in de openbare sector en deze in de regeling voor werknemers of zelfstandigen vertoont meerdere verschillen.

De schuldvorderingen van de Schatkist zijn in principe terugvorderbaar binnen een termijn van maximaal 60 maanden te rekenen vanaf de betekening van de schuld⁵².

Wanneer de terugvordering kan gebeuren binnen een termijn van maximaal 24 maanden wordt het dossier verder beheerd door de CDVU. Terugvorderingen gespreid over een langere termijn worden gewoonlijk toevertrouwd aan de Ontvanger der domeinen, gerechtigd om ze sneller op te volgen met

⁵² Artikel 60 van de wet van 24 december 1976 betreffende de budgettaire voorstellen 1976 - 1977

elk rechtsmiddel. Deze tweede mogelijkheid houdt echter een risico in voor de schuldenaar. De ontvanger kan immers beslissen om eventueel andere goederen dan de pensioeninkomsten aan te slaan.

Het gebeurt dan ook dat de Ombudsdienst Pensioenen contact opneemt met de Ontvanger der domeinen. Deze kan immers aanvaarden om de terugvordering op te schorten zolang het onderzoek van het dossier bij de Ombudsdienst Pensioenen nog niet afgesloten is. Hij kan ook instemmen om de terugvordering te wijzigen, rekening houdende met de werkelijke en bijzondere situatie van de betrokkene. Hij staat meestal open voor onze vragen.

In het geval van de heer Kolbach moeten wij toch de aandacht erop vestigen dat het voorstel van de CDVU, vanuit zijn standpunt, al vrij gematigd was. De terugvordering werd immers gespreid over 37 maanden in de plaats van over 24 maanden. Bovendien had de betrokkene reeds een uitstel van 10 maanden gekregen tussen de schuldnotificatie en de eerste inhouding. Zijn voorstel om de terugvordering te beperken tot 200 euro per maand was voor de administratie niet aanvaardbaar. Dit zou immers tot gevolg hebben dat de terugvordering gespreid werd over meer dan 10 jaren wat in tegenspraak is met de maximale termijn van 60 maanden.

In de regeling voor werknemers en zelfstandigen zijn de onverschuldigde betalingen terugvorderbaar door middel van inhoudingen van maximaal 10 %⁵³ van het maandelijks pensioenbedrag, behalve indien de schuldenaar instemt met een andere regeling.

Indien de op die manier berekende inhoudingen niet toelaten om de schuld terug te vorderen binnen een termijn van maximaal 60 maanden (5 jaar), stelt de RVP aan de schuldenaar andere manieren voor en vraagt hij het uitdrukkelijk akkoord van de betrokkene. In het geval van weigering wordt de regel van een inhouding van 10 % van het maandbedrag ambtshalve toegepast.

Bovendien beschikt de schuldenaar over de mogelijkheid om binnen de maand na de betekening van de schuld een aanvraag tot verzaking aan de schuld in te dienen. De Raad voor uitbetaling van de voordelen, die speciaal hiertoe werd opgericht, onderzoekt de aanvraag op basis van een verslag over de sociale en materiële toestand van de aanvrager en neemt een discretionaire beslissing, dus zonder mogelijkheid van beroep. In afwachting van deze beslissing wordt de procedure tot terugvordering opgeschort⁵⁴.

De Raad kan zich ook uitspreken over een spreiding van de inhoudingen of over een vermindering, tijdelijk of niet, van de maandelijks inhoudingen (vb. 5 % in de plaats van 10 %).

⁵³ Artikel 1410, § 4 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het gerechtelijk wetboek

⁵⁴ Voor zover de aanvraag tot verzaking bij de Raad werd ingediend binnen de maand na de schuldbetekening.

Conclusie 1

Onze interventie heeft een positief gevolg. De CDVU aanvaardt na onderzoek van het dossier om de maandelijkse inhoudingen te verminderen tot 504 euro. Hierdoor heeft de heer Kolbach 185 euro meer per maand ter beschikking. De terugvordering wordt gespreid over 50 maanden in de plaats van over 37 maanden.

Conclusie 2

Wij stellen ons vragen bij de verschillen inzake terugvordering van een schuld tussen de verschillende pensioenstelsels. Zou het niet gepast zijn om, op het ogenblik dat wij vaststellen dat meer bepaald in de initiatieven die door de politieke overheden genomen worden een wil bestaat om in een zekere mate de regels toepasbaar op verscheidene categorieën van gepensioneerden naar elkaar te laten toegroeien, zich te buigen over de bestaande regels inzake terugvordering van een schuld om te komen tot een zo gelijk mogelijke behandeling van de gepensioneerden die geconfronteerd worden met de harde werkelijkheid van een belangrijke en soms lange terugvordering?

Zonder over te gaan tot de vraag van een volledige gelijkschakeling van de regels in de openbare sector met de meer soepele regels van toepassing in de regeling voor werknemers en zelfstandigen bevelen wij aan de bevoegde autoriteiten aan om de discriminatie weg te werken of tenminste een studie uit te voeren die rekening houdt met bepaalde denkpistes zoals daar zijn het instellen van een maximum percentage dat maandelijks kan ingehouden worden voor alle pensioenstelsels of nog, het openen van het recht voor de gepensioneerden van de openbare sector om een gehele of gedeeltelijke verzaking van de terugvordering van de schuld te vragen.

Deze oplossing of deze studie en zijn conclusies zouden uiteraard met volgende elementen moeten rekening houden.

1. De verschillende juridische aard van de pensioenen in de openbare sector en deze in de privé sector. De pensioenen in de openbare sector worden immers beschouwd als een uitgestelde wedde en worden niet gefinancierd met sociale bijdragen.
2. Het aantal betrokken gevallen zowel in de regeling voor werknemers als in de openbare sector⁵⁵. Het is mogelijk dat het aantal dossiers waarin een aanvraag tot verzaking nodig blijkt in het ene stelsel veel geringer is dan in het andere. De noodzaak van een dergelijk hervorming moet dan ook afgewogen worden. Het is ook mogelijk dat het pensioenbedrag in een bepaald stelsel een snellere aanzuivering van de schuld toelaat.
3. In het kader van een eventuele hervorming is het in om het even welk stelsel ook nodig dat er rekening gehouden wordt met de verplichte onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een instantie bevoegd om aan de terugvordering van een schuld af te zien.

⁵⁵ Volgens de cijfers van de RVP werden er in 2006 in totaal 6.241 schuldnotificaties verstuurd voor een totaal bedrag van 11.741.546,90 euro. Er werden 974 aanvragen tot verzaking ingediend. In totaal werd aan 506.346,75 euro verzaakt. De PDOS verzond in 2006 in totaal 802 schuldnotificaties voor een totaal bedrag van 2.504.086,44 euro.

4. De bepalingen van artikel 22 van de wet van 11 april 1995 tot instelling van het “Handvest” van de sociaal verzekerde dat het volgende voorziet: “(...) § 2. De bevoegde instelling van sociale zekerheid kan, binnen de voorwaarden bepaald door zijn beheerscomité en goedgekeurd door de bevoegde minister, afzien van de terugvordering van het onverschuldigde:
- in behartenswaardige gevallen of categorieën van gevallen mits de schuldenaar te goeder trouw is;
 - wanneer het terug te vorderen bedrag gering is;
 - wanneer blijkt dat de terugvordering onzeker of te duur is vergeleken met het bedrag dat teruggevorderd moet worden.”
5. Het is eventueel aangewezen om inspiratie te zoeken bij de wijze waarop dit probleem in andere regelingen geregeld werd. Bijvoorbeeld in het geval van een schuld inzake tegemoetkomingen aan personen met een handicap werd er het volgende mechanisme gecreëerd. De wet van 27 februari 1987 voorziet dat de Minister die bevoegd is inzake de sociale zekerheid ambtshalve of op vraag van de gehandicapte kan verzaken aan de terugvordering van onverschuldigd betaalde tegemoetkomingen wanneer het om behartigenswaardige gevallen gaat of wanneer het onverschuldigd betaalde bedrag beneden een bepaald bedrag ligt of buiten verhouding staat tot de vermoedelijke procedurekosten⁵⁶.

Nog een ander recent voorbeeld: de verordening die de verzaking aan onverschuldigde bedragen in het kader van de ziekteverzekering regelt werd ingesteld in de loop van 2006⁵⁷. Het Comité van de Dienst voor administratieve controle van het RIZIV werd belast met het onderzoek van de aanvragen tot verzaking ingediend door de sociaal verzekerden via de mutualiteiten. De verzaking kan slechts worden toegestaan wanneer de sociaal verzekerde “te goeder trouw” is en zich in een “behartenswaardige toestand” bevindt (artikel 2). De behartenswaardigheid wordt beoordeeld op basis van het gezinsinkomen (artikel 4).

6. Het nieuwe statuut van de Pensioendienst voor de Overheidssector dat de schoot van het Ministerie van Financiën verlaten heeft en sedert 1 januari 2006 een autonome instelling is geworden. Hierdoor beschikt de PDOS voortaan over meer vrijheid in het beheer van zijn opdracht van algemeen belang.

Onze conclusies volgens de welke er inzake de verzaking aan de terugvordering van onverschuldigde bedragen een verschil is in de behandeling tussen de pensioenstelsels sluiten aan bij de conclusies van het College van de federale ombudsmannen die aan de basis lagen van een algemene aanbeveling (vóór de instelling van de Ombudsdienst Pensioenen).

⁵⁶ Artikel 16, § 8 van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap

⁵⁷ Koninklijk besluit van 24 juli 2006 houdende goedkeuring van de verordening van het Comité van de verzekering voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering tot uitvoering van artikel 22, § 2, a) van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het “Handvest” van de sociaal verzekerde (Belgisch staatsblad van 10 augustus 2006)

In hun Jaarverslag 1999/1 hebben onze collega's vastgesteld dat de toepasselijke wetgeving inzake verzaking aan de terugvordering van een schuld "niet voorziet in de mogelijkheid voor de Administratie der Pensioenen (nu PDOS) om in behartenswaardige gevallen af te zien van de terugvordering". Zij spraken van een "discriminatie of onrechtvaardigheid". De federale ombudsmannen waren van mening: "een wetgevend initiatief zou de ongelijke behandeling van een categorie van gepensioneerden ongedaan maken."⁵⁸

Deze aanbeveling werd in april 2001 hernomen door de Commissie van verzoekschriften van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en maakte tegelijkertijd het voorwerp uit van een wetsvoorstel in augustus 2001⁵⁹. In elk geval werd dit voorstel inmiddels nietig daar het niet tijdig in de bevoegde Commissie werd besproken en vervolgens onderworpen aan de stemming in de Kamer. Ter informatie het voorstel betrof de invoeging van een § 4 in artikel 59 van de wet van 24 december 1976 betreffende de budgettaire voorstellen 1976-1977, gewijzigd door het koninklijk besluit nr. 418 van 16 juli 1986 en gewijzigd door het koninklijk besluit van 21 januari 2007 tot uitvoering van artikel 61 van de wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen. Deze nieuwe paragraaf werd als volgt geformuleerd: "§ 4 bis. Van de terugvordering van de onverschuldigd betaalde pensioenbedragen kan onder door de Koning op voorstel van de Administratie der Pensioenen bepaalde voorwaarden, worden afgezien in behartenswaardige gevallen of categorieën van gevallen en mits de schuldenaar te goeder trouw is."⁶⁰

Welke ook de eventueel weerhouden oplossing wordt, zij zou ook een antwoord moeten vinden op de vraag over de controle van de administratieve beslissingen die de verzaking weigeren.

Immers in de huidige toestand zijn de sociaal verzekerden die een aanvraag tot verzaking kunnen indienen maar aan wie deze verzaking geweigerd wordt niet zeker dat zij de mogelijkheid hebben om beroep aan te tekenen tegen deze weigering en indien zij beroep kunnen aantekenen, blijft de vraag bij welke instantie (Arbeidsrechtbank of Vrederechter?).

Bij het Arbitragehof werden gelijkaardige vragen over deze problematiek ingediend. Op het ogenblik dat wij deze tekst schrijven is de houding van het Arbitragehof nog niet gekend (februari 2007). De vraag zou ook het voorwerp kunnen uitmaken van een geding bij het Europese Hof van de Rechten van de Mens. Het verdrag tot bescherming van de Rechten van de mens en de Fundamentele vrijheden, ondertekend te Rome en goedgekeurd door de wet van 13 mei 1955, bekrachtigt in zijn artikel 6 het recht op een eerlijk proces.

⁵⁸ College van de federale ombudsmannen, Jaarverslag 1999/1, algemene aanbeveling 99/17, p. 127-128

⁵⁹ College van de federale ombudsmannen, Jaarverslag 2002, opvolging algemene aanbeveling 99/17, p. 128

⁶⁰ Kamer van Volksvertegenwoordigers, 50ste zittingsperiode, 2000-2001, document 1397/001, 23 augustus 2001

Inkomsten uit een beroepsactiviteit – Verschillende grensbedragen in de publieke sector en in de regeling voor werknemers – Praktische oplossing bij gebrek aan wettelijke oplossing

Dossier 10969

De feiten

Mevrouw Milcamps geniet een overlevingspensioen in de openbare sector. Zij cumuleert dit pensioen met inkomsten uit een zelfstandige activiteit. Zij respecteert nauwgezet de voorziene inkomstengrenzen. In 2004 moesten haar inkomsten beperkt worden tot 11.874,50 euro per jaar.

Op 1 april 2004 wordt zij 63 jaar. Zij bekommt ambtshalve haar rustpensioen in de regeling voor werknemers en voor zelfstandigen. Zij wordt erover ingelicht dat voor de regeling der werknemers haar inkomsten beperkt moeten worden tot 10.845,34 euro per jaar. Dit is de (verhoogde) toegelaten jaargrens in de regeling voor werknemers en zelfstandigen voor personen die de pensioenleeftijd bereikt hebben. Mevrouw Milcamps maakt zich geen zorgen. Haar inkomsten blijven in het jaar 2004 ver beneden deze grens.

Groot is dan ook haar verbazing wanneer zij in maart 2006 van de PDOS verneemt dat haar inkomsten vanaf april 2004 de toegelaten grens met meer dan 15 % overschreden hebben. Dit heeft tot gevolg dat haar overlevingspensioen vanaf die datum volledig geschorst moet worden en dat zij ongeveer 30.000 euro moet terugbetalen.

Volgens de PDOS ontstond er in april 2004 een nieuwe cumulatietoestand. Zij geniet vanaf die datum niet uitsluitend een overlevingspensioen maar cumuleert dit met rustpensioenen. Omdat zij de pensioenleeftijd in de openbare sector (65 jaar) nog niet bereikt heeft, wordt de toegelaten jaargrens teruggebracht van 11.874,50 euro naar 5.937,26 euro per jaar. Deze grens werd met meer dan 15 % overschreden.

Mevrouw Milcamps is ontredderd en begrijpt niet hoe het mogelijk is dat voor een zelfde jaar en voor dezelfde inkomsten twee verschillende grensbedragen op haar van toepassing zijn. Zij roept de hulp in van de Ombudsman.

Bedenkingen

Helaas is deze situatie niet uniek. Wij hebben in onze jaarverslagen 2004 en 2005 deze bizarre toestand ingevolge een onmiskenbaar gebrek aan harmonisatie tussen de pensioenstelsels inzake cumulatie van een pensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit reeds besproken.

Momenteel treft het verschil in leeftijdsgrens tussen de pensioenstelsels de vrouwelijke gerechtigden die een pensioen uit de openbare sector cumuleren met een pensioen uit de regeling voor werknemers. Zij kunnen bestraft worden ten opzichte van hun collega's die slechts in één stelsel een pensioen genieten. Deze problematiek werd meer gedetailleerd besproken in ons Jaarverslag 2005,

p. 94-99. Wij hebben toen ook onze Aanbeveling uit ons Jaarverslag 2004 geactualiseerd en uitgebreid (Jaarverslag 2005, p.148-149).

Wij stellen echter vast dat onze oproep tot harmonisatie met terugwerkende kracht niet werd gevolgd. In 2009 verdwijnt dit probleem omdat vanaf dan de pensioenleeftijd in de drie grote pensioenstelsels dezelfde wordt.

Conclusie

Net zoals reeds vermeld in ons Jaarverslag 2005 bestond de oplossing voor mevrouw Milcamps erin dat zij haar rustpensioenen verzaakt vanaf 1 april 2004 en dit tot 1 april 2006 (65 jaar).

Op deze manier blijft haar overlevingspensioen in de openbare sector verder cumuleerbaar met inkomsten uit een beroepsactiviteit voor zover deze inkomsten onder de jaargrens blijven die voorzien is in het geval van het uitsluitende genot van overlevingspensioenen. Vanaf april 2006 wordt de toegelaten grens in alle stelsels dezelfde omdat zij dan ook in de openbare sector de pensioenleeftijd bereikt heeft.

Dank zij de voorlopige verzaking aan haar rustpensioenen vermindert haar schuld van 30.000 euro tot zo'n 3.400 euro.

Wij vermelden hier nog het feit dat de PDOS, zich bewust is van het probleem dat zich onder de huidige bepalingen kan stellen en wellicht gevoelig voor de ongewenste effecten ingevolge onze bedenkingen in onze jaarverslagen, ambtshalve aan mevrouw Milcamps meedeelde dat zij er belang bij kon hebben om een aanvraag tot verzaking in te dienen bij de RVP en bij het RSVZ.

Mevrouw Milcamps ging hierop niet onmiddellijk in maar gaf er de voorkeur aan om bij ons om bevestiging te vragen uit vrees dat ook deze optie ongewenste effecten zou kunnen hebben.

Deze vorm van verzaking is nergens in de wet voorzien. Het aanvaarden ervan hangt dan ook af van de evaluatie van het motief door de verschillende administraties. In 2005 stemden de RVP en de PDOS reeds in met dit bijzonder motief. In 2006 konden wij vaststellen dat ook het RVSZ de andere administraties volgt.

Overdracht van bijdragen in het kader van de wet van 5 augustus 1968 – Mededeling van inlichtingen aan de RVP – Terugkerend probleem

Dossier 11165

De feiten

De heer Cortes oefende tussen 1968 en 1976 de functie van aalmoezenier uit. Hij werd bezoldigd als bedienaar van de erediensten. Eind 2003 dient hij op 65 jarige leeftijd zijn pensioenaanvraag in. Hij woont inmiddels in Spanje.

Een jaar later, in september 2004, betekent de RVP die zijn dossier beheert, hem de pensioenbeslissing. Hij heeft geen recht op een pensioen in de regeling voor werknemers daar er geen enkel spoor van een tewerkstelling werd gevonden.

De heer Cortes begrijpt deze beslissing niet en dient een verzoek in bij de Arbeidsrechtbank. Bij het nader onderzoek van dit beroep stelt de RVP vast dat er geen overdracht van bijdragen gevraagd werd aan de PDOS. De RVP doet het nodige begin januari 2005. Na 12 maanden is het onderzoek van het dossier nog steeds niet verder gevorderd.

In juni 2006 heeft de heer Cortes genoeg van de administratieve traagheid en hij wendt zich tot de Ombudsman.

Bedenkingen

Omdat de heer Cortes een beroep indiende bij de rechtbank mogen wij niet op dat voorwerp van de zaak tussen komen bij de RVP (artikel 15 van het koninklijk besluit tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen).

Wij vragen aan de PDOS naar de stand van zaken.

De PDOS bevestigt ons dat hij de aanvraag tot overdracht van bijdragen onderzoekt. Ondanks verschillende herinneringen heeft de bevoegde overheidsdienst nog niet alle noodzakelijke inlichtingen (periodes en wedden) meegedeeld in verband met de loopbaan van de betrokkene als bedienaar van de erediensten.

De PDOS belooft ons om bij de bevoegde administratie aan te dringen. Enkele dagen later zijn alle gegevens beschikbaar. Eind juni 2006 zendt de PDOS het principiële akkoord voor de overdracht naar de RVP.

Conclusie

De RVP zendt aan de heer Cortes een nieuwe beslissing op 26 september 2006. Hij kent hem een rustpensioen toe en in de maand oktober worden de achterstallen voor een bedrag van meer dan 5.600 euro gestort.

De eindbalans is weinig schitterend: de klager heeft ongeveer drie jaren geduld moeten oefenen om zijn rechten op een Belgisch pensioen te laten gelden⁶¹. Bovendien heeft hij hiervoor een beroep bij de rechtbank moeten indienen en een klacht bij de Ombudsman.

Nochtans was het dossier niet zo ingewikkeld, zelfs al moest er een overdracht tussen verschillende stelsels gebeuren.

⁶¹ Wij vestigen hier de aandacht erop dat het feit dat hij zijn aanvraag vanuit het buitenland moest indienen op zich reeds de afloop van het onderzoek kon vertragen.

Het is niet voor het eerst dat wij het in ons Jaarverslag hebben over de problemen met de overdracht van bijdragen van de RVP naar de PDOS of omgekeerd (zie onze Jaarverslagen 2002 p. 49-52, 66-68 en 109-111 en 2005, p. 102-105).

De wet van 5 augustus 1968 tot vaststelling van een zeker verband tussen de pensioenstelsels van de openbare sector en die van de privé-sector voorziet dat elk persoon die geroepen is een pensioen te genieten ten laste van de Openbare Schatkist en die zijn rechten op dit pensioen verliest, geacht wordt aan de pensioenregeling voor werknemers onderworpen geweest te zijn voor de duur van de bezoldigde diensten aanneembaar voor het rustpensioenstelsel waartoe hij heeft behoord.

Hiertoe moet de PDOS aan de RVP de pensioenbijdragen voorzien door de reglementering en met betrekking tot de periode in overheidsdienst overdragen. De PDOS kan dit echter niet doen zolang het departement van tewerkstelling niet alle gegevens betreffende de precieze aanneembare periode en de door de betrokkene ontvangen wedde heeft bezorgd.

In deze ganse procedure is de voornaamste oorzaak van de vertraging gekend: de traagheid waarmee sommige departementen de in hun bezit zijnde inlichtingen bezorgen. Indien de aanvraag tot overdracht gebeurt vóór het onderzoek van het pensioendossier (bv. op initiatief van de betrokkene of bij een aanvraag tot pensioenraming) of zodra het onderzoek wordt opgestart, heeft dit geen gevolgen en zijn de vertragingen in de behandeling van het dossier beperkt.

Indien de aanvraag tot overdracht echter niet meteen gebeurt of helemaal vergeten wordt, zijn de gevolgen ernstiger: laattijdige of foutieve beslissing, beroep bij de rechtbank, ... De aanvrager heeft het hier moeilijk mee. Het gevoel van frustratie of onrechtvaardigheid is des te groter indien hij in het buitenland woont.

Is hier een oplossing voor te vinden? Wij denken aan twee zaken.

Ten eerste, de personen die een gemengde loopbaan hebben (werknemer, zelfstandige, openbare sector) stimuleren om zodra mogelijk een raming van hun pensioen te vragen zodat de noodzaak voor eventuele overdrachten kan vastgesteld worden en dat de procedure nog voor het onderzoek van hun pensioendossier kan opgestart worden. Dit is nog meer aan te raden voor personen die in het buitenland wonen maar hier duikt er een onverwacht struikelblok op (zie Jaarverslag 2006, p. 59).

Ten tweede, indien de procedure niet kon opgestart worden vóór de pensioenaanvraag of het ambtshalve onderzoek is het noodzakelijk dat de pensioendiensten de procedure tot overdracht opstarten van bij de aanvang van het onderzoek van het dossier zodat zo weinig mogelijk tijd verloren gaat. Elke gewonnen maand kan haar nut hebben en voorkomen dat er vertraging optreedt in de beslissing of de uitbetaling.

Wij zijn ervan overtuigd dat de pensioendiensten gevoelig zijn voor onze argumenten. Blijven enkel nog de werkgevers in de openbare sector die ervan moeten overtuigd worden om de gegevens waarover zij als enige beschikken zo snel mogelijk aan de PDOS te bezorgen.

Inmiddels werd de VZW SIGeDIS (Sociale Individuele Gegevens – Données Individuelles Sociales) opgericht. Hierin werken onder andere de RVP en de PDOS samen aan verschillende initiatieven⁶².

Eén van deze initiatieven is de overname van de taak van de vzw CIMIRe, die de individuele rekening beheert in de regeling voor werknemers. Op termijn zal ook het beheer van de loopbaangegevens van de openbare sector verzekerd worden.

Een centrale databank van loopbaangegevens kan wellicht zijn nut bewijzen bij het onderzoek naar de overdracht van bijdragen.

Ook andere projecten in het kader van het digitaal uitwisselen van gegevens tussen de pensioendiensten op het ogenblik van de pensioenaanvraag kunnen bijdragen tot een vlottere afwerking van pensioendossiers, ook in het geval van overdrachten.

Addendum

Enkele dagen na de redactie van deze tekst heeft de RVP de dienstnota 2007/7 van 8 maart 2007 uitgegeven die de gewijzigde regels bevat op het gebied van de overdracht van bijdragen overeenkomstig de wet van 5 augustus 1968. Die wijzigingen vloeien voort uit twee bepalingen in de programmawet van 27 december 2006 (artikelen 294 en 295).

Voortaan (dit wil zeggen met ingang van de bepalingen van de Programmawet, dit is op 8 januari 2007) worden de overdrachten van bijdragen overeenkomstig artikel 1 (RVP naar PDOS) en artikel 8 (PDOS naar RVP) van de wet van 5 augustus 1968 uitgevoerd *ten vroegste op het ogenblik waarop het pensioen effectief en voor de eerste maal ingaat*.

De gevolgen in de praktijk hiervan zijn de volgende.

Indien artikel 1 van toepassing is (RVP naar PDOS), is het *ten vroegste op de datum waarop het pensioen van de overheidssector ingaat dat de overdracht gebeurt*, zowel voor de pensioenen wegens leeftijds grens als voor de pensioenen wegens anciënniteit of wegens lichamelijke ongeschiktheid.

De PDOS mag weliswaar de overdracht vragen van bij het begin van het onderzoek van het dossier van het rust- of overlevingspensioen in de openbare sector. Toch zal de overdracht pas gebeuren door de RVP op het ogenblik dat het pensioen daadwerkelijk ingaat.

Indien artikel 8 van toepassing is (PDOS naar RVP), zal de overdracht door de PDOS *ten vroegste gebeuren op het ogenblik dat het pensioen van de betrokkene effectief en voor de eerste maal in het pensioenstelsel voor werknemers ingaat*.

De overdracht van de bijdragen moet derhalve niet meer uitgevoerd worden als gevolg van een pensioenraming in het kader waarvan er vastgesteld wordt dat de betrokkene zijn recht op een pensioen in de openbare sector verloren heeft.

⁶² Koninklijk besluit tot uitvoering van Titel III, hoofdstuk II van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact, artikel 12

Dit laatste gevolg betekent een spijtige terugval in vergelijking met de vroegere situatie. Dit lijkt ons niet te gaan in de richting van een verbetering van de overdrachtprocedures. Wij zullen hierop later terugkomen.

Loopbaanonderbreking en pensioen in de openbare sector – Vrijwillige bijdragen niet terugbetaalbaar bij het niet in aanmerking nemen van sommige periodes in de berekening van het pensioen

Dossier 11874

De feiten

Mevrouw Taelman werkt als vast benoemd personeelslid in overheidsdienst. Eind 1995 beslist zij om persoonlijke redenen haar loopbaan te onderbreken. Zij neemt loopbaanonderbreking tijdens de periode van 1996 tot en met 2000.

Na het eerste jaar, dat gratis aanneembaar is voor het pensioen, gaat zij de verbintenis aan de vereiste stortingen te verrichten voor de volgende 4 jaar. Zij verricht tijdig alle stortingen.

Zij vraagt haar pensioen op 60 jaar. Wanneer zij eind 2006 de berekening van haar pensioen ontvangt, merkt ze dat de PDOS slechts 38 maanden loopbaanonderbreking in aanmerking neemt voor het pensioen (in plaats van 60 maanden).

Volgens haar vertegenwoordigen de 22 maanden die niet in aanmerking genomen worden een bedrag van 5.000 euro dat zij totaal overbodig aan de overheid heeft gestort. Zij vraagt of dit bedrag haar kan teruggestort worden.

Bedenkingen

De periodes van loopbaanonderbreking of van verminderde prestaties zijn samen met andere periodes die met dienstactiviteit gelijkgesteld zijn voor het recht en de berekening van het pensioen, slechts aanneembaar ten belope van 20 % van de totale duur der diensten en perioden (met uitzondering van de bovenbedoelde periodes) die in aanmerking komen voor de berekening van het pensioen⁶³.

De eerste 12 maanden loopbaanonderbreking of vermindering van de arbeidsprestaties zijn voor het pensioen gratis aanneembaar. Opdat andere periodes aanneembaar zouden kunnen zijn voor het pensioen moet de betrokkene een verbintenis aangaan dat hij de voorziene bijdragen zal betalen en

⁶³ Koninklijk besluit nr. 442 van 14 augustus 1986 betreffende de weerslag van sommige administratieve toestanden op de pensioenen van de personeelsleden van de overheidsdiensten, artikel 3. Dit artikel 3 werd grondig gewijzigd door het koninklijk besluit van 14 juni 2001 tot uitvoering van artikel 168 van de wet van 12 augustus 2000 houdende sociale, budgettaire en andere bepalingen. Deze wijzigingen hebben echter geen uitwerking in het geval van mevrouw Taelman.

deze bijdragen ook daadwerkelijk binnen de voorziene periode betalen. In elk geval is de aanneembaarheid voor het pensioen van periodes van loopbaanonderbreking of van vermindering van de arbeidsprestaties beperkt tot maximaal 60 maanden⁶⁴.

De PDOS is zich er bewust van dat vele betrokkenen zich afvragen of zij er belang bij hebben om periodes van loopbaanonderbreking te valideren voor het pensioen. Aangezien er met veel factoren rekening moet gehouden worden, is het niet mogelijk om hierop een duidelijk antwoord te geven.

Zo moet er onder andere rekening gehouden worden met de bovengenoemde 20 % grens en met de toepassing van het relatief maximum van 3/4 van de wedde die gebruikt wordt tot vaststelling van het pensioen.

De betrokkene moet zelf kunnen inschatten of hij er belang bij heeft om persoonlijke bijdragen te betalen om periodes van loopbaanonderbreking te valideren. Hij moet hierbij rekening houden met:

- de verschillende administratieve standen waarin hij reeds geplaatst werd;
- de duur van de voorbije loopbaan en van de prestaties die hij nog zal verrichten;
- de beperkingen voorzien door de verschillende bepalingen.

Een ander element dat een rol kan spelen is het onmiddellijke fiscale voordeel dat de betrokkene geniet indien hij bijdragen stort. Overigens kan de validatie van periodes van loopbaanonderbreking nuttig zijn om het minimum aantal jaren te bereiken vereist om recht te krijgen op een pensioen in de openbare sector⁶⁵.

Conclusie

Bij het onderzoek van het dossier van mevrouw Taelman stelde de PDOS vast dat zij 190 maanden dienst telde die in aanmerking komen voor het pensioen. Bijgevolg moest de periode van loopbaanonderbreking die aanneembaar is voor het pensioen beperkt worden tot 20 % van deze diensten, of 38 maanden.

De PDOS heeft de toepasselijke wetgeving correct toegepast. Er bestaat geen enkele wettelijke bepaling die de terugbetaling van onnuttig gestorte bijdragen toelaat. De PDOS kan dan ook niet ingaan op de vraag om terugbetaling van deze bijdragen.

Wij formuleerden een aanbeveling in ons Jaarverslag 2000 betreffende de bijdragen betaald tot regularisatie van studieperiodes in de regeling voor werknemers⁶⁶.

⁶⁴ Koninklijk besluit nr. 442 van 14 augustus 1986, artikel 2 bis

⁶⁵ De ambtenaar die zijn diensten beëindigd na 31 december 1976 en die diensten of periodes kan laten gelden van na deze datum moet tenminste 5 voor het pensioen aanneembare dienstjaren tellen om recht te openen op een pensioen in de openbare sector (zie onze Officiële aanbeveling p. 187)

⁶⁶ Jaarverslag 2000, Algemene aanbeveling 2000/1, p. 57-60

Tijdens de zitting 2004–2005 stelde een senator aan de Minister van Pensioenen volgende schriftelijke vraag: “Geachte Minister, wenst u de mogelijkheid te onderzoeken om aan de verzoekers het saldo van hun overbodig betaalde bijdragen (eventueel inclusief de door hen betaalde intresten) terug te storten, eventueel vermeerderd met de wettelijke intresten verrekend op de periode tussen stortings- en terugbetalingsdatum?”

Wat de openbare sector betreft, antwoordde de Minister “... de aangehaalde problematiek beperkt zich tot de persoonlijke bijdragen die betaald worden in het kader van de validering van perioden van loopbaanonderbreking. Het kan gebeuren dat dergelijke perioden uiteindelijk niet in aanmerking genomen worden voor de pensioenberekening wegens leeftijd of anciënniteit door de toepassing van het relatief plafond van 3/4 van de gemiddelde wedde die gebruikt wordt voor de pensioenberekening of door de toepassing van de beperkingen bepaald in het koninklijk besluit nr. 442 van 14 augustus 1986 betreffende de weerslag van sommige administratieve toestanden op de pensioenen van de personeelsleden van de overheidsdiensten. Een terugbetaling van deze bijdragen kan evenwel niet overwogen worden in een repartitiestelsel waar ze toegewezen worden aan de solidariteit, temeer daar deze perioden meegeteld hadden kunnen worden voor een rustpensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid of voor een aan zijn langstlevende echtgenoot toegekend overlevingspensioen.”⁶⁷

Niettegenstaande het hierboven aangehaalde standpunt van de Minister en ondanks de bijzondere situatie eigen aan de openbare sector (de bijdragen worden gestort aan het Fonds voor overlevingspensioenen ter financiering van deze pensioenen), suggereert de Ombudsman aan de bevoegde overheden een eventuele aanpassing van de wetteksten te bestuderen zodat het mogelijk wordt om de vrijwillige bijdragen gestort in het kader van de loopbaanonderbreking (of vermindering van de arbeidsprestaties) in de openbare sector, geheel of gedeeltelijk terug te betalen wanneer blijkt dat ondanks deze stortingen de periodes van loopbaanonderbreking (of vermindering van de arbeidsprestaties) niet in aanmerking genomen worden voor het pensioen.

Overdracht van bijdragen in beide richtingen tussen de openbare sector en de regeling voor werknemers – Gebrekkige uitwisseling van informatie tussen de RVP en de PDOS – Vijftien jaren niet in aanmerking genomen in de loopbaan als werknemer

Dossier 11898

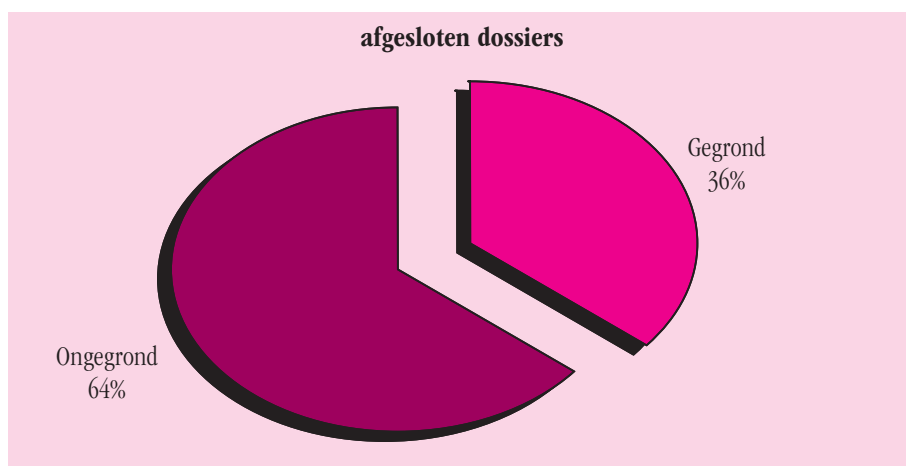
Zie deel De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

⁶⁷ Vr. en Antw., Senaat, gewone zitting 2004-2005, Vraag nr. 3-1746 van mevrouw De Schampelaere van 22 november 2004 (N) “Pensioenen – Eenheid van loopbaan – Regularisatie – Terugbetaling van de regularisatiebijdragen”, p. 2377

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Deze pensioendienst kent het pensioenrecht toe aan gewezen zelfstandigen. Zoals hoger vermeld, verzekert de Rijksdienst voor Pensioenen de betaling van de pensioenen van de zelfstandigen.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Vervroegd pensioen met of zonder vermindering – Belang van correcte en tijdige informatie

Dossier 10893

De feiten

De heer Arnaud doet in februari 2005 zijn aanvraag tot het bekomen van een vervroegd pensioen als zelfstandige vanaf 1 januari 2006. Op die datum is hij nog 64 jaar. Hij bereikt de pensioenleeftijd (65 jaar) pas in juli 2006.

Hij bewijst een zelfstandige activiteit gedurende 45 jaren, met name van 1 januari 1961 tot 31 december 2005.

In de loop van februari 2005 belt hij naar het RSVZ met de vraag of hij zijn pensioen kan bekomen zonder vermindering wegens vervroeging. Zijn vraag wordt mondeling bevestigend beantwoord.

Op basis van deze inlichtingen bereidt de heer Arnaud alles voor om zijn zelfstandige activiteit stop te zetten op 31 december 2005.

Op 24 november 2005, dus een maand vóór zijn pensionering, ontvangt hij een brief van het RSVZ die hem ten zeerste verwondert. In tegenstelling met de inlichtingen die hem voordien waren meegedeeld, kondigt men hem aan dat zijn pensioen met 5 % zal verminderd worden indien hij met pensioen gaat op 1 januari 2006. Zijn pensioen zal niet verminderd worden indien hij wacht tot 1 augustus 2006, eerste van de maand volgend op zijn 65ste verjaardag.

Het RSVZ vraagt hem naar zijn definitieve beslissing inzake de ingangsdatum van zijn pensioen, januari of augustus 2006.

Omdat de heer Arnaud niet wil dat zijn rustpensioen levenslang verminderd wordt, kiest hij ervoor om op 1 augustus 2006 met pensioen te gaan. Het RSVZ betekent hem de beslissing op 5 december 2005.

Het was voor hem dan echter al te laat om alle voorbereidingen om zijn activiteit te stoppen op 1 januari 2006 af te blazen. Wanneer hij onze interventie vraagt in april 2006 heeft hij sedert januari 2006 geen enkel inkomen meer.

Bedenkingen

De voorwaarden die moeten vervuld zijn om enerzijds een vervroegd pensioen te bekomen in de regeling voor zelfstandigen en anderzijds om dit pensioen zonder vermindering te verkrijgen zijn opgenomen in het koninklijk besluit van 30 januari 1997⁶⁸.

Artikel 3 somt de jaren op die al dan niet in aanmerking komen voor de opening van het recht op het vervroegde pensioen. Er wordt onder andere bepaald dat de met een periode van activiteit gelijkgestelde studieperiodes niet in aanmerking komen voor het recht op het vervroegd pensioen.

Artikel 3 ter⁶⁹ bepaalt dat de vermindering voor vervroeging niet wordt toegepast indien het pensioen voor de eerste maal ingaat ten vroegste op 1 januari 2003 en de betrokkene een loopbaan bewijst van 45 kalenderjaren die het recht op het pensioen openen in de zin van § 3.

De loopbaan van de heer Arnaud bestaat uit 5 jaren studie, gelijkgesteld met een periode van activiteit (1961 – 1965) en 40 jaren werkelijke zelfstandige activiteit (1966 – 2005).

⁶⁸ Koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, § 1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese en monetaire Unie (Belgisch Staatsblad van 6 maart 1997)

⁶⁹ Artikel ingevoegd door artikel 38 van de programmawet van 24 december 2002 met uitwerking vanaf 1 januari 2003

Bijgevolg kan hij in toepassing van de bovengenoemde bepalingen zijn vervroegde pensioen niet zonder vermindering bekomen. Hij telt immers slechts 40 jaren zelfstandige activiteit in de zin van § 3 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997.

Conclusie

De beslissing van het RSVZ van 5 december 2005 is in overeenstemming met de reglementering en met de wensen van de heer Arnaud.

Door het feit dat de correcte informatie hem slechts laattijdig bereikte, had hij niet meer de mogelijkheid om de stopzetting van zijn activiteit te verschuiven naar een latere datum.

Om de periode van 7 maanden tussen de stopzetting van zijn activiteit en de ingangsdatum van zijn pensioen te overbruggen heeft hij gevraagd om deze periode te erkennen als een periode van ziekte of invaliditeit gelijkgesteld met een periode van activiteit.

De Dienst verplichtingen van het RSVZ heeft hem op 28 april 2006 een positief antwoord verstrekt. Hierdoor kon de heer Arnaud genieten van een vervangingsinkomen in afwachting van zijn pensioen.

Eind goed al goed? Blijft nog het feit dat de pensioendienst te kort geschoten is op het gebied van de informatieverstrekking (eerst een foutieve informatie, nadien een correcte maar laattijdige informatie). Dit had voor de heer Arnaud echt wel verkeerd kunnen uitdraaien. De schade had in een ander geval veel groter kunnen zijn.

Wij willen geen afbreuk doen aan het initiatief van het RSVZ om de heer Arnaud in extremis in te lichten over de gevolgen van zijn keuze van de ingangsdatum van zijn pensioen.

Toch willen wij eens te meer aandringen op het belang van een correcte en vooral tijdige informatie.

Wij zijn ons ervan bewust dat de behandeling van een pensioendossier in het algemeen meerdere maanden kan vergen. De gepensioneerde heeft daarentegen ook een zekere tijd nodig om zijn pensioen onder de best mogelijke voorwaarden te kunnen voorbereiden.

Daarom is het in het geval van een aanvraag tot het bekomen van een vervroegd pensioen van primordiaal belang dat de gepensioneerde zo vlug mogelijk en het liefste vanaf het begin van het onderzoek van zijn dossier, correcte en volledige informatie ontvangt over zijn rechten op een eventueel vervroegd pensioen en over de vermindering die al dan niet zal toegepast worden.

Polyvalentie van de aanvraag – Pensioenrechten in de regeling voor zelfstandigen niet onderzocht door vergetelheid van de RVP – Overlevingspensioen door het RSVZ toegekend met terugwerkende kracht tot de oorspronkelijke ingangsdatum

Dossier 11466

De feiten

Sedert oktober 1993 geniet mevrouw Herteleer een rust- en een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers. In 2006 bedraagt haar pensioen een beetje meer dan 640 euro.

Zij vindt dit bedrag toch echt wel te laag en vraagt in april 2006 een herziening van haar pensioenrechten.

Op 10 augustus 2006 betekent het RSVZ haar een beslissing waarbij haar vanaf 1 mei 2006 een overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen wordt toegekend. Dit pensioen gaat in de eerste van de maand volgend op haar aanvraag tot herziening.

Mevrouw Herteleer verbaast zich erover dat haar overlevingspensioen als zelfstandige niet op dezelfde datum ingaat als haar overlevingspensioen in de regeling voor werknemers. Zij veronderstelt dat er vroeger een fout gemaakt werd in haar dossier. In dat geval wenst zij haar overlevingspensioen met terugwerkende kracht te ontvangen.

Het RSVZ blijft echter bij het ingenomen standpunt.

Bedenkingen

Zowel in de regeling voor werknemers als in deze voor zelfstandigen werd voorzien dat een geldige aanvraag in het één of andere stelsel geldt als aanvraag in het andere stelsel op voorwaarde dat in de aanvraag melding gemaakt werd van de beroepsactiviteit in het andere stelsel of dat er tijdens het onderzoek van de aanvraag een dergelijke tewerkstelling blijkt.

De polyvalentie van de aanvraag geldt enerzijds tussen het stelsel der werknemers en zelfstandigen en anderzijds het stelsel in de openbare sector. Een aanvraag ingediend in de openbare sector geldt als aanvraag in de regeling voor werknemers of zelfstandigen op voorwaarde dat de betrokkene een pensioenaanvraag indient in deze stelsels binnen de zes maanden na de betekening van de definitieve beslissing in de openbare sector. In de regeling voor werknemers en zelfstandigen is een gelijkaardige bepaling opgenomen.

In het dossier van mevrouw Herteleer stelden wij het volgende vast:

- de aanvraag ingediend door mevrouw Herteleer op 1 februari 1993 vermeldt duidelijk dat haar echtgenoot een beroepsactiviteit uitoefende als werknemer en als zelfstandige;
- de RVP heeft bij de behandeling van het dossier deze gegevens niet aan het RSVZ bezorgd;
- de RVP heeft geen enkel bijkomend onderzoek verricht naar de loopbaan van de overleden echtgenoot.

In de loop van juli 2006 heeft de RVP alle beschikbare inlichtingen over het vroegere dossier aan het RSVZ bezorgd.

Ondanks alles besliste het RSVZ om de ingangsdatum van het overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen vast te stellen op 1 mei 2006.

Conclusie

Wij vragen aan het RSVZ om het dossier van mevrouw Herteleer opnieuw te onderzoeken rekening houdende met enerzijds de principes van de polyvalentie en anderzijds met de elementen uit het dossier.

De betrokkene bekommt uiteindelijk genoegdoening. Op 2 februari 2007 betekent het RSVZ haar een nieuwe beslissing waarbij haar een overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen wordt toegekend vanaf 1 oktober 1993. Het RSVZ geeft onmiddellijk de opdracht tot betaling door aan de RVP.

Wij merken op dat de achterstallen, in toepassing van de in voege zijnde wettelijke bepalingen, beperkt zullen worden tot de verschuldigde bedragen van de laatste tien jaar (1997-2007).

Uitoefening van een toegelaten of niet toegelaten zelfstandige activiteit – Werknemerspensioen verminderd, na onderzoek hersteld

Dossier 11025

De feiten

Eind maart 2006 zendt de RVP aan de heer Possoz een afrekening van zijn pensioen. Hij stelt vast dat zijn pensioen met 100 euro per maand verminderd werd.

Hij begrijpt er niets van. Hij is al meer dan 20 jaar gepensioneerd en hij heeft geen enkele wijzigende beslissing van de RVP ontvangen.

Hij vraagt aan de Ombudsman hem te helpen bij het vinden van een verklaring.

Bedenkingen

Om de toestand van de heer Possoz beter te begrijpen, moeten wij teruggaan naar de ingangsdatum van zijn pensioen in 1985.

In die tijd oefende de heer Possoz een zelfstandige activiteit uit als bestuurder. Hij heeft zijn rustpensioen als werknemer bekomen vanaf 1 mei 1985. Het RSVZ heeft hem echter geen rustpensioen als zelfstandige toegekend. Het RSVZ ging ervan uit dat hij zijn activiteit verder zette.

Er is iets niet helemaal correct van bij het begin. Daar hij geen recht had op zijn pensioen als zelfstandige, hoe kon hij dan recht hebben op zijn pensioen als werknemer?

Noch de RVP, noch het RSVZ heeft deze anomalie vastgesteld. Alles bleef op zijn beloop.

Jaren later in 2005 neemt de heer Possoz contact op met het RSVZ in verband met zijn rechten op een pensioen als zelfstandige.

Het RSVZ vraagt hem om een Model 74 in te vullen (verklaring van stopzetting van activiteit). Betrokkene doet dit onmiddellijk en vermeldt als einddatum van zijn activiteit 13 september 1999, datum waarop hij zijn ontslag gaf als bestuurder.

Op basis van deze verklaring kent het RSVZ hem een rustpensioen als zelfstandige toe vanaf 1 oktober 1999.

Het opgegeven motief tot in betalingstelling van het pensioen als zelfstandige, “stopzetting van een beroepsactiviteit”, trekt in november 2005 de aandacht van de RVP.

Hij heropent het dossier in de regeling voor werknemers.

De RVP gaat ervan uit, zonder enig verder onderzoek, dat de inkomsten uit de beroepsactiviteit uitgeoefend vóór 1 oktober 1999 de toegelaten jaargrenzen overschreden. Hij neemt een bewarende maatregel en vermindert het pensioen vanaf april 2006 tot het vermoedelijk verschuldigde bedrag.

Waarom werd het pensioen zo drastisch verminderd (meer dan 100 euro per maand)? De huidige wetgeving die de bepalingen van toepassing in 1985 vervangt, zou het verlies van sommige voordelen voor de gepensioneerde tot gevolg hebben, zoals daar zijn de toegevoegde jaren toegekend aan de pensioenen berekend op basis van een loopbaan van tenminste 2/3 van een volledige loopbaan en het bedrag van het gewaarborgd minimum in de regeling voor werknemers.

Alvorens de berekening van het pensioen te herzien, diende men echter zeker te zijn van twee zaken: de datum kennen van de werkelijke stopzetting van elke bezoldigde beroepsactiviteit en voor de periode gelegen voor deze stopzetting weten of de bezoldiging de toegelaten grenzen overschreden heeft of niet.

Op ons aandringen geven zowel de RVP als het RSVZ toe dat een bijkomend onderzoek naar de inkomsten voor de jaren 1985 tot 1999 noodzakelijk is.

De bewijskrachtige inlichtingen worden bij verschillende bronnen opgevraagd, meer bepaald bij de Sociale verzekeringskassen waarbij betrokkene was aangesloten en bij de Controle der belastingen.

Het geheel van documenten wordt aan het RSVZ bezorgd. Na onderzoek beslist het RSVZ dat het pensioen van de heer Possoz in feite betaalbaar was sedert 1 mei 1985. De inkomsten uit de zelfstandige activiteit (bezoldigd en daarna onbezoldigd) hadden nooit de toegelaten jaargrenzen overschreden.

Conclusie 1

Onmiddellijk na het afsluiten van het onderzoek heeft het RSVZ het pensioen met terugwerkende kracht toegekend. Rekening houdende met de wettelijke bepalingen inzake verjaring werd deze terugwerking beperkt tot 10 jaar. De ingangsdatum van het pensioen werd bijgevolg vastgesteld op 1 augustus 1996 (in de plaats van 1 oktober 1999).

Het RSVZ brengt gelijktijdig de RVP op de hoogte van de nieuwe situatie. De RVP betekent in juli 2006 de beslissing waarin de oorspronkelijke rechten in de regeling voor werknemers worden bevestigd.

Conclusie 2

In het raam van een ambitieus programma inzake administratieve vereenvoudiging heeft de Minister van Pensioenen op 1 januari 2006 beslist tot het afschaffen van de verplichte voorafgaande verklaring van een beroepsactiviteit voor elke gerechtigde op een pensioen in de regeling voor werknemers of als ambtenaar die 65 jaar is⁷⁰.

In de regeling voor werknemers en in deze voor de openbare sector is geen voorafgaande aangifte meer nodig voor de gepensioneerden die de volle leeftijd van 65 jaar bereikt hebben, met uitzondering van het jaar waarin het pensioen ingaat.

Voor deze gepensioneerden gebeurt de controle van de toegelaten beroepsactiviteit op basis van een elektronische uitwisseling tussen verschillende gegevensbanken. De eerste uitwisseling inzake inkomsten uit een beroepsactiviteit voor het jaar 2006 is voorzien voor midden 2007.

De Minister kondigde aan dat in een volgende fase de afschaffing van de voorafgaande verklaring zou kunnen uitgebreid worden tot de personen die een pensioen genieten en die de leeftijd van 65 jaar nog niet bereikten⁷¹.

Er is echter nog geen enkele wettelijke bepaling in die zin in de regeling voor zelfstandigen. Zij blijven dan ook onderworpen aan de voorafgaande verklaring van een beroepsbezigheid. Het RSVZ is op dit ogenblik, om materiële en technische redenen, niet in staat om een controle van de beroepinkomsten via een elektronische uitwisseling van gegevens uit te voeren. Het grote obstakel is hier het ontbreken van een centrale gegevensbank⁷² waarin zich alle gegevens betreffende de loopbaan van actieve zelfstandigen bevinden. Deze gegevens worden op dit ogenblik beheerd door de sociale verzekeringskassen wiens bestanden nog niet met elkaar verbonden zijn op dit punt.

⁷⁰ Koninklijk besluit van 11 juli 2006 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers (Belgisch Staatsblad van 7 augustus 2006) en koninklijk besluit van 13 december 2006 tot wijziging van de wet van 5 april 1994 houdende regeling van de cumulatie van pensioenen van de openbare sector met inkomsten voortvloeiend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit of met een vervangingsinkomen (Belgisch Staatsblad van 22 december 2006)

⁷¹ Vr. en Ant., Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting 2006-2007, vraag nr. 171 van mevrouw Annemie Turtelboom van 6 juli 2005 (N), "Gepensioneerden die bijverdienen. – Vereenvoudigde administratieve procedure.", p. 27845 - 27846

⁷² Zie ook onze besprekingen over het project "SIGeDIS", p. 139.

Problemen gelijkaardig aan deze van de heer Possoz kunnen dus nog steeds opduiken.

Gemengde loopbaan – Vonnis uitgevoerd door de RVP maar niet tegenstelbaar aan het RVSZ – Oplossing in overeenstemming met de billijkheid

Dossier 9203

De feiten

De heer Charpentier heeft een rustpensioen voor een gemengde loopbaan (werknemer en zelfstandige) sedert 1993. In de loop van 2002 krijgt hij beslissingen die zijn pensioen schorsen wegens de cumulatie met niet toegelaten inkomsten uit een zelfstandige activiteit.

Volgens de beslissing van het RSVZ is zijn pensioen niet betaalbaar van 1 januari tot 31 maart 1998. De afrekening van de RVP van 24 mei 2002 vermeldt een schuld van 596,79 euro als teveel betaalde bedragen voor zijn pensioen in de regeling voor zelfstandigen. De beslissing van de RVP van 18 september 2002 die in dezelfde lijn ligt als deze van het RSVZ vermeldt een schuld in de regeling voor werknemers van 1.188,85 euro.

De heer Charpentier heeft deze laatste beslissing betwist voor de Arbeidsrechtbank. Hij heeft geen verzoek ingediend tegen de vroegere beslissing van het RSVZ. De rechter doet dan ook enkel uitspraak over de RVP.

Het vonnis van 3 november 2004 verklaart het verzoek ontvankelijk en gegrond. De RVP werd veroordeeld om de op basis van de beslissing van 18 september 2002 ingehouden sommen terug te betalen. De RVP is niet in beroep gegaan.

Inmiddels had de heer Charpentier een verzaking aan de terugvordering van het saldo, 830,72 euro, bekomen van de Raad voor uitbetaling van de voordelen.

In het stelsel voor werknemers moest nog 710,29 euro terugbetaald worden, in het stelsel der zelfstandigen 120,43 euro. Dit betekent dat er door de RVP reeds respectievelijk 478,56 euro en 476,36 euro waren ingevorderd.

In uitvoering van het vonnis heeft de RVP in januari 2005 de sommen die ingehouden waren op het pensioen als werknemer terugbetaald. Het bedrag ingehouden op het pensioen als zelfstandige werd niet terugbetaald.

De heer Charpentier was uiteraard verbaasd over dit verschil in behandeling en vraagt inlichtingen aan beide pensioendiensten.

Hij ontvangt kort samengevat volgende antwoorden. De RVP voert het vonnis van de rechtbank als dusdanig uit maar kan niet meer doen zonder de toestemming van het RSVZ. Het RSVZ bevestigt de

vroegere beslissing en werpt op dat hij in deze niet werd opgeroepen en dus niet werd veroordeeld door het vonnis dat in rechte enkel de RVP betreft.

De heer Charpentier doet beroep op onze bemiddeling om tot een oplossing te komen.

Bedenkingen

Juridisch gezien is de situatie van de heer Charpentier volledig correct. Vragen stellen zich bij de billijkheid ervan.

Onze interventie heeft geleid tot een grondig nieuw onderzoek van de verschillende elementen uit het dossier. In juni 2006 heeft het RSVZ ons de besluiten van dit onderzoek bezorgd.

Vooreerst wijzigde hij zijn standpunt ten aanzien van het vonnis niet. Omdat hij niet betrokken werd in deze zaak bleef het RSVZ menen dat het vonnis hem niet tegenstelbaar is. Bijgevolg werd zijn beslissing om het pensioen te schorsen van 1 januari tot 31 maart 1998 behouden.

Wat betreft de terugvordering van de onterecht ontvangen bedragen voor die periode meende het RSVZ dat betrokkene de gevolgen op zijn pensioen niet kon kennen van de fiscale herziening van 2000 voor de inkomsten uit 1998. Bijgevolg kan men hem niet ten laste leggen dat hij het RSVZ destijds niet heeft ingelicht over de nieuwe situatie.

Het RSVZ meende dan ook dat de in 2002 aan de RVP voorgestelde verjaringstermijn van 5 jaar kon teruggebracht worden tot de gewone termijn van 6 maanden.

Dit betekent concreet dat de onverschuldigd ontvangen sommen in toepassing van de beslissing van 8 april 2002 niet meer kunnen teruggevorderd worden.

Conclusie

Nadat de RVP, in september 2006, de informatie over de nieuwe termijn van 6 maanden ontvangen heeft, heeft hij de toestand van de heer Charpentier geregulariseerd. De som van 476,36 euro werd hem onmiddellijk terugbetaald.

Een dergelijk dossier is interessant op volgende drie punten.

Ten eerste. De uitoefening van een niet toegelaten beroepsactiviteit leidt in het geval van een gemengde loopbaan tot schuldnotificaties die op een verschillende datum worden betekend. Ook de uitvoering van de herzieningen kan op een andere datum gebeuren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de betrokkenen die niet kunnen instemmen met de genomen beslissingen niet weten tegen welke beslissing en tegen welke instelling zij precies een verzoek bij de rechtbank moeten indienen.

De heer Charpentier was ervan overtuigd dat door het indienen van een beroep tegen de RVP dit ook geldig was tegen het RSVZ daar de RVP het uitbetalingsorganisme is voor beide pensioenen (werknemer en zelfstandige).

Het is onbetwistbaar dat het RSVZ niet gehouden is door een vonnis uitgesproken tegen de RVP. Deze ontegenstelbaarheid vloeit voort uit het fundamentele principe van het gezag van gewijsde.

De Ombudsman heeft in dit geval het probleem vanuit een andere hoek aangepakt om uiteindelijk te komen tot een billijke oplossing.

Deze volgt na een grondige analyse van de dossiers en een geduldig gevoerde discussie met de betrokken pensioendiensten⁷³.

Ten tweede. Rekening houdende met het feit dat de RVP zowel de pensioenen van de werknemers als deze van de zelfstandigen uitbetaalt, zien wij dat het moeilijk kan zijn voor de gepensioneerde om in voorkomend geval te weten dat hij niet alleen een zaak moet aanspannen tegen de RVP maar ook tegen het RSVZ. Langs de kant van de pensioendiensten is de informatie niet beter verspreidt. Het gebeurt dat een pensioendienst niet op de hoogte is van een beroep dat tegen een beslissing van de andere dienst werd ingediend. Nochtans, kan een dergelijk beroep eventueel een door de andere instelling gestelde administratieve handeling betrekken. Dit zou vrij gemakkelijk kunnen vermeden worden door een beter overleg tussen de juridische diensten van de verschillende betrokken organismen of door het instellen van een systeem dat de pensioendiensten ertoe verplicht om elkaar in te lichten over de hangende geschillen die een invloed zouden kunnen hebben op één of meerdere andere stelsels.

Ten derde. Het belang van de keuze van de verjaringstermijn door de pensioendiensten wordt hier nogmaals onderstreept. In dit geval leidt het onderzoek met een tussentijd van enkele jaren tot twee verschillende conclusies, de eerste keer tot de toepassing van de vijfjaarlijkse verjaring (termijn die toen toepasselijk was) en nu tot de (verantwoorde) toepassing van de zesmaandelijks verjaring.

Wij ontkennen niet dat het beslissen over de “goede trouw” zeer delicaat is en dat de keuze van de optie geen exacte wetenschap is. Wij vinden dit een reden te meer om de beslissing zo objectief mogelijk te nemen met andere woorden een beslissing die zo dicht mogelijk aanleunt bij de feiten uit het dossier.

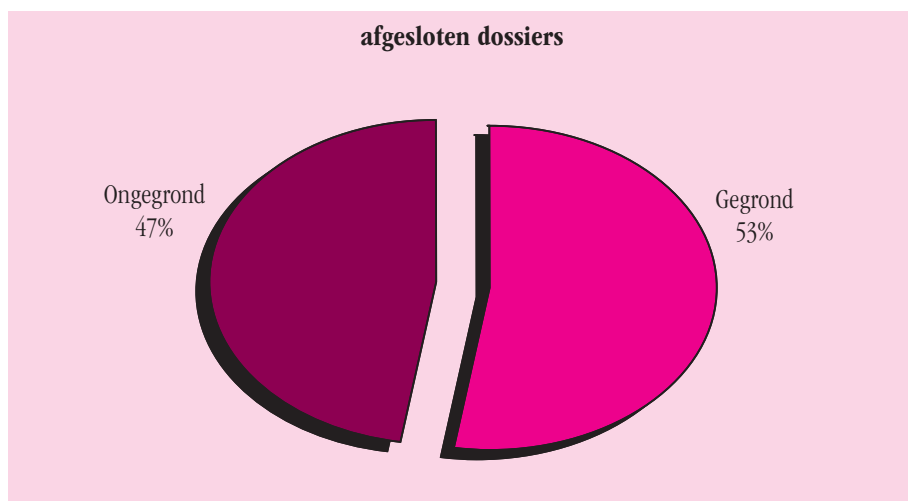
Wij zien hier een mogelijke verbetering door het opmaken, in overleg tussen de pensioendiensten, van een lijst met criteria die zouden gebruikt kunnen worden om te komen tot een zo uniform mogelijke beslissing over de toe te passen verjaringstermijn. Deze discussie zou ook kunnen gebruikt worden om de notie van administratieve vergissing (nu nog vaak te vaag) en de gevolgen hiervan strikter te definiëren. Wij stellen binnenkort aan het RSVZ en de RVP voor om hierover na te denken.

⁷³ Wij merken hier op dat het RSVZ zelf is dat de betrokkene aangeraden heeft om met ons contact op te nemen.

De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

Deze pensioendienst betaalt de pensioenen uit, beheerd door de Pensioendienst voor de Overheidssector.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Betaling via de Rekenplichtige der geschillen – Maandelijks levensbewijs – Regelmaat in de betalingen – Administratieve vereenvoudiging – Opvolging Jaarverslag 2005

Dossiers 11494 – 12244 – en andere

De feiten

Net zoals in de vorige jaren werden wij ook in 2006 geconfronteerd met klachten van gepensioneerden die verplicht zijn om maandelijks een levensbewijs te bezorgen om de betaling van hun pensioen op een rekening te kunnen bekomen. Velen betreuren de zware administratieve procedure en de vertraging in de betaling die hierop kan volgen.

Bedenkingen

In meerdere Jaarverslagen⁷⁴ vestigden wij reeds de aandacht op de betaling van het pensioen via de Rekenplichtige en de verplichting om maandelijks een levensbewijs in te dienen.

⁷⁴ Zie Jaarverslag 1999, 132-136; 2000, p. 145-149; 2004, p. 1223-124 en 2005, 113-114

Het betreft hier meer bepaald de maandelijks betalingen aan gepensioneerden die in het buitenland wonen en op een buitenlandse rekening betaald worden⁷⁵, en de betalingen in België in de handen van een mandataris of wanneer een gedeelte van het pensioen aan een schuldeiser moet betaald worden (beslag, onderhoudsgeld, ...).

Deze verplichting houdt verband met de persoonlijke verantwoordelijkheid van de Rekenplichtige ten aanzien van eventueel ten onrechte verrichte betalingen.

Om aan dit probleem te verhelpen, werd actief naar een oplossing gezocht. Nadat andere mogelijkheden weinig bevredigend waren⁷⁶, werd voor de gepensioneerden die in België verblijven een procedure uitgewerkt waarbij er een automatische controle van het Rijksregister gebeurt.

De Rekenplichtige vroeg aan de Minister van Financiën om hem te ontslaan van zijn persoonlijke verantwoordelijkheid in het geval van een onverschuldigde betaling indien hij kon aantonen dat er een voorafgaande raadpleging van het Rijksregister gebeurde.

Conclusie

In 2006 heeft de Minister van Financiën positief gereageerd op deze vraag.

Sindsdien werkt de Rekenplichtige, in het kader van de administratieve vereenvoudiging, aan een procedure waarbij de gepensioneerden geen levensbewijs meer zouden moeten toesturen.

Begin 2007 bevestigde de Rekenplichtige ons dat deze nieuwe procedure in de loop van dit jaar zou kunnen in werking treden. Hij zal elke betrokken gepensioneerde hiervan op de hoogte brengen.

Deze gevoelige verbetering van de dienstverlening blijft uiteraard om nogal evidente redenen beperkt tot de gepensioneerden die in België wonen.

Toch nog twee opmerkingen in verband met de regelmaat in de betalingen en de datum waarop de levensbewijzen moeten gedateerd zijn.

De inwerkingtreding van artikel 12 van de programmawet van 11 juli 2005 op 1 augustus 2005 heeft op dit vlak wijzigingen tot gevolg gehad.

Dit artikel beoogde de gelijkschakeling van de betaling van de pensioenen na overlijden met deze in de regeling voor werknemers en zelfstandigen.

⁷⁵ De personen die in het buitenland wonen maar op een Belgische rekening betaald worden moeten twee keer per jaar een levensbewijs indienen (in januari en juli).

⁷⁶ De Rekenplichtige had een procedure uitgewerkt waarbij aan de gemeentebesturen een namenlijst wordt toegezonden. De gemeentebesturen moesten de aangevulde lijsten terugsturen naar de Rekenplichtige. Maar dit systeem werkte niet feilloos en de Rekenplichtige bleef aan de gepensioneerden een levensbewijs vragen.

Het maandbedrag van de maand van overlijden wordt enkel nog uitbetaald aan de langstlevende echtgenoot en aan de wezen die recht hebben op een overlevingspensioen.

Dit heeft enkele gevolgen voor de pensioenen die na vervallen termijn betaald worden.

In het geval van de betaling via de Rekenplichtige met verplicht indienen van een levensbewijs mag dit levensbewijs voortaan ten vroegste gedateerd worden op de voorlaatste werkdag van de maand⁷⁷. Met levensbewijzen die vroeger gedateerd zijn, wordt geen rekening gehouden. In april 2006 heeft de Rekenplichtige alle betrokkenen hierover ingelicht.

De betaling gebeurt door de Rekenplichtige in principe elke tweede werkdag⁷⁸ van de week en voor zover het geld door de CDVU op zijn rekening gestort werd. Indien bijvoorbeeld een betaling mogelijk is op de 6de van de maand⁷⁹, moet het levensbewijs ten vroegste gedateerd zijn op de voorlaatste werkdag van de vorige maand en moet het bij de Rekenplichtige geregistreerd zijn ten laatste op de 5de van de maand. Indien deze registratie slechts op de 6de of de 7de gebeurt, zal de uitbetaling van het pensioen met een week uitgesteld worden en ten vroegste op de 13de gebeuren.

⁷⁷ Voorheen mocht het levensbewijs ten vroegste gedateerd zijn de eerste werkdag van de betrokken maand.

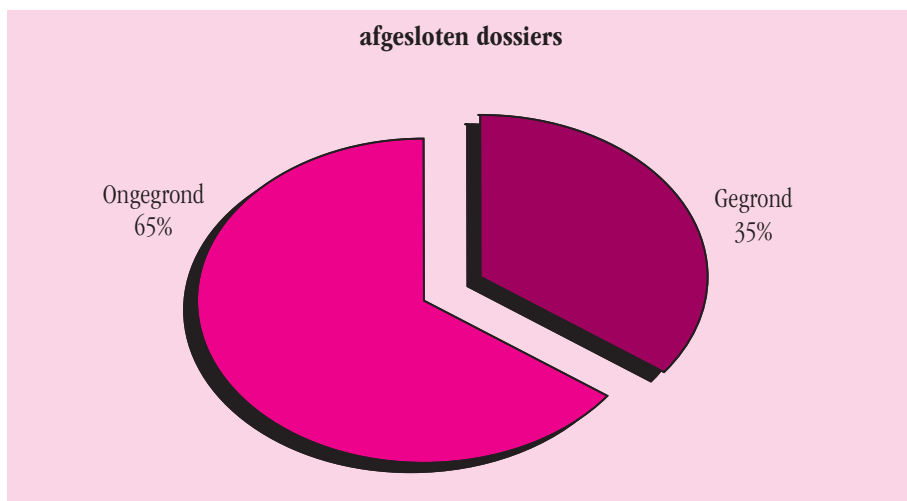
⁷⁸ De Rekenplichtige kan een uitzonderingsprocedure hanteren waardoor de betaling versneld kan gebeuren. Deze uitzonderlijke maatregel moet in elk geval (op dit moment) beperkt blijven tot uitzonderlijke omstandigheden.

⁷⁹ Bemerkt dat bij de betaling op rekening in het buitenland de rekening van de gepensioneerde slechts zal gecrediteerd worden na tenminste 8 dagen na de uitvoering door de Rekenplichtige.

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Ethias, de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen en andere

Deze kleinere pensioendiensten fungeren tegelijkertijd als toekennings- en betalingsdienst.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Hervorming van de pensioenen van de overzeese sociale zekerheid – Nieuwigheden ingevoerd door de wet van 20 juli 2006 – Moeilijkheden in de praktische uitvoering – Laattijdige en gedeeltelijke overgangsmaatregelen

Dossier 11685 – 11863

De feiten

De heer Brancart is 56 jaar. Hij vraagt begin 2006 aan de DOSZ inlichtingen over zijn pensioenrechten. Hij heeft meer dan 12 jaren bijdragen betaald en wil weten vanaf wanneer hij van zijn pensioen kan genieten. De pensioendienst deelt hem mee dat in zijn geval de normale pensioenleeftijd 59 jaar is. Hij wordt 59 op 31 augustus 2008.

Hij heeft echter ook andere opties. De op dat ogenblik in voege zijnde wetgeving laat hem toe om zijn pensioen vervroegd op te nemen (ten vroegste vanaf 55 jaar). Zijn pensioenbedrag wordt dan wel verminderd. Hij kan zijn pensioen ook later opnemen (ten laatste op 65 jaar). In dat geval zal zijn pensioenbedrag fors hoger zijn.

Mevrouw Roussin is de uit de echt gescheiden echtgenote van een vroegere verzekerde bij de DOSZ. In 2006 is zij 54 jaar. Zij is vast van plan om haar pensioen te nemen vanaf de leeftijd van 55 jaar, zoals de wet dit overigens toelaat. In de loop van het jaar dient zij een pensioenaanvraag in. Op 31 oktober 2006 leest zij in het aangetekend schrijven van de DOSZ dat het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot haar niet kan toegekend worden op de gewenste datum.

Enkele dagen voordien had ook de heer Brancart een brief met dezelfde inhoud ontvangen. Zijn aanvraag tot het vervroegde pensioen is geweigerd.

De DOSZ motiveert deze weigeringen als volgt: een wet van 20 juli 2006 heeft de vroegere bepalingen gewijzigd en voortaan is het niet meer mogelijk om voor de leeftijd van 60 jaar een vervroegd pensioen te bekomen. Voor de uit de echt gescheiden echtgenoten die niet de mogelijkheid hebben om hun rechten vervroegd op te vragen is de situatie nog erger: zij hebben geen recht meer vóór hun 65 jaar.

In het eerste geval is het uitstel van de ingangsdatum minimum 1 jaar (van 59 naar 60), in het tweede geval wordt de pensioenleeftijd ineens met 10 jaar opgetrokken (van 55 naar 65).

Bedenkingen

De wet van 20 juli 2006 (Belgisch Staatsblad van 28 juli 2006) verandert vanaf 1 januari 2007 de wetgeving inzake pensioenen van de DOSZ. Deze wijzigingen betreffen de pensioenen op basis van de wet van 16 juni 1960 (diensten gepresteerd in de kolonie) en meer nog de pensioenen op basis van de wet van 17 juli 1963 (deelname aan de verzekering na de onafhankelijkheid).

Volgens de geest van de wet is het de bedoeling om elke ongelijkheid tussen man en vrouw die nog bestond in het oude stelsel weg te werken en om de leeftijd waarop het pensioen kan ingaan dichter te laten aansluiten bij deze voorzien in de andere Belgische pensioenstelsels. De nieuwe bepalingen hebben echter ook een budgettair aspect (een beter financieel evenwicht in de toekomst).

De uitvoeringsbesluiten van 28 december 2006 werden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 16 januari 2007.

Naast wijzigingen in de berekening van het pensioen (kapitalisatie, indexatie) zijn er volgende belangrijke wijzigingen:

1. Het principe van de validatie van de militaire diensten in de loopbaan wordt ingevoegd in de wet van 16 juni 1960. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan onze aanbeveling 2000/4 uit ons tweede Jaarverslag (Jaarverslag 2000, p. 152 - 154).

Het uitvoeringsbesluit van deze maatregel werd gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 13 februari 2007⁸⁰. Vanaf 1 januari 2007 wordt op vraag van de verzekerde samen met het pensioen een aanvullende forfaitaire toelage voor de periodes van militaire diensten toegekend. Er is voorzien dat de DOSZ de belanghebbenden die een ouderdoms- of overlevingspensioen genieten inlicht over de mogelijkheid om een aanvraag tot het bekomen van deze toelage in te dienen. Deze aanvraag kan ingediend worden per brief of via elektronische weg (nieuwigheid). Indien deze aanvraag ten laatste wordt ingediend op 30 juni 2007 wordt de toelage toegekend vanaf 1 januari 2007. In het andere geval wordt de toelage toegekend vanaf de datum van de aanvraag.

2. In de wet van 17 juli 1963 is het de leeftijd waarop de aangeslotenen (of hun rechthebbenden) het pensioen kunnen genieten die de grote verandering inhoudt. In de oude wetgeving konden de vrouwen hun pensioen bekomen vanaf 55 jaar terwijl voor de mannen de leeftijd afhing van het aantal jaren aansluiting. De spilleeftijd was 55 jaar in het geval van 20 jaren of meer aansluiting. En er was de mogelijkheid om het pensioen met 10 jaar te vervroegen. Voortaan is de normale pensioenleeftijd 65 jaar zowel voor mannen als voor vrouwen. Er wordt met andere woorden geen rekening meer gehouden met het aantal jaren deelname aan de verzekering. De mogelijkheid om het pensioen vervroegd te nemen vanaf 60 jaar bestaat met behoud van indexering (aanpassing aan de levensduurte) maar wel met een verminderd pensioenbedrag. Een vervroegde pensionering vóór de leeftijd van 60 jaar is uitgesloten.
3. Inzake het overlevingspensioen voorzag de oude wet (1960 en 1963) niets voor de weduwnaars van aangeslotenen. Enkel de weduwen van aangeslotenen hadden recht op een overlevingspensioen. De nieuwe bepalingen schaffen deze discriminatie af vanaf 1 januari 2007. De echtgenoten van aangeslotenen die weduwnaar geworden zijn tussen 1979 en 2006 kunnen, zonder terugwerking evenwel, vanaf januari 2007 een overlevingspensioen bekomen op voorwaarde dat zij hiertoe een aanvraag indienen in de eerste zes maanden van 2007. Bij gebrek aan deze aanvraag zal het pensioen ingaan op de datum van de aanvraag. Deze ongelijke behandeling die nu eindelijk afgeschaft wordt in het stelsel van de overzeese sociale zekerheid⁸¹ werd reeds besproken in ons Jaarverslag 2001, p. 132-134.
4. Het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot wordt toegankelijk voor beide geslachten, zonder onderscheid. Voordien hadden enkel de uit de echt gescheiden echtgenotes van mannelijke aangeslotenen recht hierop. Het pensioen kan slechts toegekend worden vanaf de leeftijd van 65 jaar. De mogelijkheid voor vrouwen om dit pensioen te bekomen vanaf de leeftijd van 55 jaar werd afgeschaft vanaf 1 januari 2007. Voor de mannen zijn het enkel de echtscheidingen uitgesproken na 31 december 2006 die recht kunnen geven op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot.

⁸⁰ Koninklijk besluit van 2 februari 2007 tot toekenning van een toelage als valorisatie van de militaire dienst aan personen die gerechtigd zijn op een pensioen gewaarborgd door de wet van 16 juni 1960 dat de organismen belast met het beheer van de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi onder de controle en de waarborg van de Belgische Staat plaatst, en dat waarborg draagt door de Belgische Staat van de maatschappelijke prestaties ten gunste van deze werknemers verzekerd

⁸¹ Merk op dat het recht op overlevingspensioen voor mannen in de wetgeving van de werknemers, de zelfstandigen en de openbare sector werd ingevoerd vanaf 1984.

Aanvankelijk voorzag de wet van 20 juli 2006 geen enkele overgangsmaatregel. Het gebrek aan een minimale bedenktijd voor de toekomstige gerechtigden bleek, gelet op de billijkheid, vrij snel onhoudbaar. De personen die nog geen 60 jaar oud waren op 1 januari 2007 maar die in 2006 wel aan de voorwaarden voldeden om een aanvraag in te dienen⁸² stonden plots voor een keuze. Hun pensioen nog nemen in 2006 ofwel wachten tot tenminste hun 60ste. Zonder specifieke overgangsmaatregel moeten deze personen voor het einde van 2006 een beslissing nemen zonder de mogelijkheid gehad te hebben zich deugdelijk te bevragen over het te verwachten pensioenbedrag. Bovendien liet de verplichting om een aanvraag in te dienen ten minste 1 jaar op voorhand niet meer toe om het nodige te doen binnen de vereiste termijn (tussen de publicatie van de wet eind juli en 31 december 2006 was er nog maar 5 maanden).

Daarom heeft de Minister van Pensioenen in de Ministerraad van 24 november 2006 een uitzonderlijke maatregel⁸³ laten goedkeuren waardoor de aangeslotenen die zich in deze situatie bevinden hun beslissing kunnen uitstellen tot 31 december 2007.

Praktisch gezien komt het hierop neer. Wanneer een aangeslotene beslist om zijn pensioen te vragen in 2007 moet hij verplicht de ingangsdatum van zijn pensioen vaststellen voor het einde van dat jaar. Indien hij de ingangsdatum na 31 december 2007 legt, moet hij tenminste 60 jaar oud zijn.

⁸² Te weten, 55 jaar voor vrouwen en een variabele leeftijd afhankelijk van het aantal jaren bijdragebetaling voor mannen (10 jaren bijdragen = 60 jaar; 12 jaren = 59 jaar; 14 jaren = 58 jaar; 16 jaren = 57 jaar; 18 jaren = 56 jaar en 20 jaren of meer = 55 jaar).

⁸³ Dat er in de wet geen overgangsmaatregelen werden ingebouwd die de verworven rechten van de aangeslotenen waarborgen werd reeds benadrukt in een Parlementaire vraag in november 2006 (zie Vr. en Ant., Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting 2006 – 2007, vraag nr. 183 van de heer Luk Van Biesen van 7 november 2006 (N) “DOSZ. – Pensioenstelsel. – Financieel evenwicht.”, p. 29198). De uitzonderlijke maatregel aangekondigd door de Minister van Pensioenen op 24 november 2006 werd in een wettekst gegoten door artikel 7 van het koninklijk besluit van 28 december 2006 (Belgisch Staatsblad van 16 januari 2007) tot wijziging van het koninklijk besluit van 15 december 1970 tot vaststelling van de door het Pensioenfonds van de Dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid toe te passen tarieven en schalen. Dit artikel voegt in het bedoelde besluit een artikel 3 quinquies in dat als volgt luidt:

“De verworven rechten met betrekking tot bijdragen en enige premies die werden gestort vóór 1 januari 2007, zijn:

- voor de verzekerde die 55 jaar of ouder is op 31 december 2006 wordt de gecumuleerde rente berekend op de leeftijd die hij op die datum in jaren en maanden bereikt heeft met toepassing van de vóór 1 januari 2007 geldende tarieven en schalen;
- voor de verzekerde die op 31 december 2006 jonger is dan 55 jaar wordt de gecumuleerde rente berekend op 55 jaar met toepassing van de vóór 1 januari 2007 geldende tarieven en schalen;
- de verzekerde die ten laatste op 31 december 2006 voldoet aan de voorwaarden van leeftijd en verzekeringsduur, vastgesteld in artikel 20, § 1, derde en vierde lid, en § 2 van de genoemde wet van 17 juli 1963 zoals dit artikel van kracht was tot 31 december 2006, kan vóór 1 januari 2008 een aanvraag indienen om zijn ouderdomspensioen te laten ingaan ten laatste op 31 december 2007. De gecumuleerde rente wordt dan berekend op de leeftijd die hij op 31 december 2006 in jaren en maanden heeft met toepassing van de vóór 1 januari 2007 geldende tarieven en schalen.”

Conclusie

De aankondiging van deze overgangsmaatregel heeft een oplossing geboden voor het probleem van de heer Brancart. Eind november hebben wij hem aangeraden om alsnog een pensioenaanvraag voor het vervroegd pensioen naar de DOSZ te zenden. Hij deed het nodige begin december 2006.

Op 23 januari 2007 heeft de DOSZ hem de beslissing betekend met als ingangsdatum 15 december 2006.

Voor het geval van mevrouw Roussin is er geen oplossing. Er is inderdaad geen enkele overgangsmaatregel voorzien voor de vervroegde aanvraag tot het bekomen van een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot. Voor betrokkene die 55 jaar wordt in 2007 geldt de vroegere wetgeving niet meer omdat deze geen uitwerking meer heeft na 31 december 2006. Zij zal 10 jaar (en haar 65ste) moeten afwachten om het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot te kunnen bekomen.

Algemeen gesproken zijn de wijzigingen die door de wet van 20 juli 2006 worden ingevoerd positief. Zo wordt er voorzien dat het mogelijk zal worden om de militaire diensten te valoriseren en is er de invoering van het recht op een pensioen als weduwnaar en de gelijkschakeling van mannen en vrouwen voor het recht op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot. Sommige maatregelen zijn eerder financieel te noemen en hebben minder voordelige gevolgen. Het komt niet toe aan de Ombudsdienst Pensioenen om de opportuniteit van deze maatregelen te bespreken in het kader van deze tekst.

Het College stelt zich echter vragen over de inhoud van deze maatregelen en meer bepaald wat volgende twee aspecten betreft.

Enerzijds betreuren wij het dat tussen de publicatie van de nieuwe wet en het in voege treden er slechts 5 maanden zijn. Dit laat de aangeslotenen slechts een zeer korte tijd om zich te bevragen en om, indien nog mogelijk, een keuze te maken tussen de mogelijk toekembare voordelen vóór en na de hervorming.

Telkens wanneer in gelijk welk stelsel de pensioenwetgeving gewijzigd wordt, hebben sommige categorieën van onderworpenen er belang bij om hun rechten op basis van de oude bepalingen te laten onderzoeken. Het is geen algemene regel maar soms voorziet de wetgever een overgangsperiode tijdens de welke de nieuwe maatregelen opgeschort of afgezwakt worden. Zo was er de verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen in de regeling voor werknemers en voor zelfstandigen waar er een overgangsperiode van 12 jaren werd voorzien tijdens de welke de pensioenleeftijd elke drie jaar met 1 jaar wordt opgeschoven.

De wet van 20 juli 2006 bevatte aanvankelijk geen enkele overgangsmaatregel. Nochtans heeft de Minister van Pensioenen beslist om een uitzonderlijke maatregel in te voeren door de datum waarop de nieuwe bepalingen zonder enige uitzondering van toepassing worden te verdagen met 1 jaar tot eind 2007. Hierdoor worden sommige nadelen afgezwakt.

Deze overgangsmaatregel beoogt evenwel niet elke gerechtigde die onderworpen is aan de nieuwe wet. Dit is het geval voor de uit de echt gescheiden echtgenotes. Voor hen werd de ingangsdatum van het genot van een dergelijk pensioen plots met 10 jaar verhoogd.

Wij willen de aandacht trekken van de bevoegde overheden op het feit dat deze niet hebben kunnen genieten van een zelfde bedenktijd als deze die nog op het laatste moment werd toegekend aan de aangeslotenen zelf. Wij kunnen ons de vraag stellen of er hier sprake is van een ongeoorloofd onderscheid.